MIRON RADU PARASCHIVESCU

Declarație patetică

•

Cîntice țigănești

•

Laude și alte poeme

190

BIBLIOTECA PENTRU TOȚI

M I R O N   R A D U
P A R A S C H I V E S C U

Declaraţia patetică

Cîntice ţigăneşti

Laude şi alte poeme

1 9 8 8

B I B L I O T E C A   P E N T R U   T O Ţ I

E D I T U R A   P E N T R U   L I T E R A T U R Ă

PREFAŢA

Puţini poeţi din generaţia sa au păstrat atîta credinţă Înaltei Muze a Poeziei, cîtă i-a păstrat Miron Radu paraschivescu ; nu fără ispite, nu fără lupte cu chemarea altor genuri, cu tirania propriei sale adoraţii. De pildă, Miron Radu Paraschivescu a alunecat o clipă în braţele dramaturgiei : ciudata dramă *Asta-i ciudat* i-a fost reprezentată pe scena Teatrului Naţional din Bucureşti, imediat după război.

Proza, cu posibilităţile ei de lucru pe concret — descripţie, analiză, portret, acţiune — i-a stîrnit şi ea dorinţe şi nostalgii, şi cine îl cunoaşte de aproape pe Miron Radu Paraschivescu ştie cîte frămîntări l-au încercat, simţindu-se ispitit ba de roman, ba de nuvelă, şi nu rareori revoltat şi descurajat de rigorile nemiloase ale muzei sale lirice. Totuşi, acestea n-au fost decît nişte răsfăţuri de o clipă, rebeliuni fără durată, după care Miron Radu Paraschivescu se regăsea netulburat, nealterat şi neobosit pe drumul din ce în ce mai larg al creaţiei poetice, pe drumul pe care totul, şi chiar refuzul poeziei, „se face vers".

Totuşi a fost gazetar, şi omul pe care ultimii ani nu l-au mai Văzut intervenind decît rareori în presă, chiar în presa literară, care s-a absorbit cu totul în munca poetică, a trăit ani de zile în ceaţa tabagică a redacţiilor de pe vremuri, în luminile chioare şi în umezelile fetide ale tipografiilor de odinioară, în atmosfera de agitaţie necontenită a gazetăriei, în haosul căreia tocmai începuseră, atunci, să se afirme, hotărîte şi limpezi, din ce în ce mai multe condeie inspirate de idealul libertăţii, al democraţiei, al antifascismului, şi conduse — cînd mai de departe, cînd mai

de aproape, cînd mai direct, cînd mai filtrat — de către partidul comunist. Miron Radu Paraschivescu a colaborat la numeroasele ziare ale epocii 1932—1940, precum şi în coloanele presei literare şi politice apărute sub îndrumarea directă a partidului, în care condeiul său s-a învecinat şi înfrăţit cu al lui Al. Sabia, Geo Bogza, Zaharia Stancu, Eugen jebeleanu, Cicerone Theodorescu, Aurel Baranga şi al multor altora, împreună cu care a făcut parte din generaţia cea mai tânără a deceniului 1930—1940.

Presa a fost, pentru poezia lui Miron Radu Paraschivescu, o şcoală bună. Ea l-a obişnuit cu frământarea vieţii, i-a dezvăluit multe din realităţile cumplite ale epocii, realităţi de obicei necunoscute de intelectualul mic-burghez, i-a dezvăluit, mai ales, o dată cu grozăvia acestor realităţi, frumuseţea oamenilor care suferă, muncesc şi luptă. Acest contact cu viaţa, prin activitatea dinamică şi realistă a presei, a fost, din primul moment, util şi fecund, deoarece însăşi prezenţa şi poziţia poetului în presă erau conduse de spiritul şi învăţătura partidului. Aceasta este explicaţia faptului că, făcând parte dintr-o generaţie care a stat, mai mult decât oricare alta, sub influenţa celor mai antirealiste curente literare, şi fiind, din primul moment, un poet foarte modern, în sensul cel mai substanţial al cuvântului, Miron Radu Paraschivescu nu a rătăcit şi nu a bâjbâit niciodată sub semnul acelor stele moarte care au fost curentele formaliste ale epocii respective. În 1935, cînd Miron Radu Paraschivescu r.u împlinise încă, sau abLi > împlinise, douăzeci şi trei de . ani, ciad, .evident, încă nu se parca vorbi de o irărr.'r.rare poetică prealabilă cît de dt îndelisasgată, c! scrie poemul intitulat *Masile Roiutru.* .Ca un mic element de istorie literară şi de biografic politică e donam de interes să informam pe cititori că acest poem a

foit scris ca ocazia unui concurs literar întru totul neobişnuit, căci era un concurs organizat şi desfăşurat *în ilegalitate,* ia iniţiativa Uniunii Tineretului Comunist, şi avînd drept temă moartea eroică a tînărului ucenic Vasilc Roaită, una din victimele sălbaticei represiuni a grevelor de la Atelierele Gri- viţa (se înţelege, deci, de ce autorul poemului a trebuit să dea post-mortem eroului un nume conspirativ). Juriul acestui concurs secret a considerat că cea mai bună poezie este cea semnată de utecistul Miron Radu Parascliivescu, şi i-a decernat premiul : o felicitare tainică, şi publicarea poemului într-o foaie ilegală.

Dacă am amintit această frumoasă întîinplare, a fost pentru , a sublima că, încă de la primele sale cristalizări, poezia lui Miron Radu Parascliivescu se distinge, în corul haotic şi strident al generaţiei sale, pr într-un fond ideologic revoiu- 'ţionar, consecvent şi fierbinte, ca o poezie închinată maselor muncitoare, luptei partidului comunist, demascării asupririi capitaliste şi descompunerii burgheze. În poemul *Vasilc Rotam,* cititorul recunoaşte, de pildă, o exemplificare concretă a mecanismului exploatării capitaliste şi a terorii burgheze, în termenii simpli şi direcţi ai lecţiilor de socialism ştiinţific.

Totuşi, nu acesta e stilul general al primei faze poetice a lui Miron Radu Parascbivcscu, fază în cea mai mare parte cuprinsă, în prezentul volum, sub titlul ciclului *Declaraţia patetică.* Nu, şi nici tonul, care, în *Vasile Rotam,* rate voit simplu, nud, reţinut, aş zice aproape şoptit, ca o adaptare prin surdină, la condiţiile clandestinităţii. Dimpotrivă, întreagă această fază poetică se caracterizează perfect prin ceea ce spun cele două cuvinte ale titlului : e *declarativă* şi e *patetică,* şi manifestă aceste două trăsături la maximum de intensitate.

Timp de aproape zece ani, Miron Radu Parascliivescu pare să nu se poată exprima altfel decît în ample discursuri, în predici, ditirambi, filipice şi catilinare, adresate neapărat lumii întregi şi tuturor oamenilor deodată. Tonul este larg oratoric, gesticulaţia desfăşurată la maximum, expresia ceremonioasă. Invocaţiile sîot de ordinea familiarităţii solemne, însoţite de

refrene sau *leit-motiv*-uri liturgice ; alteori, luate din limbajul curent, dar ridicate la rangul de parole sau lozinci, punctate, nu rareori, prin avertismente şi imperative.

Ne găsim deci în faţa unor poeme de stil intens, şi aproape clasic, oratoric, cu introduceri, captaţia bunăvoinţei, o argumentare şi cu concluzii, după toate regulile artei retorice — de unde, de altfel, dimensiunile lor cu totul neobişnuite, rezultate, în bună măsură, prin repetirile foarte frecvente. Aceasta nu se petrece în mod involuntar, din pricina unei naturi prea vorbăreţe sau din incapacitate de concentrare la esenţă, ci în modul cel mai deliberat, cel mai conştient cu putinţă. Poetul o declară în termeni cît se poate de limpezi :

„Am deprins pentru voi legile retoricii, aspre şi savante", şi într-adevăr le aplică, fără nici o concesie, în afară de acelea făcute retorismului însuşi.

Desigur că o astfel de poezie ar deveni repede insuportabilă, dacă nu s-ar salva prin poziţia interioară, morală, a poetului, şi prin scopul retoricii şi oratoriei sale.

Atitudinea interioară a poetului este tot ce poate fi mai antireroric din punctul de vedere al afirmării unei individualităţi. Căci el, adresîndu-se lumii, învăţînd pe oameni, comunicînd mulţimilor rezultatul sentenţios şi definitiv al secretelor sale profetice şi al înţelepciunii sale fundamentale îşi afirmă în acelaşi timp convingerea totalei sale supuneri la legea celor pe care îi îndoctrinează, a subsumării sale, ca o particulă oarecare, în substanţa de masă a acestora. Acest profet, acest învăţător, acest omniscient nu aspiră la altceva decît la a se topi în fiinţa colectivă a ascultătorilor săi ; a merge spre ei, nu a-i chema la sine ; a proclama valoarea lor, nu a şi-o afirma pe a sa ; a-i slăvi pe ei, nu a se proslăvi pe sine. Spiritul esenţial al acestei predicaţii răstoarnă, cu o sinceritate arzătoare, raporţurile orator-ascul- tători, învăţător-învăţăcei, în favoarea totală, absolută a celui de al doilea termen. Secretul acestei oratorii solemne, tunătoare sau sarcastice, este de a nu fi decît o răsfrîngere a masei căreia îi e adresată — un ecou. El nu proclamă decît
ceea ce îi inspiră, şi, în fond, îi dictează chemările adinei ale vieţii obiective, concrete, istorice a umanităţii.

Nu e vorba de o umanitate concepută global, acceptată

unitar. Poetul distinge clasele, el se situează faţă de ele după un criteriu obiectiv, riguros istoric şi realist : cei ce muncesc, suferă şi luptă — cei ce exploatează, în inactivitate parazitară. în destinul primelor, el descifrează sensul dinamicii istorice, care este însăşi esenţa vieţii, şi numai aceştia sînt „oamenii“ şi „fraţii“ săi, cărora li se adresează necontenit, pe care îi caută, îi cîntă şi îi slăveşte.

Evident, afirmarea acestei poziţii istorice lămureşte misiunea însăşi a poeziei. Miron Radu Paraschivescu nu se sfieşte să se declare poet, să acorde poeziei o valoare sublimă, dar şi mai puţin se sfieşte de a afirma că această valoare rezultă, în primul rînd, din îndeplinirea unei funcţii sociale, din participarea intensă la viaţa maselor muncitoare, la suferinţele, aspiraţiile şi luptele poporului. Poetul trăieşte în epocă, se înrădăcinează în prezent, îşi exercită funcţia şi îşi îndeplineşte misiunea după necesităţile cele mai stringente ale clipei. Prezentul, clipa — sînt deceniul al patrulea al secolului nostru, sînt anii catastrofalei crize a capitalismului, apoi, ai maximei înfruntări de clasă pe care a cunoscut-o ţara noastră şi orânduirea burghezo-moşierească. în acele condiţii istorice, accentul principal al misiunii poetice trebuia să cadă pe forţa sa mobilizatoare, pe elanul său agitator'c, pe caracterul imediat, practic, operativ al îndemnurilor adresate celor mulţi. Da, accentul cel mai greu al poeziei partinice a acelei epoci trebuia să cadă pe capacitatea sa agitatorică, şi poetul, pe deplin conştient de această datorie a sa, adoptă spiritul şi limbajul cel mai potrivit şi o declară din prima clipă, *ex abrupto :*

„Viu acum în faţa voastră, oameni,
în îndoita misiune de agitator şi duhovnic..."

Miron Radu Paraschivescu este primul, şi, dacă nu mă înşel, singurul poet al generaţiei tinere de atunci, care a dat

taie nomele ei adevărat, de „agitator“, nume 6»sit* în doctrina şi practica p.izridului, cel mai frumos crin cîre purta primi activitatea unui luptător revoluţionar, ţi cît:: irul
va gusta cum, prmrre expresiile solemne care[1] umplu pecrnuT, după cum umplu tarate poc mele acestui ciclu, poetul lan-ceci L't adresa poeţilor decadenţi casca.de de ¡imprecaţii ţi invective, pretat!» şi diferite denumiri pline de dispreţ, rostogolite într-o siagură răstrflareţ în largile perioade- ale discursului său : *„viai-mmţoi, marţafei, pvepjtg&li |“*

Etapele creaţiei lui Sl-.ron Radu l*aiv.schive:.cu sînt marcate, cel puţin la fetccpuntrile lor, prin distanţe mari. Dacă între 1932 şi 19-12 el este în mod exclusiv poetul *Declaraţiei psseiiee* şi al formulei specifice a ace-,teta, în timpul şuţilor care urmează el este, nu în mod exclusiv, dar dominant şi reprezentativ, poetul formulei celei mai surprinzătoare, în raport cu prima, şi chiar a celei mai contrastante. Dintr-o dată, oratorul argumentaţiei năvalnice ţi alese a sublimului destin al Poeziei se transformă în mărturisitor şugubăţ şi melancolic de mici drame erotice ; profetul sentenţios, cu limbaj liturgic şi sacerdotal, începe să se rostească în cel mai crud argou de mahala, pentru a ne vorbi de patimi deocheate şi de o hune cu totul specială. Într-un cuvint — sau, mai bine zis, în două, şi ierte-rai cititorul această comparaţie care nu are absolut nimic a face cu judecata de valoare asupra operei şi ca poziţia morală a poetului — „cîntecul[1]“ (şi acesta e termenul cu care, de-a lungul întregii *Declaraţii patetice,* Miron Radu Parasdhivescu numeşte poemul) devine „cîntic". E momentul marcat prin strălucitul volumaş intitulat *Cîntice ţigăneşti,* apărut în anul 1941, în plinul dezlănţuirii războiului antisovietic şi aî exacerbărilor rasiste consecutive regimului fascist din ţara noastră.

Într-un *Cuvint al editorului,* publicat în fruntea ediţiei din 1956, autorul explică, servindu-se de numai cîteva fraze de mare simplitate şi modestie, geneza morală şi estetică a acestui ciclu. Fidel programului său de poezie socială şi politică, credincios idealurilor sale umanitare şi democratice, poetul nu

a "Cântar, în prelucrările sale, prilejul lingvistic, pitoresc şi confortabil al unui refugiu poetic din marca furtună istorică înconjurătoare, ci, dimpotrivă, a căutat şi a găsit prilejul unui protest şi al unei demascări a fascismului, care aplica bietei populaţii ţigăneşti din ţara noastră, ¿întotdeauna roabă, nedreptăţită şi dispreţuită, bestialele sale măsuri de exterminare rasială. Demascare indirectă, protest deghizat, aşa cum era posibil — şi, de altfel, abia posibil în acea epocă de încătuşare sălbatică a cuvântului liber. Deci, departe de a fi un „joc“ şi o evadare, O *micele ţigăneşti* constituie un act de participare intensă, critică şi omenească, la drama unei mase atunci crunt asuprite.

De altfel, cititorul, amuzat în primul moment de caracterul pitoresc al dramelor şi „oP-urilor care constituie tema multora dintre aceste poeme, de lexicul argotic, grozav de atdeiat, nu întârzie mult în această impresie pe sub învelişul căreia simte crescînd un fond de jale, de suferinţă şi de durere care se înalţă din însăşi condiţia de viaţă a mizerabilei periferii a oraşelor capitaliste de pe vremuri, şi a tragicei scurte a ţiganilor în trecut. înapoierea materială, morală şi culturală, unită cu neîncetata persecuţie social-politică ridicau o -barieră întunecată în calea aspiraţiei de viaţă., de iubire, de perfecţionare a acestei lumi, şi aruncau o lumină sumbră, îndoliată asupra întregii sale existenţe, colectivă şi individuală. Un vînt de eşec şi de moarte batea deopotrivă asupra dragosteksr năvalnice ale acestor oameni sănătoşi şi plini de viaţă, pălind sâ-i conducă în mod inevitabil spre abandonare şi înşelare reciprocă, făxă alt efect, în afară de cel filtrat şi întârziat artistic, asupra fondului moral, dominat de principii primitive şi sălbatice.

Senzaţia acestei apăsări a destinului, care nu este altceva, deeit presiunea nemiloasă a nedreptăţii istorice, se precizează şi chiar se concretizează cînd „cânticul“ ne vorbeşte despre viaţa colectivă a ţigănimii, adunînd viziuni aproape delirante de eşec şi nenorocire — ca în fantasticul *Cîntic de lună* —

de urmăriri feroce cu asasinări şi sinucideri — ca în *Cînlic de fată neagră* — sau ne înfăţişează pogromul şi extermiᵣnarea în masă, cu o aluzie istorică abia fardată, ca în admirabilul *Cîntic de poteraşi* tare încheie volumul.

După cum se vede, sîntem departe de o carte veselă, jucăuşă, şugubeaţă, în ciuda efectelor hazlii pe care le provoacă limbajul ei hibrid. De altfel, autorul a pus întregul ciclu sub semnul tragic al marelui poet spaniol şi martir al luptei antifasciste, Federico Garcia I.orca, şi se înţelege că invocînd această umbră însîngerată, pe de o parte, iar, pe de altă parte, publicînd volumul în anul de început al celei mai mari vîltori istorice în care s-a găsit cuprins vreodată poporul ro- mîn, intenţia sa şi spiritul operei nu puteau fi de glumă şi de „băşcălie“, pentru a întrebuinţa tot un cuvînt al său.

Prin toate acestea, Miron Radu Paraschivescu rupe şi dezminte vechi şi detestabile trăsături huliganice şi şovine ale literaturii burgheze, care nu l-a invocat pe ţigan decît ca subiect de anecdotică vulgară şi jignitoare, ca autor de limbă şi comportări ridicole, ca om inferior, demn de dispreţ, de „băşcălie“, în sensul cel mai mizerabil al cuvîntului. E un punct de plecare şi uu ţel care dau operei un substrat adine şi nou, o perspectivă gravă şi nobilă, care trebuiesc inserate printre meritele înalte ale unui scriitor...

Din multe alte puncte de vedere, însă, opera aceasta se situează pe o linie tradiţională şi continuă o tradiţie. În primul rînd, aceea a culegerii, valorificării şi prelucrării folclorului, cu mare vechime în literatura europeană, şi cu vreun secol de vechime în literatura noastră. în acelaşi „cuvînt al editorului“ de care pomeneam mal sus, modestia poetului îl face să se declare un simplu culegător, un arhivist de crea- ţiuni orale ameninţate să dispară, sau cel mult un „tălmaci“, al cărui ţel e de a îndeplini „funcţia circulaţiei“. E adevărat că ultimele denumiri şi caracterizări sînt mai elastice, îngăduie cititorului să presupună că poetul a pus „în circulaţie“, o dată cu materialul folcloric, şi o anumită contribuţie originală.

De fapt, Miron Radu Paraschivescu a procedat ca şi unii mari romantici, mai demult : el a „cules“ cîntece lăutăreşti, dar şi-a

îngăduit, cu multă libertate, să le rotunjească, să le *polizeze :* să le perfecţioneze, în sensul însă al propriei lor substanţe, al creaţiei populare. în alte cazuri, e foarte greu de identificat osatura folclorică, orală, care poate să fie, şi poate să nu fie. Dar tocmai aici e secretul şi măiestria poetului, care se trădează poate numai în latura formală, în arta pură, gratuită, a virtuozităţii argoului şi vorbirii. Alteori, poetul nu face decît să mimeze forma folclorică — temă, lexic, prozodie — introducînd în substanţa de bază astfel realizată anumite intenţionate elemente de gust şi rafinament eterogen, ca nişte enluminuri. Intenţia este a unei valorificări, a unei intensificări subtile şi discrete a senzaţiei — procedeul fiind de fapt cel practicat de Eminescu în poeziile sale de stil popular (după o observaţie de mare ascuţime şi fineţe a lui G. Călinescu). De pildă, într-o strofă din *Cîntic de lampă,* primele versuri sînt *verosimil* folclorice :

„Lampă cu flacără mică,
doar de tine mi-a fost frică
noaptea pe ¡oscaua-ntinsă,
că nu te-oi vedea aprinsă,
cum stăteai ca o lalea..."

dar versul următor este *neverosimil* folcloric, este vădit şi nedisimulat cult :

„ca o lacrimă şi-o stea..."

şi această scurtă fulgerare îşi atinge efectul din plin, cu atît mai din plin, poate, cu cît versul ce urmează, ultimul al strofei, apasă greu pedala expresiei crude de mahala, prin- tţ.-tin verde şi mustos termen de argou :

„în geam la gagica mea".

Asemenea exemple sínt foarte numeroase în *Cinticele* |»gâ-*neţti,* şi concludente pentru analiza acestei „tălmăciri“, etan o numeşte poetul..

în sfârşit, mai este de adăugat, că o serie întreagă de „cîn-tLce“ e formată din. romanţe originale pe *tema* atmosferei şi a peisajului de mahala. Aci se descoperă un filon eminescian — declarat de autor prin adaptarea ca *motto* a primelor două mersuri din *Pe aceeaşi ulicioară..* Spre deosebire de fotózhatta cântecului ţigănesc, romanţa de mahala a lui Miron Radu Pafttjchivescu este de sentiment domol, conţinut, cu atmosfera şi decoraţia gingaşe, suave, a mahalalei patriarhale (de alt feb eminesciană : liliac, salcîm, felinare), cu o muzică nostalgică, aproape somnolenta :

„Treceam pe gînduri, fără zor,
Plângea un greier prin mohor,
Şi peste pomi domol cădea A
nopţii tainica perdea

Din contactul său cu folclorul mahalalei, Miron Radu Paras-chivescu a păstrat anumite înclinaţii durabile, continuînd să audă, la răstimpuri, apelurile lui îndepărtate. Astfel, forma şi melodia sentimentală a romanţei vor apărea în creaţia sa-ulterioară, afirmîndu-se pe neaşteptate, în chiar plinul ciclurilor dominate de idei, de abstracţiune, de problematică filozofică.

Din aceeaşi a doua perioadă a activităţii saLe face pa-rte, de asemenea, masivul poem epico-liric intitulat *Cîntarea Ramîniei,* scris imediat după Eliberare şi încheierea războiului, şi publicat ceva mai tîrziu, în 1951.

Dmd lucrării sale un nume de împrumut, Mtron Radu Pariséin vescu şi-a apfopiat şi declarat, deopotrivă, intenţia şi năzuinţa lui Aleeu Russo, adaptată la cerinţele unei noi epoci istorice : aceea de a da poporului nostru, în momentul decisivei sale cotituri istorice spre socialism, un vast poem epopeic — înflăcărat, ’ agitator, patriotic — evocator

al-străvechii şi neînfricatei sale lupte pentru libertate, luptă care ajungea, în acei ani, la biruinţa sa finală.

Lucrarea urmăreşte istoria poporului nostru pe ideea de bază a neîncetatei şi din ce în ce mai ascuţitei ostilităţi de clasă, a luptei maselor exploatate împotriva asupritorilor, con- ■ scmnînd momentele de izbucnire violentă ale revoltelor şi .■revoluţiilor. Precis istoric, pocnii nu evocă decît luptele secolului al "XIX-lea, 'la care ajunge prin „preludiile“ haiduciei şi, cam inexplicabil în această înrudire, ale revoluţiei ardelene a lui Horia, Cloşca şi Crişan. Apoi avem 1521, 1848 şi 1907, cu care-se încheie cîntecul întîi al epopeii, cel de al doilea fiind consacrat în întregime luptei comuniştilor în ilegalitate, eliberării patriei şi anticipării viitorului.

Popasurile poetului pe fiecare din aceste vîrfuri de evenimente nu rint desigur egale, şi în principiu e absolut normal să fie aşa, dacă avem în vedere că aceste evenimente nu au aceeaşi importanţă, prin proporţii şi consecinţe istorice, că deci pot fi consemnate conform unei ierarhizări obiective. Decît, criteriul poetului nu este acesta. Astfel, .„preludiului“ haiducesc i se acordă un loc strivitor faţă de cel acordat, de-a valma, -revoluţiei lui Tudor Vladimirescu şi celei a lui Horia, Cloşca şi Crişan, în timp ce revoluţia de la 1848, cu
cele două planuri ale sale muntean şi transilvănean —-
se bucură de o întindere versificată de cel puţin o sută de ori mai redusă decît revoltele din 1907. Această disproporţionate a evenimentelor se datoreşte, evident, intenţiei poetului de a pune accentul cu atît mai apăsat, cu cît evenimentul .este mai apropiat de prezent, accentul principal că- zînd rpe lupta revoluţionară a comuniştilor în perioada dintre cele două războaie,. în perioada războiului. şi în rănii eliberării patriei — luptă căreia îi c consacrat întreg cîntecul al doilea, ..adică mai mult de o treime a întregii repopci. Dar - ea se -mai datoreşte şi unei intervenţii subiective, rădică navalei lirice a inspiraţiei, care, printmm proces în a cărui taină profundă noi nu putem pătrunde decît cu mare dificultate,

şi în orice caz cu extremă prudenţă, se lasă stîrnită şi atrasă de cutare moment istoric sau de cutare fapt, după legi proprii.

Poetul a fost condus, apoi, de ideea, fundamentală în filozofia istoriei, privitoare la rolul decisiv al poporului ca făuritor de istorie. De aceea el a căutat să reliefeze această idee, ridieînd-o la rangul de unică valoare a poemului său epopeic, care nu ne vorbeşte decît de năvalnice ridicări de masă, nu ne dă decît portrete colective, nu evocă decît stări sufleteşti, scene şi acţiuni de mulţime.

O altă trăsătură caracteristică, complementară, a poemului se desprinde din zugrăvirea apăsată, întinsă, caricaturală şi biciuicoare a exploatatorilor : este trăsătura pamfletară, de mare violenţă, expresie a urii arzătoare a poetului faţă de toţi duşmanii poporului, şi, totodată, a acelei fundamentale, programatice orientări a poeziei sale pe linia polemicii sociale, a combativităţii cetăţeneşti neobosite.

În ansamblu, imaginea istorică evolutivă a luptei poporului împotriva asupririi şi exploatării apare lipsită de dinamică şi de variaţie, şi, de ce n-am spune-o, nivelată şi monotonă. Aceasta atrage după sine nivelarea întregii evocări, accentuată încă prin mişcarea repetată de flux şi reflux, răscoală- represiune, prezentată cu aceeaşi monotonie.

întregul cîntec al doilea al poemului este consacrat luptei populare dintre cele două războaie, momentului istoric caracterizat şi dominat de acţiunea revoluţionară a comuniştilor, eliberării patriei, auspiciilor luminoase sub care începe opera de construire a socialismului. De fapt, aci sînt mai multe momente istorice, dar adunarea lor într-un tot este posibilă, ea corespunzînd unei epoci pe care cea mai mare parte a generaţiilor de azi o cuprinde într-un proces de memorie unitar. Aceasta însă nu atenuează cîtuşi de puţin complexitatea tematică, şi chiar pluralitatea temelor, fiecare complexă în sine, cărora poetul a încercat să le răspundă, printr-un deosebit efort de intensitate lirică şi de variaţie stilistică. Izbutit în sine, după cum se vede din diferitele fragmente considerate izolat, ,ca poeme de sine stătătoare, (mai ales capitolele intitulate *întoarcerea acasă* şi *Drumul mare),* efortul său nu a izbutit,

totuşi, să realizeze nici dinamica epică, nici specificul uman al momentului respectiv şi al episoadelor cuprinse în sfera complexă a acestuia.

Cititorul s-ar înşela dacă, trăgînd o concluzie definitivă din relevarea deficienţelor mai sus înşirate ale poemului, şi-ar forma convingerea că se află în faţa unei opere minore, care dezminte valoarea generală a creaţiei lui Miron Radu Paraschivescu — o operă din acelea pe care le putem afla chiar în bilanţul celor mai mari poeţi ai lumii. Fără a fi una dintre cele mai de frunte realizări poetice ale lui Miron Radu Paraschivescu, *Cîntarea Rominiei* conţine o mulţime de calităţi strălucitoare, multe merite de rezistenţă şi durată, care justifică amplu prezenţa ei în oricare din ediţiile complete sau antologice ale operei poetului.

în primul rînd, meritul operei ţine de obiectivul istoric îndrăzneţ, vastitatea îmbrăţişării unor perioade şi evenimente care se întind pe vreo două sute de ani de luptă populară şi istorie naţională. Am arătat în cursul analizei critice a poemului reversul acestei medalii, care, desigur, nu îngăduie a fi trecut cu vederc-a. Dar medalia are şi o dimensiune unitară, şi a lui Miron Radu Paraschivescu ne apare, datorită circumferinţei istorice, ca o monedă mare, ca un galben împărătesc.

Şi mai îndrăzneaţă apare forma poetică adoptată de poet, a cărei traducere sistematică în termeni analitici e aproape imposibil de dus la capăt. Totuşi, să încercăm, rezumativ :

Poemul e construit pe două coordonate fundamentale şi permanente : coordonata sursei şi imitaţiei folclorice, şi coordonata directă a poeziei culte. Ambele alternează şi se împletesc pe toată suprafaţa poemului şi în interiorul fiecărui capitol al celor două „cîntece“ componente ale întregului, cu excepţia ultimului capitol al cînţecului al doilea, din care versul de factură şi melodie populară e cu totul absent.

Pe linia fiecărei coordonate principale, poetul a urmărit, de asemenea, o neîntrecută variaţie de specii şi de prozodie.

Pe planul pacifici populare, el a, utilizai, în nenumărate variante, balada, doina, cîntecul haiducesc, precum şi *leit- motiv-u*| unui refren de pluguşor, care intervine la încheieturile diferitelor capitole sau în momentul paroxistic, al diferitelor episoade, ca un factor de dislocare epică, de propulsare a întregii desfăşurări istorice a poemului. Pe planul poeziei culte domină formele, clasic-epopeice, cu versul lung, solemn, rostogolit, cu. tipice şi îndelungate deschideri comparative sau metaforice, favorizînd, la o natură, ca. a lui Miron Radu Paraschivcseu, mai mult conţinutul liric-decla- mator decît pe cel epiemarativ. Poetul nu a neglijat însă nici alte, forme poetice, pe care citirorul le va identifica, lesne, sub forma pastelului, a baladei şi a multor altor specii, cu vers scurt, strofa în catren ctc., ctc. în general, cititorul va observa tendinţa poetului de a îndulci solemnitatea în simplitate populară, ascultînd de îndemnul profund şi de. scopul suprem al unei opere de largă accesibilitate. Invocarea muzei, momentul de. maximă solemnitate al epopeii clasice, e un exemplu în acest sens-.

Ca. un rezultat al acestei elaborări bazate, pe.: variaţia formelor poetice, aspectul prozodic al poemului apare uimitor prin bogăţie, dinamică, surpriză şi virtuozitate. Aproape toate speciile de versificaţie cunoscute în limba poeziei noastre sînt practicate în cursul poemului, într-o alternare neobosită şi spontană, realizată, sub semnul unui excepţional simţ. al echilibrului şi în deplină, corespondenţă, cu necesitatea interioară a sentimentului poetic. De la. alexandrinul rommesc de paisprezece silabe pînă la dimetruL popular cel mai simplu, aproape că nu. există, formă, prozodică, pe care să, n-o înttinim în. *Cîhtatem Rominki,* lăsînd la o parte faptul că. Miron Radu. Parasehiveseu a lucrat, temerar, chiar din- colo de plafon, atât. de. cel superior, cît şi de.-cel inferior, tlindu **IK*.** ici şi cok>, cînd versuri de şaisprezece, ba şi de optsprezece, silabe, cînd versuri de două silabe, ba şi de una singură. Mai interesante, şi- cu efecte foarte inedite, foarte bogate, apar, la analiză, combinaţiile prozodice, îm-

pletirile metrice şi ritmice, alternare«: ior îndrăzneaţi» de la strofă. la strofă, de la vers la vers, cu rezultatul. final. al unei

sugestii care. se. realizează-şi creşte uimitor, prin adăugarea gradată de nuanţe.

Cîntarea Romi mei, care, în ordinea cronologică a creaţiei lui Miron Radu Păraschivescu, urmează imediat după, Cîn- *tice ţigăneşti,* nu pare că ar putea, avea ceva comun cu» această operă şi nici măcar că i-ar putea datora ceva. ; Distanţa de concepţie,. de gen şi de temă. care separă cele două opere este, într-adevăr, enormă, şi pentru a trece din universul uneia. în universul celeilalte e nevoie de un salt, de o cotitură de» nouăzeci de grade.

Totuşi, în planul artei poetice, *Cîntarea* beneficiază' mult de pe urma experienţei *Cîhticelor.* Faptul acesta, sensibil în întreaga porţiune de tip folcloric a *Cîntăni,* ia un caracter deosebit mai alis atunci' cîn-d îmbracă- tonul fami-- Ilarităţii directe-, atît în sentiment, cît şi în expresiei După cum se ştie, poezia populară, de tip străvechi, de origină, ţărănească, este spontană, simplă, sinceră- et-c., dar nu e. niciodată: familiară,-, ea generalizîncl, la. un. grad ce exclud*: cu total această., nuanţă,-, care este, literar vorbind,., a colectivităţilor de altă: natură socială, mai curînd a oraşului.. Tonul mucalit, cu subînţelesuri îndrăzneţ-bazlii, din categoria- acestui neaşteptat efect al unei razii haiduceşti: în conacul ciocoiului :

„Văzu- boierul pe drium-j.
Jupincdio-ji găsi leacul Şi-!
Domniţa, cu-, ietacul,
L-a. dedulcit pe săraca...“

vine din- altă sferă deeît aceea, a foleloruftu ţărănesc,, şi anume din sfera *Cînticelor,* a creaţiei folclorice lăutăreşti. Prin astfel de intervenţii în: stilul obişnuit al poeziei populare,- Miron Radu Pa răsciti vessu a introdus un- pigment neobişnuit şi. savuros, un no» element de variaţie - în- m«„ zică şi atmosfera unui poeray care,- prin larga- luit clisiăşuMtre,-.

era pîndit, nu rareori, să cadă în monotonie. Ele sînt relevabile ca un procedeu de îmbogăţire a limbii şi a expresiei, şi, în general, a stilului popular pe care poezia noastră cultă îl practică astăzi cu o împrospătată motivare.

Dar meritul cel mai important al operei, prin care ea îşi justifică şi prezenţa în volum, şi o deosebită preţuire, dînd şi o garanţie de durată, constă în intensul, cuprinzătorul, pateticul patriotism de care e animată. Iubirea de ţară, de popor este atît de puternică, atît de fremătătoare, atît de pasionată, încît, prin ea şi datorită ci, poemul capătă şi o întraripare permanentă, şi o unitate pe care în zadar încearcă să i-o confere desfăşurarea epică şi evocarea concretului istoric. E ceva paşoptist, în cel mai bun înţeles al cuvîntului, în clanul patriotic dezlănţuit şi declamator al acestui poem, şi prin aceasta el se leagă de o tradiţie nobilă a literaturii noastre, al cărei fond rodnic şi al cărei tonus vital, generos, cuprinzător fuseseră abandonate şi chiar dispreţuite multă vreme. Ceva din entuziasmul grandios, din vizionarismul de ctitori de ţară şi de lume nouă, care au caracterizat toate manifestările marilor paşoptişti, reizbuc- neşte în poemul lui Miron Radu Paraschivescu, dîndu-i un accent şi o atmosferă fermecător desuete, dar captivante, care, însă, ar rămîne desuete, dacă poetul nu ar valorifica filonul pentru a înălţa sentimentul pe o treaptă superioară, treapta patriotismului socialist. Această treaptă calitativă, care se afirmă în termeni din ce în ce mai categorici în cea de a doua parte a *Cîntării,* are un elan încă sporit prin datele proprii şi specifice ale perspectivei de ţară şi lume nouă, deschisă de victoria clasei muncitoare şi a întregului popor, asupra multisecularului duşman de clasă. Acum, lirismul vizionar adună toate elementele creaţiei socialiste în largi tablouri ale unei ţări renăscute, scăldate în atmosfera îmbătătoare, exaltată, a unei naturi care, prin fapta omului, cîştigă o lumină, o frumuseţe nouă.

Cu aceasta ajungem la ultima etapă a creaţiei lui Miron Radu Paraschivescu. Ea cuprinde mai toate poemele scrise ţi publicate după *Cîntarea Romînici,* pe care poetul lc-a cuprins în volumul publicat în 1956, sub titlul de *Laude,* şi la care, în 1958, s-au adăugat un nou număr de poeme noi.

Cu toate că *Laudele* reprezintă partea cea mai însemnată, atît din punct de vedere calitativ, cît şi din punct de vedere cantitativ, ele nu comportă o analiză atît de amănunţită ca a celorlalte opere ale lui Miron Radu Paraschivescu. Cititorii sînt mai familiarizaţi cu tonul şi cu tematica *Laudelor,* pe care poetul le practică de mai bine de zece ani, şi prin care generaţia tînără l-a cunoscut pe Miron Radu Paraschivescu. Dar, dacă ne întoarcem la punctul iniţial al acestei producţii, la momentul apariţiei, şi o privim prin tot ceea ce ştiam atunci despre operele anterioare ale lui Miron Radu

Paraschivescu, impresia nu e mai puţin neaşteptată, mai surprinzătoare, mai nouă, decît atunci cînd, după *Declaraţia patetică,* am făcut cunoştinţă cu *Cînticele ţigăneşti,* iar după *Cîntice,* cu *Cîntarea Romîniei.* Aceeaşi modificare profundă în mişcarea sentimentelor, aceeaşi schimbare radicală a manierei poetice, aceeaşi cotitură accentuată în selectarea obiectivelor.

Cu toate că faza *Laudelor* se cristalizează în foarte numeroase poeme, cu toate că aceste poeme sînt scurte, de proporţia cea mai obişnuită a poeziei moderne, caracterizarea ansamblului nu e dificilă.

Pentru caracterizarea atitudinii morale, a stării psihologice a poetului, în faţa lumii, în faţa realităţilor înconjurătoare, nu e nevoie de cine ştie ce efort, deoarece ni le descoperă însuşi autorul, prin titlul volumului, pe care noi îl considerăm mai mult decît atît, îl considerăm o emblemă, un simbol al întregii perioade. E atitudinea morală, e starea psihologică a omului identificat timp de mulţi, mulţi ani, cu o cauză colectivă, cu o aprigă luptă de masă, cu un ideal istoric, şi ale cărui credinţe şi vise încep să se verifice istori-

-ceşte, ¡încep să devină realitate. Revoluţia, lumea liberă, societatea socialistă, întreg acest vis al poporului şi ţel al luptei sale sub conducerea avangardei comuniste, au fost şi sînt sursa energiei morale şi a creaţiei poetice, programul estetic al lui Miron Radu Paraschivcscu. Acum, în epoca noastră, ele au devenit realitate, au trecut pe drumul liber . al înfăptuirii istorice. [1] Poetul e cuprins, desigur, de un superior simţămînt de mulţumire, cunoaşte stacc-a de euforic conştientă a omului care-şi vede visul reafizîndu-se sub ochii săi, văzîndu-se, în acelaşi timp, verii ¡cat i în tot ceea ce v a constituit „pariul“ său individual cu viaţa — idei, sentimente, alegere, voinţă, sacrificiu, încredere.!li un simţăraînt pe .care-l întîfnim ca fond substanţial, prim, al unei noi faze'poetice, în creaţia tuturor poeţilor începători şi formaţi în perioada dintre cele două războaie, ; sub somnul luptei clasei muncitoare. Toţi au păşit, o dată cu eliberarea poporului nostru şi cu deschiderea erei istorice a construirii socialismului, în faza „laudelor“, toţi au adus laudă realizărilor extraordinare, izbînzilor zilnice, omului nou şi vieţii noi-pe care ne-o construim. 'Fiecare, după chipul şi asemănarea sa.

Miron Radu ‘Paraschivcscu, aşadar, laudă şi slăveşte izbînzile comuniştilor, realizările poporului liber, viaţa nouă, şi aceasta se reflectă, mai întîi, în tonul general al creaţiei, care are acum o luminozitate, un echilibru, o siguranţă senină, pe care n-au avut-o operele anterioare: se simte profunda şi totala aderentă, acordul şi împăcarea cu realitatea, entuziasmul participării morale fără rezerve. În acelaşi timp, -.combativitatea sa, ascuţitul său simţ -cetăţenesc sînt intacte, aşa cum lesam cunoscut în zorii săi, ‘ în energia luptătoare ¡ a *Declaraţiei patetice.* Ba ele ne apar chiar sporite, prin faptul că se aplică în mod .mult mai direct la concretul realităţii, nu rareori la omul şi actul muncii, la evenimentul economic, social, politic, epocal sau curent. în numeroase poezii ale ciclului, Miron Radu Paraschivescu cîntă munca, zugrăveşte pe muncitori, descrie efortul creator al poporului şi rezultatele sale *(Ttmplarul, Cărbuni, Tipografii, Semănătorul, Re-*

colla, Oţelari) ; chiar *Lăutarul,* închinată lui George Enescu şi avînd drept temă arta, introduce, pe chipul schiţat al artistului, o sugestie de strădanie, de efort fizic, de muncă. Cu ocazia reformei băneşti din 1952, eveniment foarte important pentru consolidarea bazei economica a socialismului, poetul scrie poema satirică intitulată *Clasa la atac,* în cel mai pur stil maiakovskian, demascînd specula chiaburească şi dînd actului de stat înţelesul unei noi etape în lupta Partidului şi a clasei muncitoare pentru construirea socialismului. *Voinţa ta* e un manifest patetic electoral, scris cu ocazia alegerilor pentru noua Adunare Naţională. în *Armata păcii* şi *Pro pace* se afirmă solidaritatea popoarelor care construiesc socialismul în lupta împotriva pregătirilor agresive ale imperialismului şi, în acelaşi timp, solidaritatea mondială a oamenilor muncii cu popoarele care luptă pentru do- bîndirea independenţei naţionale prin scuturarea jugului colonial. în *Lumina apelor* poetul zugrăveşte monumentul hidrocentralei de la Bicaz şi dezvoltă ideile implicate. în *Astronaut,* se cîntă primul zbor cosmic, în *Unu Mai* — forţa invincibilă a poporului.

Iată, deci, că poetul rămîne legat, cu o atenţie mereu trează şi cu o combativitate care nu a pierdut nimic din forţa iniţială, de actualitatea naţională şi internaţională, de frămîntarea colectivă, de problemele zilnice ale vieţii cetăţeneşti. Mai puternic şi mai nobil ca niciodată se afirmă sentimentul său partinic, iubirea şi devotamentul faţă de Partid. Poemele care poartă supratitlul general *Cinci toasturi de 7.iua Partidului,* scrise în cinstea împlinirii a treizeci de ani de la înfiinţarea Partidului Comunist Romîn, sînt, fără îndoială, printre cele mai frumoase din cîte s-au scris, în literatura noastră, pe tema luptei şi a înfăptuirilor comuniştilor. La calificarea celor cinci toasturi printre realizările de frunte contribuie deopotrivă originalitatea şi subtilitatea ideilor, forţa sentimentului, nobleţea expresiei. Rar poeme mai dense, în caic fiecare idee e generatoare de imagini, la rîndul lor generatoare de alte idei, a căror forţă creşte prin comprimarea fu expresii lapidare, în timp ce sentimentul se înalţă cuprinzător, puternic, profund, emoţionant, din tonul solemn (fără retorism), bărbătesc, festiv cu gravitate, străbătut, dinspre

evocarea tumultului spre afirmarea prezentului şi visul viitorului, de unda nostalgiei şi, deopotrivă, de şuvoiul entuziasmului. în toastul intitulat *Paharul,* ideea că amintirea luptelor trecute trebuie păstrată, pentru valoarea ei istorică şi omenească unică şi nerepetabilă, ca un imbold pentru noi trepte de luptă şi realizare, şi nu ca un punct final, maxim, epuizat, al energiei comuniste, este redată în următoarea formă densă, concentrata, totuşi încântătoare şi plină de adînca emoţie :

„Dc anii cei trecuţi, e bine în
astă vi să ne-amintim,
Cînd ard în inimile pline Dc
zvonul celor care vin.

Fiorul limpedc-l păstrează,
Din vechea lupta, aşadar,
Să fii, cînd îe patrunde-o rază,
Strălucitorul ei pahar!“

O idee cu totul neobişnuită şi, prin surpriză, deosebit de emoţionantă, este aceea cuprinsă în cel de al treilea „toast“, intitulat *Lauda tăcerii*. Aici „tăcerea“ desemnează acţiunea ilegală, practica conspirativă îndelungată, care a trebuit să comprime exprimarea liberă, exploziile lirice ale unor suflete supraîncărcate de suferinţă, de idei, precum şi confesiunea individuală, tot atît de bogata :

„Dar a venit şi ziua-n care Să-mi
descui inima să cînt Durerile
istovitoare La cîte n-am găsit
cuvinte

Poezia, evocatoare a acelor zile, este deci un ecou tardiv al tăcerii, a tot ce era — şi totul era — în conţinutul acelei

lupte revoluţionare conspirative, material de cîntare lirică. „Tăcerea“ îi apare poetului în substanţa ei de cîntec, lipsit numai de expresie sonoră, cîntec însă care ritmează mişcarea colectivă a tuturor celor angajaţi în acţiunea conspirativă, ceea ce duce la imaginea extraordinară a „horei“ mute, hora în tăcere, a cărei melodie răsună după biruinţă :

„Parcă pricep atunci că ele[1]
Nici nu şi-ar fi aflat contur r - Fără de zilele acele
Ce eram tare că le-ndur.

Cu to[i alături, ca-ntr-o horă În
care chitul s-ar fi stins De nu
pindeam adinca oră Cînd prin
tăcere am învins.''

Lauda tăcerii este una din cele mai originale poezii, una dintre cele mai bogate prin conţinut şi mai emoţionante prin imagine, din cîte s-au scris în cinstea luptei ilegale a comuniştilor.

Se întîmplă că, urmărind să arătăm cum se manifestă prezenţa spiritului partinic în faza poetică a *Laudelor* — fie în termeni direcţi, fie ca element catalizator al întregii reacţiuni morale a ciclului — am ajuns la această idee a comprimării sentimentului liric în condiţiile luptei ilegale, la această idee a tăcerii. Pentru că ne aflăm aci, e bine, poate, să atragem atenţia cititorului că poetul nu s-a oprit numai o clipă asupra acestei idei, că ea nu are un întîmplător sens metaforic, ci o înrădăcinare adîncă, permanentă, în crezul său artistic, în programul creaţiei sale, cu implicaţii psihologice şi sentimentale mereu vii. În poezia, cu mulţi ani ulterioară „toasturilor“, intitulată *Moină,* simplă, spontană confesiune lirică, fără nici o legătură ocazională cu un eveniment exterior, dacă nu cu venirea primăverii, cu starea de moină a naturii, care descoperă pămîntul ud al primelor arături, vom găsi acest oftat amar :

„Cil am tăcut, o, cît am tot tăcut,
Sonor ulcior aş da dintr-al meu lut!..."

1 Versurile (n.o.)

Fără proiecţie metaforică asupra unei cauze exterioare, obiective, această plîngere nedumereşte, pare inexplicabilă. Oare ce l-a constrîns pe poet „să tacă“, ce anume i-a interzis să dea glas frămîntărilor sale sufleteşti, să elibereze în stihuri tristeţile, bucuriile, senzaţiile sale ; pe scurt, ce forţă l-a împiedicat să fie liric, să fie poet ? Nimic altceva decît voinţa sa, nimeni altcineva decît el însuşi 1 Iată un răspuns, al nostru, care va părea cititorului tot atît de ciudat ca şi întrebarea poetului. Acestei „tăceri“ i-am consacrat noi oare marele număr de pagini analitice al prezentei introduceri ? Cum oare s-a constrîns Miron Radu Paraschivescu la „tăcere“, cînd avem în faţă culegerea masivă a cîtorva volume de versuri ? Desigur că e vorba, numai, de o anumită latură a frămîntărilor sale sufleteşti, de o anumită sursă a presiunii lirice, de o anumită categorie de idei şi sentimente. Fără îndoială şi, pentru a nu lungi vorba, e clar că poetul se referă la categoria senzaţiilor şi sentimentelor strict individuale, a frămîntărilor personale, a experienţei intime, pe care el le-a considerat neconcludente, nefolositoare, chiar dăunătoare (vezi *Declaraţia patetică)* unei poezii care trebuia închinată luptei colective, nepotrivite cu activitatea unui poet luptător, a cărui misiune este de a ajuta maselor şi poporului său să-şi ducă la bun sfîrşit sarcina isterică. De aici, icnunţare la individual, la intim, la tot ceea ce ar putea fi numit privat în experienţa sufletească şi poetică...

...„Iar cînd n-o fac, să ţineţi minte asta :
Poporul să-mi slujesc am vrut, nu casta...“

Termenii ultimului vers sînt prea clari, prea categoriei, pentru a mai cere vreo explicaţie, Poate că numai cuvântul „casta“, al cărui înţeles trebuie căutat în direcţia unei anumite ironii. Despre ce „castă“ poate fi vorba, pe care poetul o opune poporului ? Exista, în.tr-adevăr, o categorie morală care tindea spre o izolare ermetică, spre o impenetrabilitate absolută, spre o separaţie pripăscioasă de realităţile istorice, inchizîndu-se în sine, orgolioasă şi profund ridicolă, întocmai ca o castă. Aceasta era categoria tocmai a artiştilor apolitici, a poeţilor pierduţi în contemplarea fenomenului de unicitate, particularitate şi

subiectivitate al vieţii lor individuale. în măsura în care acest gen de poezie a urcat şi a caracterizat o categorie de poeţi, aceasta e „casta“ pe care Miron Radu Paraschivescu a atacat-o direct (pe atunci mai era, oarecum, existentă şi la ordinea zilei), acum mai bine de un sfert, de secol, într-una din „declaraţiile patetice“.

Deci, şi prin acest exemplu, oarecum lateral, oarecum indirect, *se* demonstrează constanţa poetului pe poziţia poeziei combatante, cetăţeneşti, pătrunsă pîriă în cea mai adîncă fibră a sa de un arzător spirit partinic. De altfel, prezentul volum se încheie cu o „dedicaţie“, care va figura, cred, pe ultima pagină a tuturor ediţiilor operei lui Miron Radu Paraschivescu, oricîte noi poeme va mai scrie poetul de azi înainte. Toată lumea a fost de acord că destinatarul nenu- roit al acestei frumoase închinări nu poate fi decît partidul, această forţă nouă, singura capabilă să dea programul şi îndreptarul unei creaţii poetice demne de acest nume, şi, în acelaşi timp, să-l înţeleagă, să-l sprijine şi să-l ferească, chiar împotriva sa însuşi, de nenumăratele primejdii care se ascund şi se ivesc, rînd pe rînd, în calea unui poet.

Partidul, declară poetul, a întrupat toate ideile şi nădejdile sale întemeiate pe o credinţă patriotică şi democratică, şi a înfăţişat, în ochii poetului, însuşi chipul poporului : de aceea, el îi închină fructul întregii sale strădanii poetice, şi această ofrandă are înţelesul, aproape, al unei restituiri :

„Spre tine-nchin acuma rodul
Acestor nesftrşite munci,
Că-n tine am văzut norodul
Şi visurile lui...“

Iată deci care este spiritul, ideea-forţă a fazei *Laudelor.* Filozofia şi crezu! poeziei lui Miron Radu Paraschivescu sînt aceleaşi de la începuturi, permanent aceleaşi, cu egală forţă, cu egală prospeţime, cu un plus, desigur, de artă. Era necesar s-o subliniem, s-o demonstrăm prin cîteva exemple, deoarece orizontul tematic al *Laudelor* este cu mult mai larg decît al precedentelor opere, nivelul lor intelectual se dovedeşte cu

mult mai înalt, iar subtilitatea poetică superioară în multe feluri. De aceea, pe cît de ades programul de totdeauna al poeziei lui Miron Radu Paraschivescu se exprimă în teme precise şi declarate, precum şi în termenii direcţi adecvaţi acestor teme — ca în exemplele de mai sus — tot pe atît de frecvente sînt cazurile în care acest program nu se mai declară nemijlocit în tema cutărei sau cutărei poeme, ci vorbeşte din adîncuri, cu un fond filozofic general şi complex, filtrat prin subtile gradaţii de idei şi prin confesiuni lirice deosebit de personale.

Prin aceasta, după cum spuneam, întregul ciclu al *Laudelor* nu se refuză unor caracterizări de ansamblu, şi nici desprinderii unor idei fundamentale, dar, în acelaşi timp, face aproape imposibilă, în cadrul unei prefeţe, o trecere în revistă a multor poeme, şi face zadarnică insistenţa analitică pe o speţă sau alta.

O altă caracteristică ar fi, deci, conciziunea, rezultată din frînarea dezlănţuirii verbale, din purificarea maximă a sentimentului, cercetat pînă la esenţă, din concentrarea ideii. O condiţie a acestei concizii, sau un mijloc de realizare, este versificarea ritmată şi rimată fără concesii, care constituie o lege formală a *Laudelor.* Un rezultat final, foarte important, poate cel mai important, este densitatea excepţională a ideilor, despre care am pomenit mai sus, şi care, în ciuda tonului simplu, curgător, a limpezimii cuvîntului şi imaginilor, a melodiei, nu rareori de romanţă, nu acordă cititorului nici o dispensă de efort şi participare intelectuală.

Caracteristică, de asemenea, acestei faze, îi este îmbinarea de sentimentalitate intimă cu o filozofie de idei foarte grave şi foarte generale. Mai precis : capacitatea poetului de a înălţa senzaţiile sale la o perspectivă largă, de a proiecta sentimentul său strict intim într-o vie dialectică a naturii, a destinului individual, a tuturor fenomenelor de viaţă.

Iată o pildă, care va da naştere la două direcţii foarte fecunde ale liricii sale actuale. Poetul se dezvăluie în *Laude* ca un mare senzual, trăsături pe care chipul predicatorului şi profetului din *Declaraţia patetică* nici nu ne lăsa s-o bănuim, cu totui ascunsă

sub austeritatea aspră a poeziei cetăţeneşti, luptătoare, condiţionată de totala abnegaţie şi chiar ignorare'de sine — şi pe care tonul pătimaş al *Cînticelor ¡¡¡.urneşti* părea s-o tragă din însăşi natura materialului poetic. Astăzi ne găsim în faţa unui om pe care îl îmbată, îl atrage şi îl exaltă tot ceea ce e formă, culoare, contur şi volum, frumuseţe şi afirmare a materiei vii, tot ceea ce e palpabil şi parfumat, tot ceea ce zvîcneşte carnal. Poetul cîntă florile şi fructele, se îmbată privind, pipăind şi mirosind mărul, strugurele, tomata, cireaşa, piersica, e tulburat în chip voluptos de atmosfera de fecunditate a toamnei etc., ctc. Acum, femeia joacă un mare rol în poezia sa şi poetul nu se mai satură s-o contemple, s-o admire şi s-o descrie, adeseori insistînd cu sinceritate asupra plasticei trupeşti, asupra frumuseţii fizice a feminităţii.

Totuşi, ditirambul frumuseţii fizice feminine, coeficientul de senzualitate care stîrneşte atracţia şi admiraţia nu pot institui în acelaşi timp şi plafonul elanului liric. S-ap zice că tocmai prin amănunţire, insistenţă, admiraţie, poetul epuizează conţinutul voluptos al contemplaţiei, cu o satisfacţie destul de relativă. îndrăgostit de om, convins de capacitatea lui de a se afirma în valori profunde şi durabile, poetul are, în faţa frumuseţii fizice, o revendicare superioară : el caută principiul moral, frumuseţea sufletului, puterea spirituală pe care, de

loc misogin, le descoperă întotdeauna, sub învelişul cărnii, şi triumfătoare asupra acestuia :

„Dar între gîrla slobodelor plete Şi pietrele genunchilor, rotunde,
Îţi plimbă ochiul raza privirilor încete,
Şi-al cărnii duh prin apa Ini pătrunde.”

Cam aceasta este ideea tuturor poemelor care încep prin descrierea frumuseţii fizice feminine, pe care poetul, om viu, trăind şi gîndind neabătut în realitate, o găseşte nu prin opoziţia ireductibilă şi mistică a cărnii cu spiritul, a materiei cu „duhul", ci prin combinaţia şi determinarea lor firească.

Bucuria formei, a culorii, a parfumului, pe care i-o stîr- neşte acum şi biologia vegetală, natura vie şi luxuriantă, tinde în aceeaşi direcţie. În frumosul poem intitulat *Unei flori,* foarte arghezian (şi e amuzant să facem această remarcă, deoarece Miron Radu Paraschivescu a fost, înăuntrul anilor 1930—1940, unul dintre foarte rarii membri ai generaţiei tinere care s-a arătat rezervat şi chiar reticent faţă de opera marelui nostru maestru), poetul pune următoarea întrebare, cu răspunsul conţinut în ea :

„Frumoasă ca o faptă inutilă,
Vrei doar să fii ji-apoi şi pieri, o, floare,
Sau tu exprimi nevolnica argilă Coruptă în mireasmă şi culoare

Foarte important, de o importanţă majoră, este cea de a doua direcţie în care se dezvoltă şi se rezolvă senzualitatea lui Miron Radu Paraschivescu şi în special rolul de căpetenie pe care îl joacă, în *Laude,* dragostea şi femeia (direcţie care nu era absentă nici în *Declaraţia patetică).* Este anume, direcţia unei poezii a maternităţii, de o profunzime, de un patos şi de o originalitate care se întîlnesc rar, şi niciodată îo asemenea proporţii, în opera altor poeţi.

Originală, nouă în această poezie apare în primul rtud sinceritatea cu care poetul afi«pă baza erotică a maternităţii.

KKYÎ1
Î

.Înfiorarea iubirii şi a atracţiei sexuale, bucuria voluptăţii sînt trepte pe care Mireni Radu Paraschivescu nu le trece cu vederea pentru a.căuta maternitatea ca pe o ipostază izolată şi .autonomă, fără cauză, fără istorie ; maternitatea este femeia, iubită şi iubitoare de hărbat. Că maternitatea este în -legea firii, el ne-o arată printr-o neîncetată oglindire a fenomenului de speţă în inu-nsa viaţă a naturii, care tinde neobosită spre fecunditate, şi care îmbracă, în acest moment de supremă realizare a scopurilor sale, însăşi forma perfecţiunii plastice, geometrice : rotundul, sfericul. De unde, neîncetata căutare a mărului, *leit-motiv* al poeziei lui Miron Radu Paraschivescu. Maternitatea, triumf al. naturii, .este triumf al iubirii, este un rezultat obţinut prin "bucurie, şi este o bucurie supremă a împlinirii : de aceea, maternitatea nu trimite, în poeziile foarte numeroase pe care i le închină Miron Radu Paraschivescu, nimic din aspectul dureros, chinuitor, dramatic al acestei împliniri.

Prin maternitate, poetul ■ se . înalţă la o viziune a lumii în permanentă devenire şi ameliorare, în permanent progres. Maternitatea . este una din sursele optimismului lui Miron Radu Paraschivescu, al aprigei lui iubiri de oameni şi de viaţă. Dimensiunile reduse ale pruncului, forţele atît de. puţine, . ţipătul slab şi ininteligibil, însuşi chipul încă nedefinit, lipsit de trăsături puternice, îi dau poetului entuziasmul marilor capacităţi .ale omului. Pentru el pruncul este un. „proiectil“, glasul pruncului răsună mai puternic decît glasul morţii, poetul îşi doreşte, şi doreşte mesajului .poeziei sale să aibă atîta forţă „cît chiuitul unui prunc“. Evident, dacă maternitatea reprezintă o împlinire a firii, prin ea însăşi sursă de optimism, ea este, în condiţiile vieţii noi de astăzi, garanţia unor împliniri istorice aparte, şi fiecărui prunc poetul îi urează „să crească-n el un vrednic bolşevic“.

Maternitatea este un stimulent şi un aspect al dezvoltării logice a vieţii, a naturii. întreagă această fază a poeziei lui Miron Radu Paraschivescu este dominată de jocul neîncetat a! dialecticii vieţii, al unităţii contrariilor, al corespondenţe-

for şi asemănărilor tamicc dintre procesele microscopice şi cele microscopice, între universul mic şi cel mare, dintre infinitul mic şi infinitul mare. Această neîncetată corespondenţă se exprimă cu predilecţie în cîteva motive de bază, motive permanente (mărul, pîinea, maternitatea, toamna), poezia lui Miron Radu Parascbivcscu fiind, prin neîncetata proiectare a fenomenelor în infinita maşinărie a naturii şi prin viziunea dialectic-geometrică, vecină şi congeneră cu proza lui Geo Bogza — o altă operă de permanentă emoţie filozofică.

într-un cuvînt, *Landele* reprezintă o treaptă nouă în creaţia lui Miron Radu Paraschivescu, treaptă pregătită prin creaţia sa anterioară, dar care aduce o afirmare superioară, deşi de loc spectaculoasă, a calităţilor sale poetice. Poetul se află la un prag al maturităţii în care a părăsit şi grandilocvenţa retorică a începuturilor, şi înclinaţia spre pitoresc şi patimă pipărată, şi lungimile evocator-narative de tip epopeic. S-au adunat şi strîns în el, căutînd esenţele, ideile adinei, sentimentele cele mai profunde, pe care le exprimă într-o 4prmă concentrată, într-un ton cald şi calm, cînd elegiac, cînd entuziast, dar totdeauna grav şi bărbătesc — în poeme a căror substanţă o constituie densitatea gîndurilor, învăluită într-o melodie foarte personală, cînd lapidat-solemnă, cînd uşor cîntătoare. E pragul unei fericite sinteze, care uneşte într-unul singur toate filoanele creaţiei sale, fără a răpi nimic din sevele lor fecunde, dar descliizîndu-lc drumuri noi.

RADU POPESCU

DECLARAŢIA PATETICĂ

CtJVÎNTirr,. KDîTO-aULJJf

Versurile strivise pentru prima oară în ealeţşprea de faţă ara fost scrise între anii 1934 şi 1939. Publicare« unor încercări de poezie începute acum peste douăzeci şi ciraci de ani îşi găseşte o explicare şi îndreptăţire : la data eînd au fost scrise, ele n-ar fi putut apărea îrstr-o carte, din pricina opreliştilor politice. Iar după eliberarea venită cu ziua lui 23» August, o astfel de cart» ni s-ar fi părut incompletă dacă nu reuşea să înfăţişeze un drum întreg străbătut de autor, de U vîrsta „Unziei lirice“ şi pîraă la aceea a confruntării fantelor.

în editarea. ei e vorba, aşadar, de o răscumpărare isiorică în primul *târnă,* fiindcă unele poeme ca *Scrisoare într-un pachet eu alimente, Vasiie Rotam* (titlul iniţial propus din precauţie conspirativ» pentru un poem ce a mai apărut şi În alte culegeri sub numele veritabil al eroului : *Vasiie Boaită), Calea virgină, Scrisoare de adio* şi altele, îndripiiiserS la data aceea chiar examenul de admitere al autorului între poeţii Uniunii Tineretului Comunist din R*mîni». E. astfe[1] drept de cetate pe care aceste poeme şi l-au redau as, bineînţeles din cfaiar clipa cînd fuseseră scrise, dar pe care numai o guvernare a poporului liber era firesc să-l poată acorda. Iar pe de sită parte, tipărirea de azi le

★ Nota autorului la volumul *Declaraţia patetică,* apărut îa l&'&O.

supune unei verificări pe care timpul o face cît mai judicioasă. Titlul culegerii de faţă putea suna, într-adevăr, foarte bine : *Examenul de maturitate.* >

Dar fiindcă poemele acestea au tins să dea glas mai cu seamă unei adeziuni pornită eu toată ardoarea tinereţii la cauza şi lupta poporului, ni s-a părut potrivit să le şi dăm titlul acestei realităţi sufleteşti, ridicată la un act de conştiinţă cu putere de lcgămînt, şi pe care timbrul lor. va reuşi poate să-l exprime: o declaraţie patetică. Ea e chemată să-şi dovedească sau nu temeinicia astăzi, în măsura în care autorul va izbuti să arate lumii că de-a lungul vieţii lui a fost vrednic sâ.-şj. */tien ţină* pflpa ce în elanul tinereţii a făgăduit. . .

Privită astfel, cartea de faţă ar putea să fie. şi un document de viaţă pe care autorul vine să-l înfăţişeze generaţiei de după el. Şi, în egală măsură, omagiul cel mai firesc adus acestor treizeci şi noua de ani cîţi sărbătorim astăzi de la întemeierea ăcfeîei forţe unice, a acelei colectivităţi eroice şi atît de adesea anonime ce l-a îndrumat "’şi l-a îmbărbătai din primii ani ai tinereţii sale, şi pe care încă de atunci ne-am obişnuit s-o chemăm cu un nume propriu, întrunind parcă, în rezonanţa lui, şi vocabulele ■fundamentale : *patrie* şi *participare* la unitatea invincibilă a nădejdilor lumii," contopite sub bolta unui viitor prefigurat în accentele *Internaţionalei.*

Pentru o cît mai judicioasă confruntare între mâr zuinţă şi împlinire, am înţeles şă şi datăm fiecare poem cu anul cînd a fost scris, actualitatea întregii culegeri constînd în unitatea ei de spirit, în efortiţi prin care un om, astăzi matur, cată să nu-şi dezmintă propria lui tinereţe, această tinereţe din febra* căreia, cum spunea odată un mare scriitor, restul lumii îşi păstrează temperatura* normală.

PREFAŢA

Nu vă bizuiţi pe mine !
Ku nu sînt decît ecoul şi (uneori) prevestirea
l'aplelor voastre.

Deci
nu vă bizuiţi pe mine, ei [>e faptele
voastre.

Nu vă bizuiţi pe mine,
eu nu fac decît versuri din cuvinte ;
cuvintele nu sînt mai mult ale mele
decît ale voastre,
ci vin singure.
Uneori, e drept, caut rimele,
!< mai forţez chiar, dar şi dacă nu le-aş
căuta ele ar veni singure.

Deci
nu vă bizuiţi pe mine.
ci pe ceea ce sînteţi, cse faceţi.
Vorbele mele vor spune . singure,
această minune.

SFiRSrr

îmi lipesc timpla de pămînt şi
aud oftatul cavernos al minelor ;
îmi înalţ ochii pe cer şi nu văd
decît norii de fum înfăşînd gîtul
lung al coşurilor de fabrică; în
gări, în porturi, pe străzi, pe
câmpii, pretutindeni oameni
aplecaţi ridică, sapă, coboară,
umblă,'' gîfîie, se mişcă, asudă ;

numai undeva,
într-un birou capitonat şi cu intrarea
strict oprită, Cineva şade într-un fotoliu
adine şi nu face nimic,
fiindcă oamenii cei mulţi fac tot ceede
făcu^, fac tot ce nu se poate face.
Şi omul singur din biroul capitonat
seamănă în neclintirea lui, cu un
condamnat la

moarte.

J 934

VITA «WA

Am să-ţi povestesc cândva, iubita mea, despre
mar.giin.ile
singurătăţii, îmi vor pica vorbele
domol, .rotunde, ovale, va fi o poveste ca
un vis -îrctwaâat peste crengile
nopţii
şi tu ai să mă asculţi tăcută, cu ochii mari,
întrebători.

Am să-ţi povestesc cândva, şiret sigur,
despre tristul peisaj lunar al
singurătăţii, despre adîncile-i prăpăstii
şi despre orbitoarea ei lumină.

Apoi glasul mi se va rostogoli ciudat,
se va ridica în zbor, vultureşte, peste
piscuri, povestea va prinde rădăcini şi
va da mugurei, nădejdile vor răsări din
vorbe ca din pământul
gras, aburit, al ctmpiilor.

Am să-ţi povestesc despre furtuni şi
înserări, despre v i ni ur ile pleşu ve ale
m unţilor,,

/

kM

despre boarea lină a văilor ardelene
şi despre cîntecul netălmăcit al mierleiului sălbatic;

Dar mai presus de toate,
mai cu grijă ca despre toate,
măi înflăcărat şi mai viu ea despre toate,
am să-ţi povestesc, iubita mea, despre oameni.
1935
Sînt aici, în inima şi-n gîndul meu,
mulţi, nenumăraţi şi fără sfîrşit:
oamenii domoli şi blînzi ai
pământului, ca voi bele mele
domoale, oamenii furtunatici ai
mării, pe care nici o vorbă n-o
poate cuprinde, oamenii palizi şi
trişti ai oraşelor, femeile lor
pudrate, prea albe, sau ceilalţi
oameni, nevăzuţi, ai oraşelor,
temeliile, paza şi primejdia lor :

Oamenii anonimi şi mereu prezenţi ai
oraşelor, oamenii trudei şi-ai vrerii
neclintite.

Va fi o poveste ieşită din mitologie, o
fantastică poveste, ca un crud adevăr, o
poveste adevărată şi simplă cş un fapt
divers,

Apoi, tîrziu, îţi voi privi în ochii limpezi,
te voi întreba încet despre marginile singurătăţii,

iar tu îmi vei răspunde cuminte,
domoală, şi ne vom da seama atunci că
de mult nu mai,
sintem singuri.

Am să-ţi povestesc cîndva, iubita mea, despre
marginile singurătăţii şi despre viaţa
nouă pe care-o vom începe atunci.

SINGURA LUMINA

Sînt, uneori, fraţilor, pe culmi viscole reci;
şuieră subţiri ca o bicluşcă de alun, ca o chemare
de departe,
vînturi de creste şi de oţel, reci, din adîncuri şi zări despletite.

Uneori, fraţii mei, fraţii mei, biciuit
obrazul îmi îngheaţă în singurătăţi, sus,
peste creste, în singurătăţi cu vulturi
pleşuvi şi viscole reci şi subţiri.

Cum mă aplec atunci înspre voi, înspre
văi, şi v-aş chema de-acolo, din semnul
trudei voastre, lîngă obrazul meu
îngheţat în singurătăţi, încleştat, scorojit,
şfichiuit sus în piscuri.

Fraţii mei, fraţii mei, ce sărace mi-s vorbele,
chemarea !

Ea n-ajunge pînă la voi, e subţire, ca un
cuţit o taie viscole reci din piscuri,

o sfarmă în pulberi ca zăpezile mărunte
căzute undeva, măcinate-n pripoare.

Dar mă-nalţ îndărătnic prin furtuni
(atîta sînt de slab şi subţire !),
aş fi frate cu stelele de n-aţi fi voi în vale
aprinzînd cu înserare cîte-o stea în fiece
fereastră.

Iar bezna mă prinde cu gîndul la voi, în
piscurile reci mi-e singura căldură,
această unică şi dragă mîngîiere, fraţilor,
fraţilor, voi, fraţi adormiţi !

Apoi văile se umflă şi pornesc, hohotind,
către voi, către şesuri...
Vînturile reci ale singurătăţii cîntă
şi inima mea se-nfierbîntă ca o rumenă pîine,
ca o palmă călduroasă, mîngîietoare,
cînd trec peste viscole, peste vîrfuri şi zăpezi,
din străfundul vostru, chemările, căldura,

cînd clipa mică sporeşte cît un veac
(doar viscolele reci rămîn pe-afară, şuieră mai
departe),
cînd mă aplec peste văi, peste liniştea voastră de
somn,
deschisă cu grijă fiecărui oaspe,
ca palmele, ca uşile voastre grele, de blăni
înnegrite, crăpate,

Ui

cînd cu grijă deschideţi şi tăios vă

uitaţi, purtînd într-o mină, aprins, înălţat, felinarul de paing şi pojar în clipa cît un veac din nopţile conspiraţiei.

1 9 3 5

SCRISOARE INTR-UN PACHET CU ALIMENTE

Hîrtia asta albă care-mi stă dinainte
atîtea lucruri îmi aduce aminte despre voi
şi despre mine
şi aş vrea să vă întreb dacă o duceţi mai rău sau
mai bine*
dacă şi voi vă gîndiţi, cînd somnul nu vă
vine, la atîtea lucruri mari şi de toţi
aşteptate ?

Fiindcă, măcar că voi staţi închişi, pe cînd eu
umblu
în libertate,
aceeaşi soartă ne aşteaptă în toate,
aceeaşi viaţă aspră şi acelaşi dor mă leagă de voi
ca pe-un frate.
Şi fiindcă am pomenit de închisoare şi de
libertate, o să vă amintesc (fiindcă,
desigur, o ştiaţi
dinainte),
că oricare din noi ar spune că e liber,
minte : şi eu care privesc cerul întreg,
acuma, cînd umplu
pagina scrisorii,
ca şi voi care-l vedeţi numai din curtea

închisorii, avem inima la fel de ferecată şi înăbuşită, viaţa la fel de neştiută şi de strivită, la fel de cruntă şi de străjuită de aceiaşi oameni care v-au băgat la puşcărie

şi care vor să-mi ucidă viaţa şi mie
spunîndu-mi „om liber“. De liber ce sînt,
pot oricând să mă vînd
aşteptîndu-l pe cumpărătorul libertăţii mele, în
piaţa mare,
care îmi va da un pol pe zi ca să am, chipurile,
de mîncare —
şi care (chiar de nu seamănă) e totuna cu gardianul
de la închisoare,
cu judecătorul de instrucţie, cu moşierul sau cu
fabricantul de tunuri şi mitraliere, stăpînii
libertăţii noastre, şi de la distanţă, şi din
apropiere.

Dar ştiu eu că voi, ca şi mine,
vă gîndiţi ce e de făcut pentru ca totul să meargă
bine,
iar cînd o să ieşiţi din închisoare
vă aşteptăm la lucru ca să ne daţi ajutoare,
şi nu uitaţi că truda voastră va fi izbînda cea mai
mare.
Vă doresc sănătate şi grabnică liberare !

PRIMĂVARĂ DULCE

E tristă şi luminoasă această primăvară
cu gîndacii ei roşii şi furnicile ieşite pe
lîngă case;

Şi preotul cucernic a ieşit în cerdac să
privească mulţumit cerul şi mugurii.

E-o primăvară ca atîtea altele :
în curînd vor înflori castanii şi merii,
soarele o să vină mai aproape
şi gîrlele au să se umple de peştişori cît acele.

Numai o tristeţe tăcută rămîne spînzurată în aer,
ca un cuvînt încă nerostit,
ca o durere tăinuită,
o tristeţe tăcută şi ameninţătoare,
ca un abur uşor, prevestitor de ploaie.

Nici un om nu trece prin primăvara asta,
nu se înfrăţeşte cu ea.
Toţi oamenii s-au închis în ateliere

şi cînd ies la prînz, galbeni, încruntaţi şi tăcuţi,
trec prin aerul luminos
ca o tristeţe, ca o ameninţare.

Ei n-au timp să vadă primăvara,
nici mugurii mici care-ndată vor fi flori,
nici gîndacii roşii, nici furnicile mărunte.

Ei sînt mereu obosiţi şi galbeni, fiindcă
primăvara asta nu e a lor, cum nu e a lor
decît tristeţea dintr-însa,' tristeţea grea
şi ameninţătoare, ca un nor ’ ’
prevestitor de
ploaie, pe care n-o înţelege preotul
cucernic .. ■
ieşit în cerdac să privească cerul.

CALEA VIRGINA

Viu acum în faţa voastră, oameni, în
îndoita misiune de agitator şi duhovnic
(iiiAcţcă m-am întrebat îndelung care alta
poate fi menirea poetului şi care haina ce
trebuie s-o-mbrace ?).

Sînt aici în faţa voastră şi vă vorbesc :
sînt întreg, cum mă vedeţi, din creştet pînă-n
tălpi,
singur, cu mine şi cu voi.

Am deprins pentru voi legile retoricei, aspre şi
savante,
ca să vă înflăcărez şi să vă aprind,
ca să vă ridic pe înaltele vîrfuri de munte
pînă la cerul albastru, semeţ,
iar de acolo, cu grijă să vă cobor în voi,
să priviţi în adîncuri
şi să vă întrebaţi : oare sînteţi în stare
pînă la capăt să duceţi lupta.
ca să întindeţi dreapta voastră stăpînire
pînă acolo unde ochiul nu mai poate vedea,

pînă-n marginea câmpiilor şi-a clinelor
rotunde pe care le cuprindeţi cu privirea
din înaltele vîrfuri de munte ? !

Am deprins pentru voi legile poeziei,
cîntecul ei domol şi răzvrătit,
duioşia caldă şi asprimea tare,
ca sâ vă amintesc viersul cel dulce al
mierloiului,
lăcrămatul cîntec al privighetorii,
mireasma crudă a florilor de cîmp
şi zbuciumatul vaier al pădurii în furtună.

Ca să vă pot vorbi — şi să fiu înţeles ! —
despre lanurile voastre muncite mult, cu
trudă, despre vîntul care vă-nfâşoară şi
vă răcoreşte, despre pâmîntul negru,
aburit, despre focurile aprinse în noapte
pe culmi, despre soare şi ploaie,
despre bucuriile mărunte şi durerile amare.

Am deprins legile tovărăşiei
pe care nici o lege nu le scrie
decît în ochii şi-n zîmbetul vostru omenesc,
în strîngerea caldă a mîinii frăţeşti,
în vorba dreaptă, fulgerătoare,
ca să vă spun să mergeţi toţi împreună,
că nu sînteţi voi toţi decît Unul
şi ca Unul să rămâneţi laolaltă ’

Am deprins legile luptei, ascuţite, dirze,
ca să vă vorbesc despre lupta spre libera
viaţă, despre surda şi rodnica ei
învierşunare, despre flacăra, nădejdile şi

temeiurile ei.

Iar cînd mă veţi întreba,
după ce vă voi spune toate cîte am de spus,
după ce vă voi arăta căile drepte care duc înspre
voi şi-nspre lume*

cînd mă veţi întreba, la urmă, hotărîţi, încrezători, oe trebuie să alegeţi : spada trufaşă a luptei/ sau drumul cuvioasei mîntuiri ?

Eu, stînd în faţa voastră-
în dubla misiune de agitator şi duhovnic,

vă voi spune că nu e decît un singur drum, că drumul luptei şi al mîntuirii sînt două căi pe veci nedespărţite* ca mîinile şi ochii, ca sufletul şi trupul,' mereu îngemănate şi unice!

Calea virgină, care vă aşteaptă, a mîntuirii omului prin luptă,

1935

VASILE ROTARU

Ucenicul Vasile Rotaru, fiu al unui muncitor cu cinci copii,
a plecat,ac.um doi ani dintre cei vii; a plecat fără zgomot din viaţă, cu o dîră de sînge desprinsă din piept ca o aţă, tot aşa de tăcut ca-n prima dimineaţă cînd sărăcia l-a trimis să se vîndă pe piaţă.

Vasile Rotaru, flăcău de şaisprezece ani, singurul fecior într-o casă de oameni sărmani, a plecat la tîrg ca să-şi vîndă pe bani braţul firav, cu oase prea lungi sub pielea slabă. Şomerul Vasile Rotaru a plecat la tîrg după treabă.

în piaţă a văzut lucruri minunate :
mărfuri frumoase, cucoane, prăvălii şi palate,
a-ntîlpit. şi alţi oameni ca el . . . . . .
căutând de lucru undeva, în vreun fel;
erau oameni mulţi şi necăjiţi, cu pumnii strînşi şi umerii-ndoiţi, oameni ieşiţi să se vîndă

**la stâpin, pentru munci de osîndă,' sâ
care poveri sau să clădească palate în
care n-au să calce cînd vor fi terminate.**

**Vasile Rotaru s-a-mprietenit cu ei curînd
(unde l-au văzut prizărit, i-au vorbit şi
mai blînd), şi s-a hotărît să intre cu alţi
flăcăi la rînd într-o fabrică de trenuri de la
gară ■ cu doi poli pe zi şi-o pîine de
secară!**

**Era un băiat bun;
lucrătorii-l iubeau şi-l cinsteau cu tutun, îi
cereau ajutor cînd aveau de lucru mai
greu şi el sărea la toate, măcar că
robotea mereu.**

**Mai tîrziu a aflat de la meşterii bătrîni
cum sînt ei furaţi de stăpîni,
cum li se fură viaţa pe ceasuri şi săptămînb
şi, ca un bun lucrător ucenic,
a înţeles totul, fără să uite nimic.**

**în munca grea din atelier,
muşcaţi de foame şi de ger,
oamenii cei mulţi şi necăjiţi
au pornit cu pumnii strînşi şi umerii-ndoiţi
să îşi facă ei singuri dreptate
fiindcă necazurile nu le-au fost ascultate
şi viaţa lor cea neagră n-o lua nimeni în seamă.**

**Pe Vasile Rotaru l-au pus să tragă semnalul de
alarmă.**

[1] **Iar cînd sirena a despicat cerul, cu sunet ascuţit, .Vasile Rotaru a simţit un şipot fierbinte între coaste şi a gîndit „Dacă izbîndesc tovarăşii mei, şi eu am biruit !“**

Şi a mai spus o dată, şoptit, ca pentru sine : „Tovarăşi, să izbiţi şi pentru mine !“

Vasile Rotaru, ucenic la atelierul căilor ferate, a murit acum doi ani, pentru pîine şi libertate,

1035

i

-
L

REÎNTOARCEREA LA ELEMENTE

Toate nopţile sínt domoale şi singure; şi toată călătoria nu e acum decît în marginea
nopţii,
călătoria mea de fiu rătăcitor, singur, la capătul lumii, al nopţilor.

Cit de preţioase dibuiri,
cît de grele şi surde erau orbecăirile,
şi ţi-am scris, tată, poemul fiului risipitor
şi al întoarcerii lui acasă, tîrzie.

Toate nopţile sínt pustii şi tăcute,
iar murmurile lor şi zvonurile
nu sínt decît murmurile tulburi ale nopţii.
M-am încrezut în ele şi m-am dăruit
fiecărui zvon şi fiecărei pasări ţîşnită ca din
crengile nopţii.

Mi-am tocit pingelele şi am rămas desculţ, sărac şi desculţ ca-ntr-o biblică poveste,

însetat şi înfometat ca-ntr-o biblică legendă,' rătăcit,
desperat ca-ntr-un biblic întuneric.

Dar peste toate întunecimile,
şi mult mai departe, dincolo de ele,
peste bolta neagră şi zvonurile surde ale nopţii,'
din trudnica mea călătorie, se ridică una singulară, eternă,
clipa trăită între ochi şi buze,
cuvîntul spus rar, poate doar aninat în văzduh,
privirea,limpede şi dreaptă, poate uimită, .
cînd, .frăţeşte, prin noapte am întîlnit tovarăşi de drum
la fel de osteniţi, înfometaţi ca şi mine.

Pentru clipa asta a dăruirii,
pentru paşii desculţi, sîngeraţi pe drumuri tîrzii,
pentru unica mîngîiere a vîntului,
a vorbei calde, tovărăşeşti,
totul e prea puţin
şi viaţa noastră-i unica răsplată.

Pentru lumina tovărăşiei în noapte- ea o lămpă^' **
pentru' privirea limpede Ca'zorilej ' ⁝ *t*
pentril vorba domoală, mîngîietoare, nici o rătăcire nu e
de ajuns, orice rătăcire este binevenită.

Şi de cîte ori n-oi fi strigat în mine, peste mine însumi eu stăpîn :
„Moartea ar putea să vină foarte simplul“,

La capătul nopţilor şi-al colindărilor, cînd clipa a crescut în mine cît un veac, ce preţ poate fi oare cumpănit ?
Care gînd poate fi măsurat ?

Toate sînt aici adunate-n pumn :
şi foamea, şi iubirea, şi tăcerea,
şi nebunia, şi-ntunericul singurătăţii,
toate sînt aici, întregi şi bogate,
moartea ar putea, într-adevăr, să vină foarte
simplu!

Reîntoarceri tîrzii şi reveniri în prag,
sîngerînda geană a lămpii în fereastră,'
reîntoarceri în pragul nopţilor sfîrşite,
cînd din ele n-a rămas decît lumina
tovărăşiei şi zîmbetul tău, dragostea mea,
ţi-l fluturi de
departe ca o
năframă* cînd tu aştepţi acolo tăcută,
imobilă, cu gura ta, cu mîinile şi ochii, ca
apa şi pîinea pe masa cea scundă a
săracilor*

simple şi întregi,
păstrate cu grijă pentru această dorită
reîntoarcere
la elemente:[1]

1935

SCRISOARE DE ADIO

**îţi las în păstrare cărţile dragi,
scrisorile bunei mele mame
şi un por tret mai palid de febra plecării mele
de Don Quijote teribil cu puşcă de vînătoare.**

**Nu vei auzi c|e mine,
de isprăvile mele minunate,
decît cînd vei citi telegramele sosite de la
Estramaduî
(Nu trebuie să fii geloasă :
Estramadura nu e o fată spaniolă, e
numai o bucată de pămînt, mai mare,
din pămîntul spaniol pe care mă duc
să-l apăr cu toţi oamenii şi pomii de
pe el, neobosit şi zănatic Don
Quijote.)**

**Să nu rîzi de numele acesta
fiindcă morile de vînt sînt acum adevărate
şi aripile lor se-nvîrtesc ucigător
pe cerul Estramadurei, în număr important.**

Don Quijote alături de *Frente Popular*[1] e o comparaţie care nu trebuie să te facă să rizi, fiindcă morile de vînt sînt avioane de bombardament
şi nu o dată mica mea viaţă va fi ameninţată.

N-aş vrea nici să plîngi,
cînd, recitind cărţile mele dragi
şi scrisorile bunei mele mame, moartă de curînd,
sau and,
privindu-mi portretul cu febra plecării,
te vei gîndi tristă la marile plecări
şi la soarta de pe urmă a oricărui Don Quijote.

În Estramadura,
pămîntul acesta aspru ca şi poporul lui,
aflu pentru-ntîia oară de puterea visului
şi gîndurile-nchise în cărţile dragi le văd
ţîşnind acum aprinse pe ţeava puştii de vânătoare.

Sînt gînduri de plumb topit, de gloanţe,
ciuruitoare ca alicele puştii de vînătoare,
problemele vechi de istorie şi sociologie
care se verifică azi la lumina
reflectoarelor pe harta roşie a Spaniei adevărate.

Poporul, lîngă mine, mai viu şi mai drag,
cade şi aleargă-n espadrile[2].

[1] Frontul popular (spân.).
* Sandale uşoare de pinz.1, cu talpa de sfoara.

Salut cu pumnul strîns pe Largo Caballero \ ascult cu inima pe buze discursul lui

Dolores Ibarruri,

şi-i iubesc pe toţi oamenii aceştia al căror nume sună frumos ca locurile unde trăiesc şi se luptă, pe oamenii aceştia cu nume de steag fluturat în vîntul Spaniei ca un îndemn.

E o problemă cu totul nouă care se pune^acum cînd tinereţea mea e ciuruită de gloanţe ca de

gîhduri.

şi cînd deschid braţele largi, nepotolit şi aprig Don Quijote, cuprinzînd lumea toată de pe-ntreg pămîntul, cuprinzîndu-te pe tine, dragostea mea, o dată cu poporul din care faci parte, o dată cu gîndurile plecate din cărţile dragi, i

o dată cu naşterea acestei noi U.R.S.S. (care-nsemnează Uniunea Republicilor Socialiste

Spaniole).

Septembrie 19 36

/

1 Şeful partidului socialist spaniol şi **al** guvernului republican **din** IMS (1869-1916).

VESTIGII

La jumătatea toamnei în mine mă adun Pe cinci din pomii galbeni prind frunzele să cadă, îmi răsucesc cu grijă foiţa cu tutun
Şi explodez în tuse, afund ca o grenadă ;

Iar cînd măturătorii vor trece pe alei
Şi-a porriilbr armură vor strînge-o-n şanţ grămadă,
Găsindu-mă pe-o bancă înţepenit sub tei,
Vor spune : încă unul din luptele de stradă !

1940 ' [1]

Acum, cînd mă glndesc încruntai, la ţara
mea, cînd mă gândesc înfuriat, plin de
furie pe soarta ei, pe oamenii ei;
cînd mă gîndesc la pămîntul ei,
la pămîntul ei bun, negru şi gras,
cu. pomi, cu grîu, cu porumb, cu orz,
cu în, cu săcară, cu ovăz, cu stejari, cu vii,
cu vii şi cu morţi
(parcă mai mulţi morţi decît vii),

acum, cînd mă gîndesc la ţara aceasta
cu munţi şi cu ape,
cu munţi şi cu ape de aur,
cu păcură şi cu huilă în care ard cedrii, acum,
după ce-au mai ars odată, cu zeci şi sute de
mii
de ani în urmă,
mă cuprinde o mare, o nespus de mare furie
pe ea.

Gîndul meu se-ntoarce încruntat,
aleargă pe străzile oraşelor şi-ale satelor ca
un

cîine flămînd,

**ca un ciine scheletic, ca un cal costeliv,
transparent» al unuia din cei patru
cavaleri ai Apocalipsului :**

**Gândul meu, el însuşi un cal
C irsteliv, halucinant,
din cel mui grozav Apocalips
al acestei ţări,
al acestui pămînt de ţărani, gîndul meu, calul
meu costeliv,
se scufundă-n aduceri aminte,
în apa crudă a unei seri de primăvară
în care tot oraşul era cufundat ca-ntr-o gîrlă.
Arome noi zburau peste asfalt,
printre ziduri drepte, cenuşii, colţuroase,
umbre mari se .clătinau
ca nişte amintiri ale cedrilor
sculaţi din huila care ardea acum
în hornuri înalte şi roşii.
Oraşul vegeta, vegeta
cum n-a făcut întotdeauna, ca o ciupercă,
decît să vegeteze, să se-ngraşe şi să adune.
Oraşul e alb
chiar şi-n amintirea tulbure şi crudă
cînd părea scăldat ca-ntr-o gîrlă în seara
albastră
de Mai.**

**Pe străzile lui albe, de cretă,
s-au ivit atunci, sculaţi din pămînt,
rupţi din pămînt,
din acest negru şi darnic pămînt,
din acest negru pămînt de huilă,
de porumb, de aur, de robi şi de păcură,**

s-au sculat mai negri şi-au trecut prin oraş Oamenii Pămîntului cu coasa pe umăr.

Prăpăstii se căscau în seara de apă albastră-a
oraşului:
Oamenii Pămîntului treceau pe străzile lui. Oamenii Pămîntului, rupţi din pămînt, treceau pe străzile largi, cenuşii, printre casele albe, nestăviliţi, ca o furtună.

Oamenii Pămîntului, negri ca pămîntul.
Pămîntul însuşi.
Pămîntul însuşi trecea pe străzile oraşului/ pămîntul mergea pe străzi, printre case, şi le cutremura în albastra seară de Mai.

1*9*
41

PLOAIE CU SOARE

IV această ploaie cu soare
îmi place mult să mă plimb prin piaţa mare;
cari < locul tuturor întilnirilor,
al celor fără luci'u şi fără căpătîi,
galbeni şi'luciosi îh ploaia cu soare, ca nişte gutui.

Trec şi azi printre ulucile subţiri
în- unde acum zece ani o fetiţă alerga să-mi spună
gîfîind,
cu înfiorarea primei mărturisiri : :
„Te iubesc !“
Şi praful străzii mi se ridică-n ochi
invelindu-mă într-un nor ca pe-un
adevărat zeu
pămîntesc.

E într-adevăr frumos să treci prin ploaia
cu soare ca prin dulci, sfîşietoare aduceri

aminte, şi-n loc să te deşiri, să cazi şi să jeleşti, să te întorci asupra ta, să te faci că nu le cunoşti şi să treci fluierînd înainte.

E greu să nu te podidească nici o lacrimă, dar e şi mai bine să le ţii închise sub pleoape privind senin-nainte, nepăsător aproape, şi numai prin genele ochilor ca printr-o sită să simţi cum te bate subţire, beteala de aur a

ploii, însorită

OMUL A SPUS

Stau aici unde mă găsesc,
Sl.-ni aici mereu, într-una, la
nesfirşit, Voi sta aici
întotdeauna,
I ’iblic statornic :
„Acum şi pururea şi-n vecii
vecilor“, l'i indcă trebuie să
stau.

Eu stau aici pe pâmînt,
Ca pâmîntul.
Eu stau ca pământul Şi umblu
ca el,
Şi atâtea mii de lucruri Umblă
şi mişună prin mine :
Rotate drumuri, înalte, vultureşti,
Mari mişcări de revoluţie,
Drumurile pămîntului, toate,'
le străbat ca şi el, o dată cu el,
Fiindcă şi eu, ca şi el, stau pe loc, pe
pămînt, Şi viaţa trecută şi viitoare e-n
mine Una şi nedespărţită, fără sfîrşit.

Eu stau şi umblu ca pămintul, cu

pământul, Cu pînzeie de apă subţiri, în străfunduri,

**Cu pietrele grele, fulgerate,
Cu izvoarele şi riurile,
Cu frunzele şi iarba,
Cu pădurile tinere, bătrîne şi moarte,
Cu gîngăniile şi albinele.
Cu frunzele moarte,
Cu toate vietăţile uriaşe, marine,
Cu toate uriaşele vietăţi preistorice
moarte, Moarte şi prezente în
vintrele mele, în inima mea :
Cu toţi morţii lumii,
Cu toate seminţele vieţii viitoare,
Cu toate vietăţile care se vor naşte din
mine.
Din sămânţa mea, din pâmîntul meu,
Cu nopţile şi dimineţile mele,
Cu nopţile de întuneric,
Cu serile de brume,
Cu dimineţile de răcoare :**

**Eu stau neclintit aici,
Pe pămînt, una cu pâmîntul,
Şi merg.
Eu merg în uriaşe mişcări, în mari rotaţii şi
revoluţii,
Care mă poartă fără să ştiu.
Fără să vreau,
Fiindcă eu stau Cu
pămîntul împreună,
Şi merg o dată cu el, ca şi
el, în nesfîrşitele călătorii
ale lumii.**

**Eu stau aici
De la7nceput pînă la urmă,
Eu stau şi aştept.**

Eu stau să te aştept, vă aştept;
Stau, nu viu la voi, înţelegeţi-mă !
Eu nu viu la voi Fiindcă toate şi toţi
trebuie să veniţi la mine,
Să treceţi prin mine,
Să poposiţi în mine,
Să vă înlrobaţi, să vă oglindiţi, să vă îndoiţi în
mine, cu mine,
Ca mine.
Voi toţi, pe care vă iubesc,
IV care vă aştept,
Care trebuie să veniţi la mine (Altfel, de
ce-aş sta aici, neclintit, dacă nu să vă
aştept pe toţi şi pe toate ?).

Eu stau aici neclintit, nesfîrşit,
Eu stau aici cît dragostea mea pentru voi
toţi, Fiindcă voi toţi,
Voi toate
Veţi veni la mine,
Iʀ mine,
În braţele mele,
În braţele mele de crăngi,
În braţele mele de rîuri şi iarbă, în braţele
mele de piatră,
De oase şi de pâmînt.
În pămînt.

Voi toţi veţi veni aici,
În marea voastră călătorie, spre mine ;
Voi toţi veţi veni la mine,
Fiindcă toate drumurile duc la mine.
Fără s-o ştie şi, poate, fără s-o vrea

(Dar tocmai de-aceea, catastrofal, de neînlăturat)-
Toate vin spre mine
— Chiar şi tu, dragostea mea, vii spre mine —■
De-aceea vă aştept, te aştept

Fiindcă toţi veţi veni la mine Şi vă aştept,
Îmi fac, fără s-o ştiu, datoria să vă aştept
Biblic : „acum şi pururea şi-n vecii vecilor“, Eu stau aici pentru voi,
Neclintit.
Într-un mers universal, de pământ,
Cu păraîntul,
Ca pămîntul.

Şi chiar de-aceea faţa mea este ea şi a pămmtuîui : o jumătate de umbră şi altă jumătate de lumină,' Fiindcă vreau să stau şi merg fără s-o ştiu,
Fiindcă mă legân pe o orbită a îndoielilor
Şi a certitudinii
1n unitatea celor ce se-nfruntă. [1]

1942

BUNĂ ZIUA I

*încep aceste ăntece acum**„** Ut 37 de ani, **în** plină tinereţe, şi cred că nu mă ooi opri pînă la moarte...*
WALT WHITMAN

I

Azi ara să vă spun un lucru foarte grav 5 am să vă vorbesc despre nişte vorbe pe care orişicine le spune de zeci de ori
pe zi]
dar care-s totuşi fără pereche pe lume.

Vreau să vorbesc despre Bună Ziua aşa cum vă spun şi eu acuma, cînd ne-ntîlnim încă o dată.

Întotdeauna, oamenilor, cînd îmi iau
întîlnire cu voi,
sînteţi punctuali, sînteţi de cuvânt, întotdeauna voi veniţi la oră fixă şi de aceea ziua e-ntr-adevăr bună

lar eu vă pot spune din inima-mi toată : Bună Ziua !

Iată : aici e un cîine, dincolo un muncitor, în fereastră o cucoană pe care parcă o cunosc, un copil îmi zîmbeşte şi o floare se frînge în vîrful prea fraged al tulpinei.

într-un balcon o fată îşi ridică braţul
strălucitor în soare
şi-şi potriveşte părul cu dureroasa graţie a acestor dansuri anonime, involuntare, mai departe flutură sutana unui episcop şi-n limuzină trece falnic un mare general.

Eu totuşi trec pe lîngă voi toti şi vă spun foarte convins :
Bună Ziua !

Aici, lîngă umărul şi singurătatea mea, voi sînteţi una cu mine şi de aceea cînt pentru voi;

De aceea stau, şi tac, şi pe urmă cînt pentru
voi.

ii

Despre acest lucru vreau să vă vorbesc :
despre acest cîntec şi — de s-ar putea -
despre tăcerea aceasta;
fiindcă toate nasc din ceva,
toate au o mamă, un tată,
numai aceste cîntece se nasc din tăceri,

din mute dureri, din absenţe, din lipsuri.

Ele singure se nasc *din ce nu e.*

Despre acest lucru vreau să vă vorbesc, despre» clipa

îmi umflu pieptul ca să-ncep cîntecul meu
categoric
unică, electrică, spectaculară,
«■¡ud asemeni truverilor cu cobza de gît şi spada
la şold.
pe viaţă şi pe moarte.

F-o face atunci un mare goi
şi-o mare spaimă, străfundă, mă cuprinde.
Privesc în toate părţile : sînt singur.
Miiu'Ur pe tot pămîntul, în toată lumea,
singur de la un capăt la altul al lumii,
de la-nceput şi pînâ la sfîrşit,
singur ca un osîndit, ca un luptător.

Şi cîntecul porneşte din inima mea singur ca o corabie cu pînze.

Despre această clipă aş vrea să vorbesc şi-apoi să ne privim în faţă, lămurit, şi ne zîmbim cînd ne-ntindem mîna şi să ne spunem din nou şi din inimă :
Hună Ziua !

III

Ziua e bunâ-ntr-adevăr dacă lucrul ăsta se împlineşte.
Cintecu-mi umblă pe drumuri acuma, pe străzi,

şi toate uliţele-s pline de cînteoe ca de castani ; toate aceste cînturi au fost sădite de mine ori de alţii ca mine (n-are nici o importanţă !). Sigur este că au crescut de-atunci, s-au făcut
mari,
cu frunze şi flori şi fructe rotunde, cântecele toate, aceşti castani sălbatici, cresc pe marginea tuturor drumurilor lumii ca nişte copii din flori, ca nişte prunci găsiţi, fără nume.

Şi eu mă întorc la ele.

După zeci, chiar- sute de ani, mă intere investit cu o mane misiune ca la o judecată de apoi.
Mă-ntorc să-mi revăd străzile cu umbră, sub
castani
cu candele de nunta ca moţuri de curcani, şi tuturora să le spun :
Bună Ziua !

în toată lumea numai eu mă întorc, numai eu rărnîn mereu nescl limbat, toate se schimbă, toate şi toţi
(pînă şi aceste cîntece pornite din mine ca nişte
corăbii),
dar aceasta e chiar datoria voastră
învăţată din vreme, de la strămoşi : ***non bis în***
idem[1]*!*

1 Mu de idG'Uă cyri .peatfo .aoci-la#! luesu (lifit.).

Eu singur sînt mereu acelaşi şi sînt
oricînd, în orice loc,
în acelaşi punct al lumii, al
planetei,
«lc două, «le trei, de o sută de cri.
Eu singur .sînt mereu acelaşi :
într-una plec şi .şi ntr-unu mă
întorc ; plec ca să mă întorc.

Altfel, nici n-aş mai pleca

Hună Ziua
!
dacă n-ar trebui să mă întorc la voi
şi să vă spun mereu, din nou, la
nesfîrşit:

IV

Hună Ziua !
(le uşor se spune, ce simplu !
Dar cît de bună-i ziua asta, cine o
s-o poată spune vreodată ?

Ziua e bună, într-adevăr : vintul
bate plin de miresme, spicele se
umflă domoale, în şoapte, în zare
cresc norii rotunzi ca nişte
lebede
şi soarele răsare tot de la răsărit.

Dar sînt gusturi amare în cele mai crude
bunătăţi,
sînt deznădejdi şi spaime prin
unghere, sînt toate furtunile

invizibile-n pînza acestei corăbii ancorînd acum la coastele voastre plină de merinde şi îndemnuri.
De aceea eu vă spun :
Bună Ziua !

E singurul lucru pe care am sâ-l repet într-una,
apoi am să vorbesc de ziua cea bună
cînd mâ-ntîlnesc cu voi,
cînd vorbim despre viaţă şi luptă,
despre înfrîngeri şi biruinţe,
despre bucurii şi nădejdi,
despre iubire, moarte şi prietenie,
despre dureri şi doruri.
ori despre mult dorita pace

Da, eu vă pot vorbi despre toate cîte sînt văzute şi nevăzute, fără sfială, mie nu-mi pasă !

Mie nu-mi pasă dacă iubita mi-a spus : — „Nu te
mai iubesc !“
şi a pornit-o-n lume, peste două continente,
ca un cîntec sau ca o corabie.

fiindcă iubirile mele sînt toate depline, adevărate, pe toate le-am stâpînit şi toate mă stăpînesc din creştet pînă-n tălpi.
Mie nici nu-mi pasă dacă ele-s aici, lîngă mine, ori de fac în voie ocolul pămîntului, fiindcă eu nu-s un om cu picioarele pe pămînt dar tot pămi n-tul e la picioarele mele.

Ce ? Aţi văzut voi că-mi pică vreo lacrimă ?
Eu sínt cîntăreţ şi om serios,
Cetăţean şi tovarăş al lumii.

IMI şi nl mei nu eîntăm cn să no amuzăm,
eu nu pl ing cîncl trebuie să vorbesc
despre
bucuriile vieţii,
ou nu mă zbat neputincios între gînduri şi
vorbe, Inlre fapte şi gînduri.

Mu nu-nfăţişşz aici îndoieli şi spaime
(Iar eînd o fac, *e* doar un mijloc sau un drum),
jionlru o.i eu înfăţişez rezultate.

vasműit de
şovăieli,
Pol spune chiar că nimic nu e mai imoral,
nan putred şi mai ruşinos.
di-o'it, înfăţişarea hoitului propriu, furnicat de
frică,

fiindcă vă spun :
> IıÎO n-a învăţat singur să se îndoiască,
nu vn-nvăţa nicicînd şi de la nimeni
certitudini.

f.a dintre toate, cea mai importantă este să ştii
cînd anume este
Pună Ziua.

V

I>a, orice s-ar întîmpla, ziua e bună: o
mamă a murit de foame, un submarin a
mai scufundat şase vapoare;

patruzeci de mii de copii francezi au fost înmor- mîntaţi în urma tragicelor evenimente din cursul anului 1940 ; un oraş a fost incendiat cu bombe de tip atomic ; în Polonia trei mii de oameni au fost împuşcaţi ; „inamicul a lăsat pe cîmpul de luptă peste cinci sute de morţi şi o mie şapte sute optzeci şi trei de răniţi ",
anunţă mîndru şi foarte exact ultimul comunicat.

Eu întreb : cine e inamicul ?
Fiindcă restul n-are nici o importanţă şi proclam, de aceea, categorie :
Bună Ziua, hoiturilor fără importanţă anonime şi universale,
Bună Ziua !

Da, ziua e bună, într-adevăr, straşnic de bună ! Şi dacă nu-i pe cît ar trebui,
eu ştiu bine, oamenii mei, că doar voi faceţi toate zilele
şi toate zilele de mîine le veţi face voi de la un capăt la altul
pe măsura voastră omenească : extraordinare,
simple şi curate.

într-una din ele ne vom întîlni ca şi azi, ne vom privi lung, ne vom întinde mina şi ne vom spune, în deplină cunoştinţă de cauză:
Bună Ziua !

Eu sínt aici pentru voi toţi.
Pentru această zi sínt eu aici.
ţii pentru nimic în lume n-am de ce plînge.
Sínt doar atît de fericit :
, tlfirt, vrt/duh, soare **şi pămînt,**
l"Mr i- to.stofţoleiie la picioarele noastre.

***'i. alaiuri de mine, de umărul meu, voi toţi,**
nenumăraţi,
tei pentru care cînt şi care mă ascultaţi,
voi toţi cărora vă spun acum odaia mai
mult:
P'im/i Ziua !

l>c «o să plîng, de ce să fiu trist?
eind vă vorbesc despre viaţă, despre bucurii şi
luptă,
fără să vă spun niciodată nimic despre îndoieli şi
spaime
(1 l< sînt necunoscute unui cîntăreţ adevărat,
cre-
deţi-mă !).

Şi eu sînt un cîntăreţ adevărat, cu nu cînt
ca să mă distrez,
cu am răspunderea acestor cîntece, după
cum am răspunderea tuturor cîntecelor
lumii, a < ciur ce-au fost, a celor ce vor
veni, după cum am răspunderea voastră
şi răspunderea tuturor zilelor voastre.

Eu sînt aici cel dinţii şi cel de pe
urmă, sînt pîinea şi cuţitul,
de aceea îmi măsor cuvintele, gesturile,
hotărîrile cînd vă întind mina şi vă spun în
deplină cunoştinţă de cauză :
Bună Ziua !

1 9 4
2

PRIETENII DE LA MIEZUL NOPŢII

Prietenii mei, vă rog să nu vă supăraţi
<l,ira iniîmplările vin totdeauna cu
precizia
fantomelor
(»■Ir se conduc, o ştiţi bine, după un ceasornic al
eternităţii);
t, i faptul că luna răsare şi acuma
»■ o întâmplare tot atît de exactă şi de
extraordinară
ra şi întîlnirile noastre
ci« la miezul nopţii şi-al oraşului-tăbăcărie
peste care umbrele nopţii întind piei flasce de
vietăţi marine.

(> mie de zile şi de nopţi, o mie de ani şi
de secole, o mie de plante şi de animale,
o mie de ploi şi de vînturi, o mic de
pistoale şi de afişe nu vor acoperi această
lumină lunară «'are ne pudrează feţele
pentru marea gală a întâlnirii noastre
exacte, minerală.

V.i spun toate astea, încă o dată, ca
totdeauna, în deplină cunoştinţă de

cauză,

fiindcă degeaba faţa voastră îngălbeneşte ziua (frunzele singure cunosc acest mister) şi e aici un semn că misterele îşi păstrează intactă rotunda lor poartă.

Ascultaţi : trec pe caldarîm caleştile vechi ai căror cai valsează în ritmul „Dunării Albastre“* şi umbrele, ah 1 umbrele amanţilor la braţ au o indecentă de muscă frecîndu-şi, grăbită, picioarele de dinapoi, trompa
şi aripile.

Importanţa lor au împrumutat-o aceşti domni mingilor de fotbal de la meciurile de duminică, dar în fiecare din noi e un portar vigilent şi caii toti, valsînd în ritmul „Dunării Albastre“
de Stracsss,
continuă să fie înaintaşi.

Acum se despart saluturile pe străzi, acoperişurile au trecut de trotuar pînă-n rigolă unde reverenţele se deşartă cu butoaiele, ca ■
tucalele,
singură anatema Papei Grigore al treisprezecelea
Hildebrand [1]
e mai sfidătoare- decît acest răsărit de lună.

* Dale intenţionat amestecate *de autor pentru* a s-iibian*a .persiflarea. *Hildebrand* a fost papa Grigore al VIf-lea (1073—1085), cunoscut pentru luptele sale împotriva împăratului german Henri c al IV-lea ; Grigore al XHM«a (1572—1585) a reformat calendarul (Gregorian).

— „Nu-mi pasă de moartea lăcustei 1“ o
să ziceţi săitînd mai departe, peste
propriile voastre umbre, în amintirea
ultimei cîmpii din vacanţa cu prune. Si
licean* din noi ar avea dreptate, dai un
mare i.enndnl a izbucnit la circiuma din
colţ,
un M-a-a-a-r- E S-c-A-n-d-a-A-A-A-l1
(Numai felinarul îşi visează mai departe micuţele
lui prostituate.)

Ce r.'mi de sînge, ce răni de sînge j'.df'iie
în trupul adormit al oraşului Uuierul
sergenţilor cafenii :
„Camuflaju, domnu, camuflaju !...“

i) dată, cu mine, într-un parc, era toamnă
(oho ! — veţi spune — toamnele, noaptea, în
parcuri !î,
o dată, cu mine, cu fiecare dintre noi tie
petrecea o crimă, o sinucidere a tăcerii,
o pîndă,-
■şi vulpile ne treceau din tufişuri în sita
ca să ne sfîşie tăcut ca pe nişte spartani.

Noi n-avem nevoie de sergenţi,- do fluiere
şi de camuflaj,
t ind faţa noastră, a fiecăruia, era cea mai densă
cortină 5
doar un deget bîjbîia prin întuneric
singuratici pe dnd toamna-şi trimetea mai

departe

cunoscutele ei bilete de rugină..,'

Vă ştim pe fiecare, domnilor,
şugubeţilor ! Zadarnic încercaţi să ne
convingeţi la drama
pasională^
zadarnic ne argumentaţi despre a cincea
dimensiune :
ştim bine de unde răsare soarele şi pe
unde apune, n-o să ne mai trageţi chiulul
la cîntar !

Fiecare din noi e o poiană, o orgă sau o
catedrală :
ne mişcăm printre voi cu smerenie şi
răspundere (de unde să ştie poiana din
vacanţa cu prune că tocmai acolo se va da
o mare bătălie ?).

Dar noi, cu ştiinţa exactă a numerelor,
a astrologiei,
cu harta planetară disecată în sistemul .nervos
şi
muşchiular,
noi, care sîntem prelungiţi dintr-un vis
într-altul,
noi, care ştim că întîmplările sosesc cu precizia
furtunii,
noi sîntem fiecare un cîmp sau o
catedrală peste care se va da, dintr-
o clipă într-alta, marea bătălie
pentru facerea lumii.

1942

ÎNTOARCEREA FIILOR RISIPITORI

Acuma cînd mantaua cerului e-n zdrenţe
Uisind să-şi pătrundă geana stelele prin
ea, pinii n adincul ochiului nostru (m
i;ist.ă neagră şi nestinsă stea),

m uma cînd noaptea e-naltă şi albastră şi
noi, mai înalţi şi mai vineţi ca ea, ne
întoarcem acasă, la rosturile noastre.

Nu vă fie teamă : nici unul din noi nu e
ostenit; dacă ne-am aşezat, am făcut-o
fiindcă, mai înainte
de toate,
ne vom aduce aminte de cîte am văzut.
Iară să uităm nimic şi pe nimeni.

Cu fruntea în pumni, gînditori, ne vom aduce
aminte;
ca nişte corăbieri pe ţărm, vom privi
acele ţări de la marginea visului şi vom
spune incet, apăsat:

„Am văzut cîmpii şi mări şi mari fluvii
şi munţi şi dealuri şi rîpi şi prăpăstii
deşerturi, păduri şi lunci am văzut,
uriaşele gheţuri, nesfîrşite, polare.

Am umblat peste continente ca printr-un
apartament,
am stat la mese şi-am murit de foame,
am bătut cu pumnul în uşi,
nu ni s-a deschis, ne-au alungat,
de peste tot am trecut mai departe :
noi n-am fost nişte trîndavi şi nici şovăitori!

Nimic nu ne-a fost de ajuns, toate ne-au
minunatj
toate au fost ale noastre, şi multe ne-au
trădat,
dar noi am mers mereu mai departe,
mereu mai adine în depărtările lumii.

Am vorbit eu oameni în tramvaie, în trenuri,
pe drumuri,
am rîs, am plînsr neam îndoit, am
uitat, ne-am adus aminte, am urît,
am iertat, am iubit.

Ne-am rugat plecaţi şi fără cuvinte,
ne-am bătut, am biruit, am fost
învinşi, am vorbit limbile străine ale
oamenilor, ale
pasărilor,
am luat şi am dat pretutindeni, tuturor.

Trebuie să ne aducem bine aminte'
acuma, etnd venim acasă,
fiindcă primul lucru pe care trebuie să-l facă
orişicine
n it ului', dinii-o mare călătorie,
e.sle să povestească despre toate şi tot,
tuturor,
fără să se uite nici pe $ine-însuşi !

J)a — noi am mers peste lume, ca vîntul,-
şi vîntul trecea peste noiÿ ne cîntau
harfele pomilor prin foi şi ne treceau
vifore iuţi peste creştet ■adiind în
nevăzutele orge-ale cerului.

Copiii ne-au ieşit în drum, ne-au zîmbit,
oamenii crunţi, cu mîneci sumese, plini
de
sudoare
ne opreau o clipă din munca lor şi ne
priveau lung (parcă ne ştiau de undeva),
femeile tinere îşi aprindeau soarele-n
bucle şi
nămiezile-n carne;

Tuturora, noi le-am întins mina noastră
fierbinte, am scornit pentru toţi mii şi
milioane de cuvinte, nu ne-am temut de
nimeni că ne-nşală, ne
linguşeşte sau ne minte şi tuturor le-am
plătit cinstit: ochi pentru ochi şi dinte
pentru dinte.'

IC-o logică a lucrurilor, e lăsată-n carnea lor această mare, adîncă înţelepciune că orice lucru îşi are preţul

închis în el ca pomul în sîmbure, ca dogoarea
soarelui în tăciune.
(Acest lucru, ca şi multe altele, noi l-am
învăţat din Ţările Nenumite pe unde am
umblat.)

Iară acum, cînd ne întoarcem acasă,
prin noaptea înaltă şi albastră care se lasă,
noi, mai înalţi şi mai vineţi ca ea,
ne adunăm fiarele, tăcuţi, pentru marea bătălie
ce va începe,
fiindcă ne aşteaptă aicea o lume
căreia să-i facem temelie nouă şi să-i dăm alt
nume...'

S-a terminat! Ne întoarcem acasă
unde ne-aşteaptă pe fiecare aceeaşi palidă şi rece
mireasă.

Acuma cînd mantaua cerului, ca şi-a noastră, e-n
zdrenţe,
noi intrăm în ogradă- negri, tăcuţi şi
lungi, încoronaţi doar de lumina vînătă a
lunii,

cînd zdrenţele curg de pe noi ca nişte săbii, ca
nişte pungi
în care purtăm tezaure pentru toate împărăţiile
lumii.“

194
3

MOINA

Şi-a ridicat zăpada recea
blană, Pămîntul tot musteşte
ca o rană.
Ies pluguri iar pe mirişte, în
zori; Şi sus pe boltă, pluguri
de cocori.

Cît am tăcut, o, cît am tot tăcut,
Sonor ulcior aş da dintr-al meu
lut! O, ce frumos dac-ar începe
iar Să sune-n zare cornul
legendar...

Dar mie cît de greu mi-e, cît de
greu Să spun în cînt ce-apasă
pieptul meu ! Iar cînd n-o fac, să
ţineţi minte, asta : Poporul să-mi
slujesc am vrut, nu casta.

1942

ARS POETICA

*-au murii bărbaţii, poezie..**
MADtXEINE ANDRONTSCU

Domnilor poeţi,
mi-e ruşine c-u voi cînd rai-aduc aminte că o cucoană
se văita public şi pascal
că nici un vers de-al vostru, nici o imagine
n-au făcut-o să ameţească măcar o singură dată.
Şi voi aveţi, doară, în exploatare
razele lunii,
stelele pălinde
şi alte asemenea vanilii şi arome,

dar n-aţi crezut, maimuţoilor, niciodată în dogoarea aspră, de fier şi de foc, a gîndului pe care ţi-l dă ţeava revolverului lipit de tîmpla voastră care nici palidă n-a mai ajuns să fie.

Mi-e ruşine cu voi, domnilor poeţi,
pentru săraca voastră neputinţă,
pentru că n-aţi făcut decît să vă gîdilaţi cu
*** floricele de stil,**

sfi credoţJ niciodată, înrăit, doar
un singur vers y-ar putea costa fi o
viaţă.

U», t-bţi ifi voi : ***la vie*** c'est ***la poésie***[1]***.***
(i fi iihiu , NO spune,
ţii ce libidinos o faceţi !
Afuneeo.şi prin viaţi,
Ca şi în poezie.
voi n-aţi ars, domnilor poeţi,
Sn nici tina !

Hă va fie ruşine măcar de frumoasa
Madeleine, fi*ta nevastă .a cei puţin doi
presupuşi poeţi, om o au ştiut s-o facă
să se simtă pătrunsă de versul lor
lubric, lunecos 1

I*n azi ?...
«'iod ţări se prăbuşesc şi neamuri se ridică
cu sabia-ntr-o mină, cucuta în cealaltă,
rlnd ti rănii dau buzna pe uşile din dos ale
istoriei,
lirîndu-şi, ca pe o fustă demodată,
U*»i formele de paradă,
nd ıı turdei şi guşile dezumflate.
şi blondul, vlăjganul moştenitor de mană,
cinci cucoanele ameţesc, leşină : ***„Ah, ma chère,***
c'est incroyable[2] ***!...“***

Hi c de necrezut, într-adevăr,
i ă alăturea de cizmele barbare ale noilor
legioane, împotriva tuturor crucilor de fier şi-
ncîrUgate,

[1] V io lo e-vlf- poezie (fr.),
* A li, draga oca, .e -j&ecfezut (ir.).

voi — pustii cîntăreţi ai ultimului veac, nu răsunaţi aci, la capătul pămîntului, şi-n miezul beznelor fără fund, ultima lumină nu vine de la voi, ci doar de la oraşe străvechi, incendiate.

Şi e de necrezut, într-adevăr,
cît de foanfă, de surdă şi de rablagită vă
este lira.
Trece timpul pe lîngă voi ca un fulger, ca un blestem cuvenit, şi urechea voastră nu-l aude, şi ochii voştri rămîn orbi mai departe,
poeţilor căzuţi din timp ca frunzele pomilor
moarte !

Ştiu : sînteţi toţi putreziţi ;
dar unde-i măcar strălucirea putregaiului
vostru ?

Hai, domnilor poeţi, genialilor !
Icniţi-vă odată, pentru cea din urmă oară,
adunaţi-vâ sculele betege,
lira, piculina, flautul, flaşneta,
şi-ncingeţi, dacă nu puteţi alftel,
dacă nu ştiţi zările noi,
cel mai pîlpîitor cîntec al deşănţatei

-

voastre morţi !

Hai, decadenţilor, scoateţi-vă gunoaiele, duhorile, stîrvurile de mult putrezite,

*«
fac eţi măcar să trăsnească văzduhul de
miasme.'
T..I r fi ceva !

lini, ■ luiiK-ţl I CV şliţi voi despre poezie
cirul taţi să-i ciocăniţi nenumăratele Vorbe,
un I e potriviţi pe măsura taliei voastre
cum ir cerca sugaciul să-ncalţe cizma
cirul staţi să le faceţi lucitoare, ca falsele pietre
scumpe de sticlă,
dulci ca bomboanele englezeşti, suave ca
franţuzesc ?

CV vi*!*, voi, trîmbiţaşi de degeaba şi de comandă,
(Ini ţle/ertori mereu unei supreme legi
hcb nulii vouă, pe veci necunoscută,
voi c habar n-aveţi de legea de fier şi de foc
a |MH /a i din măruntaiele voastre ?
,(I>ară o asemenea lege ar putea dăinui
III iu dele voastre oseminte !)
tii

II, Hliu bine că nu ştiţi nimic.
ia a n a vă poftesc să luaţi aminte :
im v n besc cu voi, poeţi consacraţi,
ni HI Ibe de imagini, bijuterii ciobite,
iiuil ml<>i, martafoi şi papagali !
n
■
%Voi ■se cu prietenii mei, mai înalţi, ai i şi mai
mai straşnici decît mine,
1 a vin după tristeţea, după scrîşnetul şi
deznădejdile mele :
Ml pi >c(ii cei tineri
al erei noastre vîrste de fier.
iii

k

-

Eu ştiu, doar, prea bine :
nu trebuie să cred
decît în cei ce mă vor ponegri
pentru că numai ei se vor izbi de mine,
şi prin negaţie mă vor continua !

Urmaşilor, deci,
cuvintele mele I
Răspundeţi voi, poeţilor tineri
(de loc de ieri, mai puţin de azi şi cu totul de
mîine)<
v-aţi întrebat vreodată : ce e de făcut ?

Cuvinte simple, nemărginite ca marea, ca
furtuna, ca deşertul î ce e de făcut ?

Ce vreţi ? înaintaşii noştri sînt hilari :
asemenea întrebări ei nu şi-au pus niciodată.
Pentru ei, preţul pîinii sau industrializarea
nu sînt elemente poetice
cum ar fi duhul sfînt şi îngerii de toamnă ;
ei sînt, bineînţeles, miruiţi,
dar noi îi dăm încolo cu mirul lor de doi bani
fiindcă singura miruială care ne convine
este cea de flacără şi sînge.

Domnilor poeţi, tristeţea voastră a fost ades şi-a
mea:
era vorba de livezile copilăriei, de cocorii
toamnei*.

de primul sărut şi **de** cea din urmă
deznădejde, **era** vorba de lucruri foarte
lirice şi foarte
emoţionante...

N-a lipsit, desigur, nici peisajul gingaş
: plopii de cenuşă, vînturile serii cu
boare
străvezie,
frunzele de tablă din novembrii cu brumă,
cavalul cel dulce sunînd în amurguri
(totdeauna, totdeauna tacîmul a fost
complet).

Domnilor poeţi, asemenea lucruri se găsesc
ori ciad,
În orişice memorie fidela ;
dar vreţi acum să ne lăsăm de mofturi
şi-mpreună cu barzii străvechi şi pompieri,
să ne frecăm coifurile, sâ ne-ascuţim toporiştile
şi să scriem pe şleau, lămurit:
„La luptă“ — sau: „Acum, ori niciodată...“ ?

E foarte uşor să strîmbi din nas,.

mitraliera şi
bombardamentul.
dar ceasurile trec peste noi cu tancuri blindate,
ele nu ne întreabă dacă ne place ori ba mirosul da
iuft,

Ele ne spun, tic-tac, într-un»: Acum ori
niciodată!

Acum ori niciodată să scoatem din vrafurile de
tinichea

şi goarna cea tare, răsunătoare ! Să
zăngănim oţelul altor vorbe şi să cătăm
în ele tăişul ascuţit !

Peste cîmpuri mai cresc flori sărace, păpădii, scînteioare,
mai ţîrîie-n iarbă greieri mărunţi,
frunzele mai lăcrămează în dimineţi de
rouă cînd, peste oşti căzute, se poartă
singur doliu foşnetul de tafta al
sumbrilor corbi.

Atunci, din zare-n zare, o dată cu
cucoşii, cu ultimii ostaşi încremeniţi în
posturi, trîmbiţele voastre, nefrînte
alămuri, în cele patru vînturi să răsune
1

Ştiu : nu va fi aceasta dorita poezie
visată lîncezind de lira preţioasă,

dar nu e timpul meu
să vorbesc de pîcla înserării căzînd peste sate ca o răsuflare,
nici de muzica lunecînd pe sub burta viorilor lucitoare
ca peste oglinzile apelor, plîngătoarele sălcii.

(Alţii au avut vreme de asta,
au dat o luptă grea şi tăcută, au terminat-o cu bine
şi, ca efigiile de bronz, ca monumentele
Acropolei, ei ne-au lăsat aceste biruinţe
mocnite^ , de preţ.)

O, cîte mierle, cîte cintezi şi pietre rotunde,
povestitoarei
n-am sugrumat în fundul inimii mele !
(Şi chiar de-aceea mi-e sîngele mai greu, mai
fierbinte şi
nepotolit.) Şi mie mi-a plăcut – vă jur !
– să mă bucur de miresme şi de licurici j
stelelor le stă doar atît de frumos aici
pe pămînt, dar trebuia să mă grăbesc, să-
mi ajung tovarăşii de drum, f ă vorbesc
limba lor.

Nu-i nimic dacă n-am să fiu un poet
celebru : numirea mea nu e-n mine ci-n ei
!

Nu-i nimic dacă peisajul îmi trece repede pe
lîngă tîmple
ca pe lîngă ochelarii unui cal în galop:
alţii l-au văzut, l-au zugrăvit şi pentru
mine, dar ce vedem noi împreună, departe,
nici unul încă n-a văzut.

învăţaţi, poeţilor noi,
să-ntoarceţi fără teamă privirea înapoi !
Aveţi – ce Dumnezeu ! – atîta încredere în voi 8
fiecare-nchidem în noi un schelet
şi orice tezaur încape într-o inimă de poet.

Avem acuma de făcut un drum lung şi pustiu,
ne sîngeră călcîiele, gleznele,
no pîndesc la răscruci tîlharii şi beznele –■

tovarăşii noştri merg în bocanci,
te-curg năduşelile, scuipă şi înjură :
ei nu văd într-un pom decît umbra şi rodul
care să le ţie de îoame şi de sete,
dar cîn-d cade vreunul frînt de oboseală şi singerár
de pietre,
se leagănă atunci în privirile lui toate grădinile lumii.

Toate lucrurile lumii stau azi în faţa voastră,
mute,
cu porţile lor încruntate,
stăpîni îe vor îi numai cea ce au să ie spună pe
nume
şi-au să le dea rosturile de mult aşteptate.

De-aceea eu vă spun ca unor poeţi
adevăraţi s bateţi şi vi se va deschide !
credeţi şi mărturisiţi !

Va rămînea atunci în urma voastră o cetate,
se va ivi apoi ziua a opta
şi vor fi noi şi pline lucrurile toate.'

Căci voi toţi sînteţi chemaţi pe lume ca
să daţi celor ce s-or naşte -nume. *

1 9 4
3

Din nou, oamenilor, viu între voi,
din nou, după lungi rătăciri,
după dibuiri prin bezne şi cenuşă.
lată, acum viu din nou între voi,
cii toate viorile despletite în mine,
cu toate cî-ntecele adunate de ani şi ani de rile*
cu toate dorurile şi faţa mea arsă,
cu părul răvăşit de virat, cu inima plină.

Luaţi seama şi ascultaţi-mâ !
Sau, mai bine, nu ascultaţi de nimic şi de nimeni !
Veţi auzi de departe sosirea mea :
fiindcă port o dată cu mine, ca-n cărţile de
şcoală, anatomice,
pomul cel alb al sistemului nervos, cu el vin
împreună,
cu pomul alb, ca un fluviu
cu milioane de afluenţi, de nuri şi pîriiaşe.

E undeva, poate-ti inima pământului.
poate-n inima lui de piatră tare,
poate între ferigi şi pomi de mult putreziţi,

undeva unde nici un ochi nu poate
pătrunde, în pădurile bătrîne sau
calcinate de milenii, în păduri unde doar
mierla fluieră ziua şi privighetoarea cintă
în noapte cu lacrimi cît stelele, ascultaţi
cum se aude undeva, un susur blînd. un
şuier uşor, ca un oftat, mai
mult un zvon,
■ undeva la capătul pămîntului, sau poate în inima
lui. o şoaptă,

o adiere de vînt şi de răcoare, sau de jar.
Luaţi seama !
un asemenea zvon se aude.

II

Care copil a intrat aici, cu degete ude, cu
degetele lui de scoică şi miere, şi-a dat la
o parte ferigile, brusturii ?
În pădurea cît noaptea de adîncă, . în
noaptea ei, mai noapte decît noaptea
încă, cineva, cine ştie de unde, a pătruns
aici şi a zărit un fir.
Un fir de iarbă, şi pe geana lui o lacrimă
de rouă.

Aşa se nasc pîraiele-n păduri, vin de
departe, de cine ştie unde, poate de la
marginea pămîntului, poate din inima lui,
de undeva de unde nici un ochi nu poate
pătrunde,
poate — cine ştie? — din inima mea.
«

O, desigur, din inima mea pornesc pîraiele toate.

Ah, oameni, prieteni,
sînt multe aceste izvoare ascunse,
fecunde, voi nu le-aţi ştiut, şi nici
eu, care ochi le poate pătrunde ?
Dar ele au fost din totdeauna, au
aşteptat 1 acute, în culcuşul lor pe
care-l credeam cu toţii do piatră, de
cremene.

Luminile astea din ochii mei, negre,
vedeţi-le, sînt gemene !
Aşa sînt toate rîurile, toate
izvoarele, toate pîraiele : gemene,
surori, ca şi voi, ca şi noi, oameni
nesătui, neosteniţi, iscoditori.

Izvoarele cresc în mine ca nişte flori,
în dimineţi, o mierlă fluieră subţire,
după cine cîntă mierla în neştire ? în
nopţi de mătase şi de sticlă tare,
plînge prelung o privighetoare,
cîntă cu lacrimi — după cine oare ?

Ca ele am plîns, m-am zbătut, am
aşteptat, am dorit.
Pe voi toţi v-am dorit,
în nopţile voastre cu somn ca pămintul cel
negru şi bun
eu am plins pentru mine, am plîns
pentru voi şi-am fluierat în dimineţi
senine, m-am tînguit ca un mierloi,
după cine ?

IU

Care din voi n-a iost călător,
care din voi nu s-a topit de dor,
care din voi n-a iubit şi n-a înşelat,
care din voi n-a pătimit, n-a plîns şi s-a bucurat ?

În drumurile mele, nesfîrşite, am umblat
şi desculţ, şi-n cizme de şapte posti, dar
n-am iubit nici verdeaţa cea neagră a
bradului, nici alba luminare a
mesteacănului, nici calea largă, tare, de
ţarină, cum am iubit izvorul ieşit în cale
simplu, firesc, dăruindu-se mereu, tuturor
;

atîtea suspine erau în lacrima lui,
atîtea lacrimi în limpezimea lui,
atîtea guri au băut din el,
dar el trecea mai departe,
mereu acelaşi, mereu nesfîrşit —
izvoarele, oamenii mei, au un rost de-mplinit.
îmi place pasul izvoarelor prin culcuşuri de frunze,
îmi place drumul lor şoptit printre arbori şi pietre,
izvoarele trec cu nişte paşi de înger
şi-n apa lor se oglindeşte şi cerul şi furtuna.

XV

Acum, se aude cum vin
de departe, de cine ştie unde,
ca un cîntec domol şi dulce, ca un suspin,
izvoarele limpezi pleacă din munte.
Merg undeva, spre rostul lor ştiut,

ni fi un pom nu le-abale, nici n piatră,
.şi iată : s-au întîlnit undeva, .şi-an dat
mina, firul mărunt e acuma *> apă,
un ,rî.u.

I, Priviţi harta -anatomică, albă,
I acolo sini toate rîurile, tăinuite,
- acolo e începutul tuturor acestor cîntece.

V

Prin degetele mele de flautist, subţiri,
trec rîuri mărunte, firave, şi -urc*, şi
«cbbaaaii printre naşe, prin carne,, şi,
iată-ie, acum se -adună.
Luaţi seama ! Rîurile din "mine au -
pornit pe drumul lor sigur, de neoprit,
s-au adunat şi cresc încruntate ; uneori,
uneori. :în luminişuri, se limpezesc -şi
riturile ¡mele.

Dar voi nu vă îneneâejţi în -ele, oameni
cu ochi iscoditori.!
Trec rîurile prin mine :ea nişte Sârg
îndată se vor revărsa peste plaiuri,
peste pietre şi poiene, peste şanţuri şi
văi.
Se umflă tare aceste rîuri, acuma sînt
cai nestăpimţâ, armăsari.

Aceşti armăsari au ¡ponait-o :din mine,
sînt rîuri mari care grăbesc :spre marele fluviu,
luaţi seama ! rîurile -astea sînt eu,
şi-n courînd >v«r izbucni peste cîmpiile voastre.

Nimeni nu le va opri, niciodată — abia au
început să se-adune !
Luaţi seama ! rîurile mele sînt armăsari
fără hăţuri, fără frîne,
degeaba le puneţi zăbale, zăgazuri,
ele tot vor rupe stăvilarele toate : vin în puhoaie —
gheţurile s-au topit.

O, digurile voastre smt prea slabe :
iată cum le rup apele mele, rîurile scăpate din
mine,
şi dacă le rup, însemnează
că digurile voastre acum nu mai sînt
bune, şi că trebuie să faceţi altele mai
trainice, mai tari, pentru aceste rîuri-
armăsari.

Cresc rîurile mele, dragile, sălbatice,
puhoiul lor mă ameţeşte cînd mă uit în
jos, pasul rîurilor e altul decît al
izvoarelor, adine, puternic şi primejdios;
unda lor va rupe malurile de nisip.
Aşa trebuie să facă, să le rupă !
Să le poarte cu ele, să le nimicească,
aceste pămînturi sterpe, de nisip şi de
piatră, pe care nici o floare n-a ştiut să
crească !

Dar pretutindeni, oameni, pretutindeni
pe unde rîurile mele vor întîlni un mal
cu pomi, cu frunze, cu flori şi cu iarbă,
acolo, apa lor va ocoli cu grijă,
şi pe unde trec apele mele,
pomii vor creşte mai semeţi, florile mai roşii,
iarba mai înaltă.

VI

**Şi voi, voi toţi v-aţi adunat pe malul meu,
din apa mea n-aţi vrut să beţi nici unul
(vă plac, se vede, doar izvoarele mărunte care
şoptesc sfioase,
clar nu ştiţi că aici s-au strîns izvoarele toate !).
Aţi aruncat gunoaie în mine, şi lături,
dar apele mele adinei,
apele mele din străfunduri, nevăzute,
le-au primit pe toate gunoaiele voastre
şi le-au cernut prin pînza tare de piatră, prin
culcuşul lor,
şi trec mai departe acuma,
cu unda mai limpede şi mult mai adîncă.**

**Şi hoituri se găsesc în apa mea,
dar ele putrezesc repede, repede,
şi din oasele lor îmi fac pietre albe, de calcar,
din care voi alegeţi varul pentru case :
doar cîte-un hoit mai greu şi unsuros,
un hoit netrebnic, puturos,
care-mi spurcă apele şi le-ncarcă degeaba,
ele-l aruncă departe, pe maluri.**

**Puteţi bea din apa aceasta fără teamă :
nici o otravă n-a atins-o,
nici o spurcăciune n-a murdărit-o !**

VII

**O, ştiu, oamenii mei, cît vă sînt dator ;
Apele mele, durerile mele, tot ce-i în mine
limpede, adine,**

îmi vine de la voi.
Voi mi-aţi dat tot, fiindcă toate mi le-aţi luat,
cu fiecare: piatră asuaBatăm. apele mele,
eu fiecare- dragoste* fiurată,.
cu. fiecare scuipat de-ali vostru',,
voi, n-aţi făcut decît să-mi daţi mereu, mereu ; -

de-aceea sin? al vostru, cu totul, şi eu-
totul, şi cu totul şi cu totul, vă dau tot:
rîuE meu.

vmt

În calde după-mese, de zăpuşeli de vară,
la umbra bătrânelor sMfeig,
unde nisipul meu e mai mărunt şi unda mai
domoală, mai
adînoă, în după-mese de iulie, cu soare,
prin curcubeiefe de, lacrimi ş£ dogoare,
în caturile mele cefe mai adinei, se'
cufundăl.. goi, copiii, fetişcanele : ei ţipă
toţi de răcoarea, mea,, dâr le place, şi eu
mă-nfrorez; şi unda mea.se face mai
rotundă, le mingile coapsele subţiri,,
pulpele dte trestie, glezna lbr se
rotunjpşf e-n apa. mea, ca. gresia, şi
braţul lor încearcă să-mi străbată
malurile de la un capăt la altul.

Pe sub pietre fug păstrăvii ca briceagul,
iar noaptea; eînd' numai luna: îşi spală, în, pamblica
mea chipul,
noaptea, cînd privighetorile din sălcii plîng în mine
cu stele mărunte,
broscuţele- verzi, şi galbene pe burtă
îmi eîată. legănarea şi, povestea*
şi pietrele-prundului bat în cîntecul lor castaniete.

IX

iul meu coboară spre fluviu,
acum, plin de miresme, de
lumini,
Btîţia pomi, atîtea case şi feţe dragi
|-au oglindit în pînzele sale de sticlă, mişcătoare.

La confluenţa marelui fluviu, în noapte,
pescarii îşi leagănă-n luntre năvoadele
pline, îşi leagănă-ntre braţe ca un copil
iubit, harmonica
neagră, zbârcită,
şi cîntecul lor se urcă pe apele mele, în sus,
pînă-n pădurile bătrine, la izvor,
urcă într-una, domol, ca un neostenit şi
tare-notălcrj
pînă-n rădăcinile mele, de piatră, pînă-n
inima mea de ferigi, de pomi putr eziţi
demult,
şi izvoarele mele ţîşnesc din nou, mai
limpezi, fiindcă din cîntecul vostru *se*
nasc izvoarele lumii, toate.

) V 43

BUNA VESTIRE

Veţi recunoaşte, desigur,
eâ burta rotundă a unei femei însărcinate
plimbîndu-se prin
Cişmigiu seamănă leit cu invoalta coadă a păunului.
Şi m-am întrebat îndelung asupra acestui lucru, am privit feţele de curcubeu ale cozii păunului, dar el îşi purta coada simplu, firesc,
(e o poveste neadevărată că păunul e mîndru de coada lui).
mult mai mîndre decît el erau viitoarele mame.

Eîe îşi purtau culorile strălucitoare pe
dinăuntru, şi toată lumea le vedea
fiindcă toată lumea priveşte cu priviri roentgen o femeie însărcinată.

Sînt privirile ce i se restituie şi pe care ea le-a cheltuit
femeieşte, zi de zi. pe nebăgate de
seamă, fiindcă femeile privesc bărbaţii
luînd aminte cum işi poartă ei gesturile,

obrazul, t tristeţea, trufia.

de privesc cu nişte priviri roentgen ce
merg pînă în fundul sufletului
;,;i, dincolo de orice aparenţă, ele citesc
misiunea secretă a fiecăruia din noi.

Fiindcă fiecare din noi purtăm o solie,
avem ceva precis de făcut pe lumea asta,
ceva măreţ, unic, de-ndeplinit pe lume,
(şi chipul cum fiecare din noi zîmbeşte, priveşte,
se mişcă,
Resturile cele mai neînsemnate în
aparenţă, tot ce e mai aparte sau mai
nebăgat în seamă la
fiecare din noi
conţine lucrurile cele mai importante şi mai
esenţiale).

Şi tocmai de aceea sînt femeile.
Femeile din toată lumea < are ne privesc.
Fie ne privesc, şi tac, şi se întreabă (şi
ghicesc) : ,,Ce poartă omul acesta în lume

Şi femeia îşi pune în joc toate darurile,
toată
priceperea,
?
Ce aduce el în lume, ce anume, care să nu
fie al meu ?“
tot farmecul ei femeiesc
< a să prindă şi să posede toate mesajele secrete
ale bărbatului.

Dar eu vă spun : Să nu vă pese !

„Laissez foire, laissez paeser[1]!“
Lăsaţi mesajul vostru să meargă spre pîntecul
femeii vaask-e !
Lăsaţi femeia să vă surprindă toate
dorinţele şi toate misiunile pe care le
aveţi de a realiza ceva măreţ şi unic pe
lume (fiindcă ea nu va face decît să vă
ajute să le duoeţi
la bun sfîrşit},
fiindcă nimic nu poate fi mai măreţ şi mai
deplin decît un om.

Şi asta-i opera femeii care face
ca toate misiunile bărbatului să se preschimbe
într-un om viu, în carne şi oase,

într-o lucrare unică a vieţii.

Iar voi veţi răspunde astfel năzuinţelor
dintotdeauna ale femeii care le va purta
mîrtdră, în văzul kuurar, ca un păun ce-şi
plimbă legănat coada invoaltă în zeci de
culori,

1 9 4 3

* Lăsaţi să se'facă, lăsaţi să treacă (ir.).

DE LA UN CAPĂT LA ALTUL...

De la un capăt la altul al lumii te caut, tte
la un capăt la altul al lumii te chem,
«te la un capăt la altul al lumii, un spectru, de la un capăt la altul al lumii trec furtuni, o singură furtună, un viscol, o chemare.

De la un căpăt la altul al lumii,
anotimpurile, de la un capăt la altul al
lumii soarele răsare şi
apune,
ele la un capăt la altul al lumii o singură umbră se
proiectează imensă, de la un capăt la altul al lumii,
numai chipul tău.

De ia un capăt la altul al lumii .se deschide o
fereastră,
o vex:e ' singură aruncă o chemare
ţu-un singur cîntee răsună, trecând dintr-o gură
rntr-alta

l

de la un capăt la altul al lumii.

De îa un capăt la altul al lumii, pămîntul e plin de fif. închisori,
«colo stau cei ce te îufeese, te apără şi cred în tine,

l

fiindcă tu dăinuieşti pînă şi-n cele mai
străfunde
ruine
şi de la un capăt la altul al lumii, neauzit,
subteran,
se mai dau mari bătălii pentru tine :
un singur fluviu curge de la un capăt la altul al

fertilizîndu-le ca Nilu-n
diluvii.
lumib
un singur fluviu de sînge peste cîmpii şi mări şi
deserturi;

De la un capăt la altul al lumii, faţa ta e
neschimbată :
acesta e marele tău miracol, acesta-i
adevărul tău,
şi tu ne eşti mamă, iubită, şi soră, şi fiică,
tu eşti a tuturora, fără să fii tîrfă, mireasă
fără prihană, logodnică de-a pururi
credincioasă, nădejde şi taină legănată-n
gînd de la un capăt la altul al lumii.

De la un capăt la altul al lumii trec zile şi nopţi
nesfîrşite,
o zi ca altă zi, o noapte ca altă noapte,
peste obrazul pămîntului trec zile şi nopţi
la fel, tu eşti fiecare din ele, cu fiecare te-
asemeni, pământul se leagănă, adoarme
şi se deşteaptă cu
tine-n gînd
(adoarme cu fiecare seară, se naşte cu fiecare
dimineaţă)
şi-şi leagănă fruntea pe umerii tăi de la
un capăt la altul al lumii.

De la un capăt la altul al lumii, un hohot, un ţipăt sfîşie burta pâmîntului, o fîşie de sînge inundă orizontul în zori,

cînd tu te naşti a doua oară din propria-ţi
cenuşă
risipită de furtuni şi de spaime de la un capăt' la altul al lumii.

De la un capăt la altul al lumii, crime se
comit în numele
tău, oamenii mor şi se nasc pentru tine, oamenii se bat şi se-nfrăţesc pentru tine, Libertate.

Iar,
de la un capăt la altul al lumii,
poporul muncitor îşi dă mîna, în numele tău fluturînd ca un steag de la un capăt la altul al lumii.

1 9 4
3

PLECÂÎ5E DIN **MANGALIA**

lut MARCHEL CORNÎH,
pescar fruntaş diu suburbia 3 Mai

Acum un cintec ! Plec de lîngă voi,
Dar inima sub coaste mi se
zbate Ca între gratii strimte un
mierioi Ce-şi vrea iar cerul lui
de libertate.

în dimineaţă, lanurile verzi Şi
fructe pline strălucesc în crăngi
Plecîndu-şi, ca domoalele cirezi,
Largi lire-n coarne, legănînd tălăngi.

Şi ţărmul vostru îl voi părăsi,
Pe care trageţi luntrii, paragate ;
Din vint şi soare cît mă argăsi
Păstrez în trup miresmele
sărate.

Mă duc în depărtări acum, şi
sînt O luntre legănată de
furtună ;
Din asprul vostru şi torid pămînt,

Un suflet nou în piept mi se adună ;
La voi sînt vînturi repezi care
bat Şi scutură polenul din
grădine, Aripa lor adine a
fecundat Sămînta grea a
dragostei în mine.

Dar cine-o răsădi-o şi, apoi,
Cui am să-i dau din suflet micrea-
ntreagă *t* Acum un cîntec ! Plec de
lîngă voi,
Dar visul verii nesfîrşit ne leagă.

19-13

MĂRUL

Fruct suspendat
ca un mister sub pudice frunze,
numai tîrziu, cînd în tine s-au copt sucurile cele
mai dulci,
numai atunci eşti cules de mina omenească.
(Dar cîte zile şi nopţi, luni de-a rîndul, soarele şi
luna
trebuie să se rostogolească pe cer, să se alunge,
să se caute,
să se întîlnească şi să se înfrunte pentru aceasta ?)

Numai tîrziu, cînd căldura solară a trecut
întreagă în sîngele tău, iar claritatea
lunii, străvezie, în miezul tău, numai
atunci te iau în mina mea, cu grijă, cu
admiraţie şi gingăşie, ca pe-un obraz
iubit a cărui rumeneală o şi ai, ca pe sinul
iubitei,
căci tu ai chiar rotunjimea, dulceaţa şi parfumata
lui răcoreală,

iar atunci cînd te muşc,
tu îmi «înfiori buzele şi cerul gurii cu aceeaşi
dulceaţă,

fiindcă tu mi-arăţi ceasul culesului tîrziu, mult aşteptat,
timpul împlinit
(căci în tine s-au adunat deopotrivă soarele şi luna,
şi tu veghezi în noaptea neagră ca un
lampion, şi-n alba dimineaţă ca o auroră).
Căci tu te conduci, asemenea astrelor, după reguli precise
şi eşti chiar elementul geometriei şi al
fizicei, cercul concret, sfera perfectă,
măsura gravitaţiei.

Iar eu iubesc în tine, măr împlinit,
expresia pură, cristalină, a lucrurilor perenii ;
mierea şi rotunjimea pămîntului,
lumina soarelui şi-a lunii,
sîmburii negri ai nopţii,
geometriile universale,
pămîntul însuşi, schema şi rodul lui.

Şi, univers solar, tu gravitezi spre miezul pămîntului,
spre legile veşnice, de rotaţie şi revoluţie
: în mîna lui Newton, tu revoluţionezi
fizica, în cea a lui Paris, iubirea, măr
dintotdeauna,
rod al fecundaţiei pămîntului şi soarelui,
al soarelui cu luna, al zilelor cu nopţile.

Tu însuţi nu eşti altceva,
n-ai altă raţiune de a fi
decît să exprimi legile veşnice ale naturii :
geometria, gestaţia, mişcarea şi dulceaţa lor.

Astfel, tu dai chiar măsura tuturor
lucrurilor : fiindcă eşti acru, mic şi verde
la început, pentru ca, o dată cu trecerea
astrelor peste orbite largi,
prin mişcări de rotaţie şi revoluţie, să
devii rotund, aprins şi sclipitor.

Măsură a lumii, normă deplină a lumilor
eare-ţi îmbraci în cea mai dulce carne, în cea mai
aprinsă piele,
seminţele negre care te vor perpetua
(rodul fecundării din care te-ai şi zămislit
pentru ele), tu, expresie şi mijlocitor al
fecundării naturii, început şi rezultat al
relaţiilor organice dintre
pămînt şi soare, dintre bărbat şi femeie.

Măsură şi supremă dovadă a legilor dintîî,
mărturie crescută între pămînt şi cer şi
prim argument al paradisului terestru.

1 8 4
5

PîiNEA UNANIMA

Plinea este unul din «ele patru elemente ale

lumii;

elementul primordial: pământul,
fiindcă pîinea este chiar aceasta : fiica şi rodul

griul, sarea şi
apa.

pămîn-tului;
născută din ei, numai din el şi din toate cîte skit
în pămîntî

Tu, pîinea noastră cea de toate r.iltie,
tu ai mai ales menirea de-a fi a tuturor,
tu legi nu numai apa de pămînt,
nu numai pămîntul de cer,
nu numai omul de cer, de apă şi de pămînit,
dar tu legi omul de om,
tu legi popoarele lumii între ele,
tu legi timpurile viitoare şi trecute ale lumii
într-o singură unitate,

ca un adevăr absolut, ca un cer absolut,
ca un element absolut,

ca un gînd, ca o idee absolută
(tu, cea mai materială expresie a celui mai
material dintre elemente !).

Tu legi oamenii între ei,
tu eşti, din palatele împăraţilor pînă în bordeiele
săracilor,
factorul comun, trăsura de unire,
adevărul absolut, Evidenţa.

Tu eşti chiar evidenţa tuturor lucrurilor,
şi de aceea, ’
de aceea, uneori, cînd nu eşti a tuturor,
cînd nu te arăţi tuturor,
tu hotărăşti atunci între oameni
cea mai cruntă, mai categorică, mai absolută
evidenţă,

fiindcă tu eşti atunci invocată cu sîngele
lor, şi deseori holdele din care te vei
naşte sînt hrănite cu el ;
fiindcă tu eşti — ca orice element natural — a
tuturora :
a tinerilor ca şi a bătrînilor,
tu ai coaja tare pentru dinţii albi de lup ai
flăcăilor tineri,
şi miezul dulce pentru gingiile pruncilor
de curînd înţărcaţi şi ale bunicilor de mult
gîrboviţi.

Tu te împărţi tuturor,
şi de aceea nu poţi suferi nedreptatea de a fi a
unora singuri,

şi de aceea.,
cînd ajungi numai a unora singuri, tu
stîrneşti revolte, răscoale şi
războaie,

fiindcă tu eşti elementară ca aerul, apa şi
pâmintul,
rodită din miezul pămîntului şi din sudoarea
frunţii*
şi de aceea tu păstrezi acest echilibru
între materie şi spirit,
între pămînt şi cer,
între muncă şi odihnă,
şi cu preţul sîngelui
păstrezi balanţa justiţiei dintre oameni.

1 9 4
5

UNEORI, IARNA..,

**Uneori, iarna, pomii par numai
schelete sau nervi tremurători,
ca-n harta anonimului spînzurat de-un
perete,
în sala de anatomie,
ori ca blînzii boi, atotîndurători,
jupuiţi în geamuri, la măcelărie.**

**Aşa par pomii iarna, uneori,
slăbiţi şi trişti, clintindu-se încet
spre razele de soare ; ca raze din pămînt
stau proiectaţi pe cerul scund, ultraviolet,
eînd scîrţîie uşor din subţiori,
domol scîncind şi braţe desfăcînd
să prindă parcă-n gheare şi pliscuri mari
de ciori
steluţe de zăpadă, ce îndată
au să-l imbrace-n blănuri moi, de vată.**

**Doar ei sînt vii, la toate simţitori,
doar pomii cei fruntaşi, mereu
producători, înţepeniţi ca de rugină
iarna-n fprtună, uneori.**

€hiar ei, care di a marbe ptnă-n
toamnă a ti ta gr-ijjâ au avut de noi ;
au adunat secret ca-ntr-o ptâgeană
şj*i* miere şi lumină din; ploaie şi
noroi,

tot drepţi au stat cînd viscolu-î
călărea
în frîu,
sub[1] geruri aspre, tropicale veri,
revărsări de ape- scăldaţi pînă la
brîu, privind mereu spre mâine* pur
tind alte
poveri,

tot drepţi au stat .s-aducă mai mult
sper când grădinarul îşi pleca atent
spre
scoarţa lor
obrazul tăbăcit şi ochiul lucitor.

Din primăvară pînă-n gerul iernii,
pomii au stat mereu la datorie ; au
îndurat omida, gîndaci, albina,
viermii, melcii băloşi ori cărăbuşi de
nichel, fără
nici o trufie,
şi au primit ciorchinele de grindeni
tot ei, care-au aprins din ele, mai tîrziu,
incendiul rumenului măr,
pleoapele pudrate ale caisei,
pelticele, rotundele alune,
gutuile sugace, mătăsoasele prune,
piersici de catifea cochete,
cerceii cireşelor şirete,
sau lungi coliere
de nuci, de vişine şi pere.

**Tocmai ei, care-au dat din carnea lor
adăpost zgribulitului arici,
gălăgioaselor ţărci şi brabete,
ei, da ! tocmai ei, cei înalţi şi voinici,
par acum nişte subţiri, despuiate schelete.**

**Cu toate astea, fruntea lor de fum
rămîne-ntr-una dreaptă şi înaltă, iar
cuibul de nuiele ce spinzură şi-acum,
rămas părăsit din vara cealaltă,
printre vreji de fasole, dovleac şi
cucută, e un turban scămos de
muezin, un semn
prevestitor şi o
unealtă de ridicat producţia cu o
speţă la sută,**

***19
48***

Văzurăţi cum se dă a noastră
luptă ? Ea pare calmă, uneori,
tăcută.

CLASA LA ATAC

...ţie ţi-o închin, clasă la ***atac I*** *MAIAKOVSKI*

cu mute uliţi,
cu obloane trase.
Dar, printre nori,
ca suliţi
reci, ţepoase,
străbat din soare ultimele raze.
Lupta de clasă,
astăzi, e pe faţă :
tăcuti, de-acasă,
încruntaţi la faţă,
străbatem azi tăcerea,
simţind cît e de grea ; îşi
spune clasa vrerea
şi facem zid cu ea !

Ce-i ? Aţi vărsat
niţel,
şi-acum vă este greaţă ? Sau poate-
aţi sîngerat ?

Nu-i sînge — nu, de fel!
V-a strîns doar muncitorul cu pumnu-i de
oţel
şi, scuturînd degrabă,
a deşertat din voi
un sac plin de otravă, de mii
— şi de puroi 1

Stăteau toţi corbii-n umbră
şi sfat ţineau în taină...
Schimbaţi erau la mutră,
la vorbă şi la haină, dar
inimiotrăvite ;
şi pofte : neschimbate.
Republicii, cuţite
pîndeau să-i vîre-n spate.
Nu ştii cum se-ntîmplase de nu erau bucate
; recoltele — mănoase
au fost — şi-ndestulate de s-a
hrănit şi gîscă şi raţă,
parc, viţel.;!

Dar, cînd mergeai
la piaţă,
■dădeai
peste mişel.
Cerea, şoptit în glas, pe oul de găină, cam
cît primea pe ceas
mecanicu-n uzină,
—■ „Ce dracu, bre 1 Şi ©ui se face la
maşină

D-apăi pentru purcel !
Ai fi rămas uimit:
ca să te-atingi de ei,
un an să fi muncit !
Şi îţi vorbea mieros:
— „Tovărăşele dragă !.
Dar banul tău, frumos
el şi-l băga-n desagă,
tîlharul şi chiaburul !
Cu grîu şi cu mălai,
de plin, pocnea pătulul,
dar de-ntrebai
sătulul :
— „Tu mierţa cum o dai ?“
îţi răspundea, agale :
— „Cu două mii de lei !“
— „Dar azi, mă rog matale,
ia spune, cît mai cei ?...

Duşmanul plin de ură
ne-nşeală şi ne fură.
Lasă,
mai las’ să iasă
la drum ea mai-
nainte...
I-om da o lovitură
acum,
s-o ţină minte !
Adună tu într-una
la mii —
şi le îndeasă,
că © să-ţi vii în minţi
acuma

şi-o să simţi
cam ce-i lupta de
clasă ! Şi stă, şi stă
mereu pitit.
Nimic nu dă;
tot a dosit.
S-a folosit

şi iar s-o-ntoarce
roata înapoi !“
Mai poartă-ţi zvonul mult şi bine !
Războiul ? Cred, ţi-ar face
bine să siringi iar aur
din ruine.
ba de-un misit, ba de-un
vecin mai amăgit de cîte-un zvon pe
care-l poartă
înveninat, din poartă-n
poartă, vrăjmaşul — suflet de noroi: —
„Azi-mîine-ncoace
s-o porni război

Ca un balaur ,
arde-n tine
pofta de jafuri şi de crime.
Dar noi
scornelilor străine le-om da
răspuns cum se cuvine : pun ei la
cale fronturi tari, plătite-n lire şi
dolari, dar Pacea — front clădit
de noi, plătit cu-al sîngelui şuvoi,
străbate frontul lor de fier şi
pînă-n celalt emisfer. N-o, fi — e
drept —■ cum l-ai visat,

dar frontul ăsta-i ridicat de
muncitorul şi ţăranul sărac,
de care-ai tras tot anul.
Vreai
milioane — se-nţelege !...
Nu pridideai
a le culege,
când te-a izbit în cap o lege
muncitorească, proletară,
năpraznică — la buzunară 1

Ce n-au făcut, ce n-au scornit cînd au
simţit ?...
Cum şi-au mai dat arama, miile, pe
faţă !
Mergeau
în tîrg, la cumpărat,
şi încărcau tot ce
e-n piaţă.
Făcuse ghete, stămburi, muncitorul,
sapă şi plug
să-şi are toţi ogorul.
(El, în belciug
îşi ţine rîmătorul.)
Vîra adînc,
de nu-ncăpea în pungă :
— „Am ce să mînc !
Opt ouă o s-ajungă,
de duc la tîrg
cu-o litră de o-
sînză, să iau pe ele un balot de
pînză !...“

,Nu
îndur

Dar spuse muncitorul:

să văd poporul
slugă la chiabur !
Are mâncare
şi nu vrea s-o scoată ?
Doar n-o să-nfometeze ţara toai*ă ! Bagi miişoare,
multe, la
ciorap ; hei, măi tîlhare,
îţi cam faci de cap,
dar eu de tine ştiu cum să mă scap
Vrei marfă, poate ?
Plină-i prăvălia !
Dar, ia socoate,
pe dreptate,
nuia !...“

Te-ai dezumflat acum ?
Mai vrei „mii noi“ *Z*
Ţi-s banii scrum...
Precum i-ai strîns, purcoi,
poţi să-i arunci la groapa cu gunoi i
învaţă, dară,
ca să ştii alt’dată :
la noi în ţară
munca-i măsurată
nu în grămezi de bani
ce-s de prisos
celor jnapani ;
dar banul proaspăt scos,
oricît de mic,
prin truda noastră-i mare şi voinic
cînd nu grăbeşti ’ să-l vîri la dos,
nici în neştire, capiu să-l arunci,
ci, cînd cu el, în chip cinstit,
plăteşti

cinstite munci
ce-s lumii de
folos Să ştie tîrgoveţul,
chiaburanul: aşa, vîrtos, lovim
şi-ncepem anul !
Ca-n faţa zilelor ce vin,
să steie
tot mai fricos,
descoperit,
duşmanul care-a
fost scos din încă
o tranşee.

(la reforma bănească din ianuarie 19 52)

LAUDA FEMEII

**Acum la patruzeci de ani trecuţi nu mă voi
teme să cînt, cum voi putea mai bine, şi
femeia.
Dar nu cu glas şoptit,
de tînguire, doruri şi blesteme,
cum de sute de ani au făcut-o romanticii
aceia
printre care cu umilinţă
trebuie numărată şi slaba mea fiinţă, ci
altfel, cu vocea senină, stăpînită şi
convingătoare,
a omului vorbind cu încredere despre
oameni la fel ca şi dînsul.
Nu fiindcă femeia ar fi întru totul
asemenea nouă, bărbaţilor mîndri.
puternici uneori (pentru scurtă
vreme),
întotdeauna mai setoşi de orgoliu şi de
moarte decît de bucuria tainică, anonimă
şi plină, a vieţii adevărate, nu pentru asta,**

**dar fiindcă noi îi datorăm totul,
de la începutul plămadei
pînă la sarea lacrimii ce ne pică uneori pe
mormînt,**

**acestei tovarăşe care ne-a fost şi ne este, pe rînd, mamă şi soră, iubită şi solie, şi care,
prin carnea şi sîngele ei, ne pregăteşte dăinuirea în pruncul pe care noi credem că l-am zămislit într-o clipă, pe cînd femeia îl face, îl poartă şi îl creşte ca şi un arbor rodnic dulcile lui fructe.**

**Voi toţi, amanţilor înflăcăraţi, bărbaţilor geloşi ca Othello, cuceritori ca Napoleon, necruţători ca Irod,
răspundeţi voi, în deplină cunoştinţă de cauză : aţi ştiut preţui la dreapta-i măsură tot ce femeia v-a dăruit neîncetat ?**

**Iată : acuma-i în plină primăvară, pomii înfloresc răspîndindu-şi mireasma în
văzduhul de seară,
prin alei şi grădini
glasuri de copii răsună cu-al cintezilor în arbori, şi în curînd noaptea,
această femeie ce doar în sumbre văluri vrea într-una să se-mbrace,
cu paşi neauziţi va pătrunde-n cetate,**

aprinzîndu-şi miriadele de ochi spre a vedea anume dacă făpturile zilei dorm toate.

Cu alţi ochi, pămînteni, se vor aprinde lumini prin ferestre,
un pian sau armoniu va răsuna prin răcoare şi-un suflet, prin el, va da celorlalte de veste.

Ci eu îmi întorc privirea-napoi (sau poate că o duc mai departe) la zorile rumen aprinse, şi noi, cînd tînăra lume
o vezi ca-ntr-o carte.

Femeile în Mai sînt asemenea florilor, asemenea miilor de crăngi înflorite : cu trudă, tăcut străbătură prin ierni, pregătind căldura şi podoabele ca să ne-ntîmpine gătite şi mîndre în pragul primăverii.

Priviţi-le-acum : e tot rodul tăcerii
din iarna geroasă, în podoabele lor ;
ele populează primăvara şi-o inundă acum
de culori, frăgezimi şi parfum,
îşi leagănă pasul, înalte ori scunde,
sau pline, invoalte ca nişte boschete,
nici una din ele frumuseţea nu şi-o ascunde
(deşi filfizonii spun că-s numai cochete!).

Dar noi, care ştim să privim frumuseţea*
pricepem mai bine că graţia lor

**nu-i numai o joacă, o glumă fugară,
ci rostul adine al firii e-ntr-însa şi
darul deplin care ea-l poate face,
ofranda sărbătorească pe care
femeia o-mprăştie-n lume la fel ca
mireasma din floare.
Şi e fericită văzînd că bărbatul
primeşte-acest dar ca pe-un tainic
omagiu
pe care frumuseţea îl aduce puterii.**

**Dar care e forţa aceea ce poate primi
frumuseţea fără ca s-o rănească ? De
unde aflăm limbajul privirii vrednic
să răspundă, cu gingăşie, firii ?**

**Cîte n-au făcut femeile pentru
aceasta ! Şi-au revărsat părul în
valuri de miere ori şi l-au strîns ca
statuile greceşti în cuib mătăsos,
sus, pe creştet sau peste arcul de
fildeş al grumajilor, fruntea păstrînd-
o înaltă, senină, sau lăsînd doar
vîntul să le fluture cîte-o blondă
şuviţă,
ca un fir de sulfină.
Buzele roşii se deschid ca petale iar
zîmbetul lor străluceşte, gitul fragil
ca tulpina unei lalele şi-l
împovăvează-n şirag de mărgele,**

**pe cina coapsele rotund arcuite
vorbesc de toată misiunea femeii pe
pămînt, iar pulpele lungi, cu glezna
subţire,**

au ceva din puterea
ascunsă-n el a unui arc cu
săgeata-ncordată.

Priviţi cu ochi senin făptura
asta,'toată ! Priveşte-i privirea ce
răspunde departe (sau poate că vine
din lungi depărtări) şi spune : „De
ce mai mult poţi avea parte, viteze
bărbat, ce-ai înfrînt mări şi ţări ?

1 9 5
4

PLOAIA

Zăcea întoarsă ţara în regnul mineral Cu fruntea eşuată-n ţărînă ca o navă Şi-i deşerta în creştet pe-o gură de furnal Lichefiatul soare, cazanele de lavă.

**Viteaz norod sub un încins linţoliu :
Oştiri căzute în deşert fierbinte,
Rar fluturîndu-şi umbra ca flăcări mari de doliu Spre cortul care hăripi de liliac întinde.**

Ce trîmbiţi să răsune în arsul Ierihon Cînd pomii scorojiţi îşi tremură-n austru Braţe de oşti învinse, iar regelui pe tron Sudoarea-i stoarce-n carne un vis imens, lacustru !

**Zadarnic legănară oasele lor prea crude
Şi-au frămîntat ţărîna-n sălbăticite trapuri,
Cu şolduri desfrunzite, plăpînde paparude
Şi popi stufoşi purtară înzorzonaţii prapuri :**

**Din tot ce-a fost, nimic n-a mai rămas ;
Porumbu-şi sună săbiile-n teci,**

Icniţi sub istovitul şi cel din urmă pas,
Popor şi vite cad în vaduri seci...

Noaptea prin cîmp bat vise răcoroase,
Vioara cînd şi-o suie fără preget Greieri
mărunţi spre astrele ţepoase Şi-nfige-n
cer fîntîna profeticul ei deget.

Dar iată, din adîneuri, de cine ştie
unde, Domoli ca nişte bivoli, ca elefanţii
moi, îşi clatină la zare spinările
rotunde,
Albastre cete, norii de cil ţi şi de noroi.

N-au tresărit sub pietre nici şerpii unşi,
nici rime,
Nici Canaanul dulce n-a cunoscut sabat,
Nici arca ancestrală n-a legănat parime,
Nici horă de talazuri slăvitul Ararat,

Cit a săltat în chiot o ţară însetată Gu
oamenii bezmetici fugind prin apă goi,
Găre-şi recheamă pîinea de arşiţe
furată, Găsită-n bobul rece al unanimei
ploi.

Guri pîrjolite, lacrimi, bătrîni, voinici şi
ţînei Tirau sub pielea-ntinsă mai
ascuţite oase, Şi, îmbătaţi în apa

mocirlelor, pe brînei, îşi descifrau în trăsnet sistemele nervoase.

Iar cînd şi-a ridicat din bezne geana
sur întîia zi de ape ivită la hotare,
Porni poporul iureş răcnit din gură-n
gur Cu suliţele ploii sculate la
spinare.

PIETRELOR...

Voi, pietrelor, dormiţi, dormiţi ! Pietre din Paris, din Varşovia,
Din Sevastopol şi Madrid,
Pe care-atîta sînge v-a stropit, Cars-aţi ştiut să faceţi zid Oricînd a trebuit,
Acum tăceţi — nu povestiţi, Dar voi o ştiţi !

Şi-n ziua cuvenită,
Dacă mîini ucigaşe, de oriunde, Vor încerca din nou să vă inunde în sînge, voi veţi izbucni
Cu toate-ntr-o clipită,
Voi, pietrelor, oricînd, oriunde-ar fi, Să explodaţi ca munţi sub dinamită *i*

1958

MATERNITATE

**Aici a fost cîndva o cetate,
acum cinci, sau trei, sau două mii de ani.
Consuli în purpură treceau pe aici,
purtaţi în lectică de convoaie de sclavi,
eu eram mereu aceeaşi, mă zbateam ca şi
azi.**

**De-aici au pornit oştiri şi corăbii
să cucerească pămînturi şi neamuri să
supună :
aduceau piper, aromate,
cărau armate cu scuturi de bronz şi suliţi
de fier, eu eram într-una aceeaşi,
neliniştită, zbuciumată.**

**Aici s-au bătut centurioane cu hoarde şi
pietrele ţărmului mi-au fost umplute de
sînge pe care eu l-am spălat, fiindcă rostul
meu e să curăţ totul.**

**Azi, roşii nu mai sînt decît ruinele rămase
prin verdeaţă, răni cicatrizate, iar pe
nisipul mărunt-auriu se joacă pruncii în
soare, aceste fructe unice. Numai eu sînt
aceeaşi, verde şi neliniştită.**

MATERNITATE

îoy

De milenarii lucrez neîncetat ca să preschimb cetăţile în piatră, şi piatra în pulberea măruntă a nisipului din care oamenii îşi toarnă clepsidre ca să măsoare trecerea clipelor.
Eu eram într-una aceeaşi, neliniştită, ca o mamă zbuciumată de grija copiilor ei.

Şi eu sînt mereu aceeaşi, îmi văd mai departe de
treabă,
mă zbucium de grija copiilor goi de pe ţărm,, fiindcă rostul meu e să curăţ totul şi să leg împăcate pămînturi între ele.

Sínt marea şi neistovite sînt faptele mele.

1 9 5 9

CINTICE ŢIGĂNEŞTI

...că uneori cîte un nimic adueîn- du-mi aminte de unele, scap din vedere că ale lumii sînt toate, îmi uit de ale mele, şi cad pe gînduri şi-mi vine să zic cu cintecul : „arz-ă-l focul Bucureşti".

MATEIU ION CARAGIALE

(Jurnal intim)

KOMANŢ
&

Pe aceeaşi ulicioară
Bate luna tn fereşti...
(MIHAI EM1NESCU!

De cîte ori pe înserat în tîrgul mic te-am aşteptat, Cînd tremurînd că n-o să vii Umblam pe străzile pustii

Se însera — şi-n cîte-o poarta Pica domol o floare moartă Ce risipea un stins parfum De liliac sau de salcîm.

Prin case albe, cu zorele,, Clipea o lampă sub perdele Şi răsuna un vechi pian Prin vălul serii, sub castan.

O ceaţă cobora uşor,
Simţeam în suflet un fior,

KOMANŢ
&

Iar lampagiu-n cap de uliţi
Prindea o stea în vîrf de suliţi

Şi se pierdea cu pasul rar Prin pîcla serii, pe trotuar,
Cînd eu pîndeam ca şi-alte daţi
Pe-acelaşi drum să te arăţi.

Treceam pe gînduri, fără zor,
Plîngea un greier prin mohor, Şi peste pomi domol cădea A nopţii tainică perdea.

Cînd te iveai într-un tîrziu Prin târgul ce dormea pustiu, Părea că pomii toţi sînt plini De flori, de cîntec şi lumini.

CÎNTIC DE FATĂ MARE

...Dur cirul sosiră musafirii
se ofiliră trandafirii...
(Cîntic du mahala)

Mai ştii ceasul, caldarîmul
ştirb, uluca fără porţi ?
Singur lîngă ea, salcimul
înflorise ca de morţi.

în duminica lălîie,
rochia ta, numai
danteluri, lungă pînă
la călcîie, ne uimea în
chip şi feluri.

Erai draga noastră şuie şi
rîvnita orişicui ; cine-ar fi-
ndrăznit să-ţi spuie focul
inimioarei lui ?

Fată albă ca de cretă
(doar obrajii ca bujorii),
adorată şi secretă, nu ne
bănuiai fiorii.

**Galeşele promenade
împletite braţ la braţ ca,
anume, să mă-nnoade
vraja dulce în viu laţ.**

**Şi-a venit un vînt de
seară, blestematul şi
pustiul !**

**Te mai port în gînd, de
ceară, îmi mai sună-n
piept sicriul.**

Dragostea noastră a fost cam sucită, făr' de rost, c-a-nceput în primăvară ca un bob de lăcrămioară şi la urmă a murit ca un plîns înăbuşit.

Da eram noi amîndoi, bibilică-bibiloi, cînd ardea soarele-n toi, parcă dase boala-n noi: gura ta, a de muiere, de dulceaţă şi de miere, era arşiţă şi boare, mă topia şi-mi da răcoare.

Îţi pica vorba domoală ca descînticul de boală: lacrimă erau, şi stea, ochii tăi de peruzea.

S-a ivit vreun

domnişor care te-a vrăjit uşor,

ori ti-a fost mintea
năucă de te-a pi'ins
dorul de ducă

Au murit de-atuncea, toate.

Ceasul vechi la ce mai bate,
cînd în fiecare zi
toate sînt cum n-ar mai fi

CÎNTIC DE LAMPĂ

De la primărie-n sus,
Toate lămpile s-au stins,
Numai la gagica mea
Arde lampa ca şi-o stea.

(Cîntic de mahala)

Lampă cu flacără mică, doar de tine mi-a fost frică noaptea pe şoseaua-ntinsă, că nu te-oi vedea aprinsă, cum stăteai ca o lalea, ca o lacrimă şi-o stea, în geam la gagica mea !

Şi călcam cu pasul mare fără grijă, pe cărare, şi veneam cu pasul iute printre gardurile mute, cînd ardeai prin depărtare lampă vie, lampă-floare !

Doar tu străluceai pe lume şi prin

bezna de cărbune

de păzeai dragostea noastră, lampă cu flacăre-albastră !

Vesteai limpede şi dreaptă că ibovnica m-aşteaptă, ca o şoaptă care vine de la ea pînă la mine.

Şi de cum intram în casă, îţi lăsai geana sfioasă prin perdeaua de mireasă ; ca să nu te uiţi la noi să nu-i vezi, cînd o despoi, coapsa dulce, sinii goi ;

dar gura ei dogorea ca şi ţie flacărea, şi-i era sînuî încins ca şi globul tău aprins.

Pielea ei, de crin şi lapte, i-o-nvălea părui cu noapte, şi tu străluceai senină lampă, martor de lumină !

Ceasu-i trist şi luna plină

şi fereastra ei streină
parcă-i de casă pustie :
nu mă cheamă, nu mă-
mbie.

**Numai ochiul meu te vede,
lampă cu Flacără verde !**

**Că de cînd te-ai stins din
gearrţ bucurie nu mai am ; nu
mai luminezi tîrziu, tîrgul
mort, drumul pustiu !**

**Doar prin noaptea cea înaltă
cînd mai trec, inima-mi saltă :
inima-n care mai arde lampa
mieăj de departe.**

FATA NECĂJITA

Fata mîndră şi frumoasă a pornit-o de acasă tocmai astăzi după masă, cînd era o ceaţă deasă şi se lăfăiau pe cer nişte nori de miel şi zer.

Străzii strîmbe şi subţire unde-i capul, n-avem ştire !

Din Turnul Novacului urci drumul Feleacului, şi pe urmă iar mai treci şapte mici izvoare seci şi-ncă şapte fîntîni r.eci risipite pe poteci.

Drum de toamnă şi de ţară, ploaie deasă, frunză rară, du-mi-o

FATA NECĂJITA

fata necăjită, că
rămase neiubită !

Paşii ei mărunţi şi mici, de gîndac ori de furnici, îi aud pînă departe, plînge pomul frunze moarte ; îi aud pînă tîrziu, plînge ploaia a pustiu. Toate-mi plîng în seara asta, fata mică şi nevasta ;

şi de multă-amărăciune plîng şi ochii de tăciune.

CINTIC DE NUNTA

**O să zic pe drum de seară
pe o strună de vioară, o
istorie şucară că-i cu boală
rea, amară;**

**O istorie c-un crai de la
nunta cu alai, şi de-ai da
cît o să dai^ nu e una mai
dihai !**

**Trist e cînticul, uitat,
de jale şi lăcrămat,
ca un fante de gagiu,
trist, şi vechi de nu-l mai
ştiu.**

**Spune-l, inimă, de poci,
scoate-l tu, ca din găoci, şi-
l sloboade-ncet, subţire,
cînticul cu tristul mire 1**

**Era zi de sărbătoare,
liliacul tot în floare, cînd
pornise, grea, pe seară,
petrecania boiară.**

**Stau mîndri ca doi păuni
mirii chipeşi, intre nuni,
şi-i sîugea frumos, pe
tavă, neagră, o ţigancă
roabă ;**

**ochii şi-i rotea, de smalt,
către mirele înalt.**

**Ce-a mai fost, nu poci să
ştiu ; ginerica, om candriu,
îi sorbea ca pe-o cafea
ochii ei de catifea.**

**Şi între mireasa albă şi
ţiganca a cu salbă, cînd au
mers ca să se culce, strîns-
a ţîţa ei cea dulce.**

**Ismenită nunta
toată ; a rămas
mireasa fată şi-a
fugit păunul-mire
cu ţiganca de**

tingire.

Spune, inimă, de ştii,
leac ales pentru candrii;
spune leac nedovedit
pentru boala de iubit!

NEVASTA MINCINOASĂ

Y que yo me la llevé al rio
Creyendo que era mozuelo.
Tero tenia marido.
(FEDERICO GARCIA LORCA I
La casada infiel) *

Credeam că e fată mare
Cînd am dus-o pe cărare ;
da şi eu — ce minte
proastă ! — n-am bunghit că
e nevastă.

O fi fost ea ca zambila, dar
mersei mai mult cu sila.

Şi pe urmă n-aş mai spune...'

Era noaptea de tăciune,
felinarele s-au stins, licuricii
s-au aprins. [1]

1 Şi eu care arn dus-o la rîu Crezînd că **era** fată mare,
Cind colo **avea** bărbat.
(FEDERICO GAJRCIA LORCA : *Nevasta neciedincioasă).*

Într-un colţ, cînd făcea
fîţe, îi scap mina pe la
ţîţe, şi treceau prin ea
fiori ca miresmele prin
flori.

Poci să nu pici în ispită,
mîndră cum era gătită !
Că rochia îi strălucea de
să bagi briceagu-n ea.

Era noaptea de tăciune,
pomii-nalţi, din altă lume,
şi s-auzea prin vîlcele
cum urlă cîinii la stele.

Trecurăm şi peste iaz, am
mai sărit un pîrieaz şi-am
culcat-o-ntr-o grădină,
lîng-un pom, la rădăcină.

Mi-am scos de la gît
cravata şi-a lepădat
rochia, fata.
Scoţ cuţitul din curea,
ea, cămr.şa cu dantea.

Nici crinul, pe ochii mei!
n-are piele ca a ei ; nici
un diamant de-ar fi, ca ea
tot n-ar străluci.

Şoldurile ei, prin deşte
îmi scăpau, să zici că-i
peşte i

şolduri mici, de fată marc,
cînd de foc, cînd de
răcoare.

De cînd mama m-a
făcut aşa drum n-am
mai bătut; călăream pe
luna plină, trupul ei de
ciută lină.

D-apoi cum m-a
dezmierdat, poci să spui,
cînd eşti bărbat ? că
doară n-oi fi candriu nici o
taină să nu ţiu !

Iubită şi sărutată, plină
de ţărînă toată, am
purtat-o, binişor, pîn-
acasă, sub pridvor.

Dimineaţa, pe răcoare,
avea-n ochi mărgăritare.

Eu, ca un ţigan ce sînt,
am obraz şi am cuvînt.

Dar pe cinste i-am făcut o
cutie de cusut; şi dintr-ale
mai frumoase : galbină, şi

de mătase.

Da nu m-am îndrăgostit numai unde m~a minţit : muiere de om cu stare, zicea că e fată mare cînd am dus-o pe cărare.

CINTIC DE DOR ŞI OF

(îngînat după nişte cintice lăutăreşti ce se pot auzi prin multe circiume)

O să cînt o viaţă-ntreagă
după a care mi-e dragă, o
să cînt ca un nătîng doar
de boală — să nu plîng !

Că era gagica neichii să-i
săruţi poala scurteichii, cu
buze de micşunele,
muşcar-ar neică din ele !

Şi de mîndră ce erea m-
apucă la lingurea doar cînd
mă gîndesc la ea.

Mi-a zis că dacă mi-e dragă
să mă împrumut la bangă
şi să-mi pui dantura-
ntreagă.

Dar nici eu nu m-am codit,
gologani am abulit

11*

şi mi-am pus dinţi auriţi ca boierii pricopsiţi.

I-am luat rochie de tafta, papucei de catifea, şi-am dus-o prin mahala ca să- vază cine-o vrea că e amureaza mea.

C-arn iubit-o şi-o iubesc, şi tot v-o istorisesc, măcar că mă pirpălese.

Uite mintea mea a proastă: să mă car de la nevastă şi să mă duc cu-o putoare nespălată pe picioare, să mă curăţ de parale.

Dai- n-am fost de vină eu, bătu-mi-o-ar Dumnezeu f Cum făceam o păşitură-, hop şi ea ! în bătătură ; mergeam la hiserică, dar ea-mi punea piedică ; dac-o luam de subsuori îi mirosea gura-a flori.

Şi ca să mă bage-n streche punea şi-un

mae la ureche.

) *M*

Sâ spuie cate-o cunoaşte cum era de dată-n paşte ; că, bătu-o-ar stelele, şi-a tras şi sprrneenele, subţirel, pe lîngă coadă, de-mi sirii mintea nâroadă.

P-urmă, ce sâ vă mai spui ? Umblam după ea hai-hui, şi unde se fandosea că este gagica mea.

Şi mă lua îndelicat, numa-n şoapte şi oftat, cînd eram la ea în pat.

Of, pupa-o-ar mă-sa rece, că dorul ei nu-mi mai trece !

Eu credeam câ-i doar a mea ; dar, pitită sub perdea, la toţi fanţii se gimbea..;

Şi-ntr-o seară, din pridvor, cum trecea un

roşior, a ieşit la drumul mare şi-a fugit cu el călare.

De-atuncea mi s-a tot dus şi eu am rămas mofluz,

singurel, să bat din buză, vascrisu ei de farfuză !

BLESTEM DE DRAGOSTE

Cînd ţi-o fi lumea mai dragă, sâ-ţi pice dreapta beteagă şi s-ajungi la cap de pod, cerşetor slut şi nărod.
Din puterea ta a plină, suptă de vreo curviştină, să rămîi sfrijit ca paiul, urle-ţi ghiersul ca buhaiul, limba să ţi se-mpletească, să vorbeşti pe păsărească, să te topieşti de-a-n picioare galbin, ca o luminare !
Să nu fie boală rea care-n tine să nu dea : ardi-te-ar focul, mangalul, să fii scopit ca muscalul !
Cînte-ţi popa din Scriptură, să-ţi văz dafinul pe gură !

Crai parşiv, din ţigăme, ca m-ai omorît de vie cînd

m-ai luat din casă fată
crudă şi nevinovată,

ţii m-ai spintecat în două
sub cerul cu lună nouă.

Şi-n loc să mă iei mireasă,
m-ai lăsat să zac borţoasă şi
te-ai dus, duce-te-ar apa
unde şir-a dus mutul iapa !

Dar de-o fi şit-o fi să vii.
iar în braţe să. mă ţii,
să-rai săruţi ţîţa< şi gura
şi să-mi stingi din sin arsura,
vedear-te-aş tot. cum te- ştiu :
nalt, bălan şi cilibiu,
cu ochii ar zoi ca fooul : aduce-mi-te-ar
ghiocul !

TRISTA E VIAŢA DE MORT

Cu pmnă ***stau*** *în gură ctt*
viermii ***mă*** *tot cert Că tm poci*
să *ies din groapă* ***Să te bat***
şi să te iert...
ÎCÎTific lăutăresc)

Spuie altul cît o vrea
Că-i mai bine mort pe lume,
Eu o ţiu mereu pe-a mea:
Că n-am gust de-ngropăciune !
I>acă-i vorba după mine,
Eu morţiş, mereu voi ţine,
Si mereu la fel voi spune,
Chiar cmd traiul nu-mi convine :
IDeeît mort, tot viu mai bine.

Ce e drept, cînd mori sărac,
Şi de n-ai un sfanţ la tine
Cei din preajmă scaldă-ţi fac
Şi de jeg te spală bine.

Da nici mort scăldat nu-i
treabă : De pe stîi'v, precum
ştim toţi,
Şi păduchii fug degrabă,

Că nu-şi fac din el ospăţ,
însă eu, şi dacă ştiu Că-n
cearşaf n-o să mă-nfăţ, Tot
prefer soios dar viu,
Nu lăuat şi în sicriu !

Cit trăieşti poci să n-ai
straie, Dar cînd mori, nu-ş’
cum se face (Chiar de n-ai
avut lăscaie)
S-o găsi cin’ să te-mbrace
Cu cămaşă, pantalon,
Guler ştaif şi papion,
Ca să poci dormi în pace.
Da eu spun : şi rupt în
coate, însă viu, pe cît se
poate !

Nu găsesc că-i vreo scofală
Să.fii mort şi-n strai bogat,
Nici nu cred că e vreo fală
Să fii stîrv şi pomădat,
Că decît aşa găteală,
Viu prefer — şi-n pielea
goală Cum pe lume am
venit,
Nu să plec din ea-nţolit !

Alţii au la-nmormîntare Cîte-
un praznic serios Cu
prescure şi mîncare, Cu pilaf
şi crap cu sos ; Şi mai au pe
lîngă ei Damigene, două-
trei,
Ca să-şi toarne în pahare

Din vinaţul smgeriu.
Mă gîndesc, ce râu mi-ar pare Chiar atunci să nu mai fiu !... Ei să tragă rînduri-rînduri,
Şi io-n pardisiu de scînduri...

De mă-ntrebi pe mine-anume Tot ce cred, tot ce-mi doresc Şi mai sper într-astă lume,
D-apăi vreau să chefuiesc
Colea-n lege, de se poate,
Cu cei ce-mi ciocnesc la moarte Şi-n sughiţuri mai şoptesc : „Iartă-l, Doamne, de păcate !“
Că de-o fi şi-o fi să mor,
Cel puţin atît să ştiu :
Că-s şi eu la masa lor,
Nu ei, chef — iar eu, sicriu !

D-apăi muzici şi fanfare,
Toba, goarna, contrabasul,
Cînd eşti mort, ce rost mai are Că tu, neam, nu le-auzi glasul ?! Eu, pe ele, drept vă spui,
Aş juca o sîrbă-ntîi,
Altfel, geaba parastasul !
Şi pe urmă tras de-o gloabă
Să mă ducă toţi la groapă
Că nici tobe, nici ţambale
Nu mă-ntorc dintr-astă

cale !

Numai una, v-o spui drept,
Mi-ar plăcea s-o ştiu plîngînd,

Cînd, cu mîinile pe piept,
Stau întins şi nu cuvint : Pe
gagica mea a dulce Că ea
ştie, cînd m-or duce, Cine
mă bagă-n pămînt
Părpălindu-m ă pe jar,
Pe cînd ea n-avea habar.
Şi atuncea-ntins pe dric Să
m-aleg şi eu, măcar Cu un
strop oricât de mic Din
privirea-i de cleştar ; Şi-aşa
mort, privind la ea, I-aş
rîmfei din racla mea.

Deşi, fraţilor, mă tern Că şi
mort de-o văz că plînge, Ca
scăpat dintr-un blestem Aş
sări din cinci coşciuge
Buzna dînd de sub capac Ca
s-o mîngîi şi s-o-mpac
Văzînd lacrima că-i curge,
Fiindcă mîndrii-i ochişori Nu
te lasă nici să mori !

Câ de-o fi de tot s-o pierd,
Nici s-o bat, nici s-o
dezmierd De la altul cînd
îmi vine,
Vă spui drept, nu prea-mi
convine. Şi-apoi ce mare
scofală :
Cînd mă pupă şi mă-nşeală

Eu să stau răpus de boală ?!

De-aia strig în gura mare : Poat' să spuie cît o vrea Filozoful nu ştiu care Cum că viaţa nu-i grozavă, Eu o ţiu mereu pe-a mea Că de moarte, nici o grabă !

BALADE

/ Oh ciudad de los gitanos ! i Quién te vid y no te recuerda P

(FEDERICO GARCIA LORCA : *Romancero gitan)* *[1]

1 Oh, oraş al ţiganilor 1 Cine te-a văzut şi nu te ţine minte ?
(FBDERICO GARCIA LORCA : *Românie ţigăneşti]*

Bate-un vînt pe ulicioară peste inima amară, bate-un vînt prrn ţigănie peste inima pustie, vînt uşor de primăvara, cu parfum de domnişoară. Treci, vîntule, fără teama că nu te mai bagă-n seamă nici o pirandâ-mpudrată cu buzele de muşcată 1
Poci, tu, vîntule, să treci, că focul lor n-o sâ-L seci', şi nici lacrămile lor după Rică din Obor !
Il făceau toţi zurbagiu, dar altui ca el nu ştiu : ăl mai prima barbugia, cuţitar, caramangju, ca un fante de spaţiu.
Că nu era nici o fată de el neamurezată, nici nevastă cu bărbat să nu-l fi rîvnit la pat. Şi-avea ochii de migdiile de cătau la el cu jale,

şi-avea ghiersul cîntător
de cătau la el cu dor, Rică
— fante de Obor.

Cînd trecea prin cartier,
avea pasul de boier,
legănat şi nepripit unde
se ştia iubit.

De se lăsa cu bătaie
(că avea duşmani o droaie !),
atunci o făcea de oaie,
că pînă să scoţi cuţitul,
el îţi şi lua piuitul.

N-avea pe lume păreche :
purta cercel la ureche şi-
avea degetu-nflorat cu-o
piatră de matostat.

Noaptea, cînd venea
matol, zicea din gură,
domol, ca un vînt care se
duce în inimă, s-o usuce,
ca steaua tremurătoare
de clipeşte-n bolta mare.

Uite-l, ăsta era Rică : el de
nimeni n-avea frică, de
nimeni nu se ferea, cît
este lumea de rea !
Şi cum venea într-o seară
senină, de primăvară, un
ţigan mai mărunţel se tot

**da pe lîngă el :
— „Dă, bă Rică, o ţigare !“
Cînd căta prin buzunare,
parşivul, cu mina scurtă, i-a
băgat cuţitu-n burtă. Rică
s-a-ndoit niţel da l-a muclit
pe mişel de-a sunat şi
baba-n el.**

**Văicăreală mare-n stradă,
au dat toţi buluc, grămadă:
sîngele-i curgea şiroi ca
apa dintr-un butoi.
Toată partea muierească a
sărit să-l oblojească, dar el
nu vroia de loc ; se ţinea
doar de mijloc şi şi-a pus o
barză-n cioc, a aprins-o şi-a
zîmbit :
— „Ce-o să mor dintr-un
cuţit ? Pin' vin ăi de la
Salvare, mai poci să trag o
ţigare !“
Aşa era Rică — tare.**

**Se cruceau ţiganii toţi,
(mardeiaşi, giolari şi hoţi)
şi ţigăncile-nlemnite se
tînguiau pe şoptite. Aoleo,
ce n-ar fi dat să-l vază pe
Rică l a t ; dar el, drept ca
pălimarul,**

îşi ţinea doar brăcinarul eu o mină, apăsat, şi umbla în lung şi-n lat, Rică — fante înjunghiat.

Ieşea luna dintr-un nor, roşie ca un bujor, şi bătea un vînt de seară subţirel, pe ulicioară, ea un pîînset în suspine.

Dar Salvarea nu mai vine..!

Rică s-a lăsat pe vine şi s-a-ntins pe îndelete rezimat de un părete.

Craii toţi, de bucurie, se făceau că îl îmbie :
— „Spune, bă, tot te mai doare ? El tăcea cu ochi.i-n zare.
— „Vrei, Rică, să joci barfautu ? Dar el tot făcea pe mutul.
Una, cum dădea să-l frece, a ţipat — că er.a rece.
Şi cînd a sosit Salvarea din el mai ardea iigarea.

Bate vînt, lacrimă pică, după inima voinică !
Plînge-l, inimă amară,

că s-a dus în primăvară ca
o apă d-a uşoară şi ca
fumul de ţigară !

Cîntă-l, ghiers, şi du-l
departe pe Rică — fante
de Moarte !

r

HANNY

lu seura citul s-au întilnit,
Ea se-nilrepta cu pas grăbit
Spre locuinţă...

(Cîntic de mahala)

În seara cînd s-au întilnit,
Ea se-ndrepta cu pas
grăbit Spre
locuinţă.

El îi oferă braţul său,
Dar ea-i răspunse :
—
„Domnul .meu, N-am
trebuinţă !

N-ascult de tinerii
frumoşi, Bărbaţii toţi
sînt mincinoşi,
Cu-o vorbă dulce

Ei te seduc, te-adorm uşor,
Ca mamele copiii lor
Cînd vor să-i culce...“

El o priveşte drăgăstos,
Răspunde ea privind în
jos : — „Mă cheamă
Hanny...

Cu dumneata să merg n-aş
vrea, Acasă fraţi şi mama
mea M-aştept’,
sărmanii...“

El o priveşte amoros,
E luna mai — şi ce frumos
Noaptea pe lună !

Ascunşi pe-o bancă, ei şi-au
dat Atuncea primul sărutat
În voie bună.

El este picior şi sculptor,
Un tînăr, doar începător,
Avînd curajul.

Mulţi ani de zile la un loc
Au dus, flămînzi şi fără foc,
Concubinajul.

Apoi comenzi vin nencetat
Şi lauri mulţi l-au
consacrat, E-o bogăţie !

De-atunci, el se văzu peţit
De mulţi bogaţi care-i

promit Să-i dea soţie

Pe fiica 1er, ce-a studiat La Notre-Dame, şi-a voiajat Prin lumea largă.

Menajul **har,.** aşa plăcut,
Din vina lui a început
Cam prost să meargă.

Atunci îi spuse : — „Draga mea, De-acuma bani eu pot avea Cîţi o să-mi placă,

Dar eu şi să mă-nsor aş vrea Pe cînd tu stai în calea mea ; Mai bine pleacă !

Vezi plicul ăsta, poţi să-l iei.' În el ai zece mii de lei,
Te du cu bine !...“

Ea îl priveşte supărat,
Iar plicul care i l-a dat
Nici nu-l reţine.

Văzînd că fostul ei amic O preţuieşte la un plic. Napoi

l-întinde :

— i.Ia-ţi îndărăt bancnotele
Sînt o fetiţă, domnule,
Ce nu se vinde

Ea dispăru — el se-nsură.
O dată de la Operă
Venind acasă,

La poarta lui el observa
O damă care-l aştepta
Stînd ruşinoasă :

— „Eu sînt iubita ta din Mai, Pe care-adesea o chemai "Scumpa ta» Hanny.

Din ziua cînd ne-am despărţit, Ah, cît de mult am suferit ! Trecut-au anii...“

Privind spre dînsa ruşinat
El vina lui şi-a constatat
Şi-şi dete seamă

Că nu-i nici dinsul

mulţumit, Şi de pe cotul ei, smerit Lurnd o scamă

îi spune : — „Draga mea,
nici eUj O ştie bunul
Dumnezeu,
N-am fost ferice.

E drept, am fost şi decorat,
Am luat chiar şi premiul de
Stat,- Orice s-ar zice !

Nu-mi dete fericire,
nici Faima, nici
banii !...“

Dar pînă să te văd aici,

Deşi era sub zero grade,
El în genunchi deodatâ-i
cade: — „Mă iartă,
Hanny !“

înduioşată, ea i-a pus Pe
creştet, mina ei, de sus,
Zicînd : — „în fine,

Decît să nu te văd de loc,
Sau tot flâmînd şi fără fac,
Şi-aşa e bine !...“

Morala

Astfel, iubite cititor,
S-a încheiat idila lor,
Făr’ să se ştie

Unde anume, cînd şi cum,
Sculptorul şi-a pierdut pe

drum A lui soţie.

CÎNTIC DE FATĂ NEAGRĂ

Verde que te quiero verde,
Verde viento. Verde ramas.
El barco sobre la mar y el caballo en la montanna.

(FEDER1CO GARCIA LORCA I *Românce sondmbulo*)

Drag mi-a fost de cînd mă ştiu roşu-
aprins şi stacojiu, luntrea roşie pe unde,
calul roib suind la munte.

În pridvor stă visătoare fata neagră,
neagră floare, păru-i roşu ca de
sînge ochii-n rouă parc-ar plînge.
Şi în bucle, dulcea lună i-a
pirostrii o cunună ca o pară de
făclie, dar ea n-o vede, n-o ştie.

* Verde ce mi te-ndrăgesc,
Verde **vlnt.** Ramuri verzi.
Luntrea **pe** mare Şi calul **pe** munte.
(FEDERJCO GARCIA LORCA : *RomanlQ »vamambulăi*

**Numai roşu mi-a plăcut.
Stele mari clipesc tăcut ;
aburite, printre ele, zorile-şi
desfac perdele. Trece, vin
tul prin gutui, printre
ramurile lui, ca motanul se
zburleşte muntele, şi-n zare
creşte.**

**Cine vine, cine trece prin
viitoarea nopţii, rece ? Fata
neagra ce aşteaptă în
pridvor, şuie şi dreaptă, eâ
doar ea rămase trează cu
părul roşu, de sînge, şi-n
zorii zilei visează la marea
mare, şi plînge ?**

**— „Măi cumetre, dac-ai
vrea dau roibul pe casa ta ;
şi pe şa şi pe cuţit, dă-
mi o cergă de-avălit !
Că viu, neică, de departe
călare, izbit de moarte.“**

**— „Măi flăcău, eu nu mă
phng,: aş face cu tine târg,
dar nici eu nu mai sínt eu,
nici bordeiul nu-i al nea.“ —
„Cumetre, eu te-am rugat
unde vreau să mor în pat,
şi dacă s-ar fi putut,
într-un pat nou
aşternut;**

că-mi vezi rana
spintecată de la brîu la
beregată !“, ■— „Văz
că pe cămaşa albă ţi-a-
nflorit la gît o salbă de
trandafiri stacojii, de
mă mir cum te mal ţii ;

şi singele te-a Încins cu
un brîu roşu-aprins.
Dar nici eu nu mai sînt
eu, nici bordeiul nu-i al
meu.“.

— „Lasâ-mă, dar, să mă
sui măcar la tine-n
gutui; lasă-mă, pînă nu
mor, să-i urc verdele
pridvor pînă-n vîrfu-
ntins spre lună, s-auz
gîrla cum răsună !“

Suiră cei doi cumetri
pînă sus, pe prispa
vetrii ; unu lasă-n urmă
sînge, altul lacrămi,
fiindcă plînge.

Tremură în noapte, rar,
roşu-stins, un felinar,

şi răsună-n zori mărunte
rîul limpede, de munte.

Mi-a fost drag de cînd mă
ştiu roşu stins şi roşu-viu,
vinul tare, rubiniu, vînt
roşu, pom stacojiu.

Cei doi urcă-ntr-una,
urcă, şi vîntul le lasă-n
gură, printre pomi cînd se
încurcă, gust de izmă şi
arsură.

— „Unde ţi-este neagra
fată, unde e codana ta ?“
— „O, de cînd te tot
aşteaptă, şi cît te-ar mai
aştepta din pridvorul ăsta
verde, lăcrămînd că nu te
vede !“

Peste oglinda
fîntînii, ţiganca-şi
leagănă sînii, sînii
ei de trandafir,
părul roşu, de
porfir.

Luna şi-a zvîrlit o rază ca
un ochi care-o veghează,

noaptea s-a lăsat stăpînă

peste fata neagră, moartă, pe mormîntul din fîntînă.

Beţi, jandarii bat la poartă.

Mi-a fost drag de cînd mă ştiu roşu-aprins şi stacojiu, luntrea roşie pe unde, calul roib suind la munte.

CţNTIC -BG LtWÂ

Huijc luna, luna, luna...
l'IiUERICO GARCIA LORCA :
Românce de ta luna. luna[1]

Iese luna în poiană
gătită ca o codană;
aiurit, neclătinat, o
mîndreţe de băiat, cu
ochii de pietre rare o
priveşte cum răsare.

Şi prin noaptea
tulburată, trece luna
dezmăţată, trece şi nu
stă de loc, curvă de
sidef şi foc, şi-şi
despoaie, gemene,
ţîţele de cremene.

— „Fugi lună, lună
nebună, că ţiganii-ţi
dau de urmă ! Zlătarii
şi spoitorii vin călări pe

1 Lunecă ¡unâ, lună, lună..,
(FED1Z1UCQ GARCIA LORCA! : *Romanfa lunii, iunitjj*

podul morii :

de te-o prinde vrun zlătar
îţi ia inima de jar, ţi-o pune
pe nicovele să-şi facă din
ea inele ; inimioara ta cea
albă au să mi ţi-o facă
salbă !“

— „Băiete, eu vreau să
joc, nu mă tem de ei de loc.
Dar de vin zlătarii droaie,
stinge-ţi ochii de văpaie :
de vin ţiganii prin noapte,
ieusari din ei şi-or bate !“

— „Fugi lună, lună
nebună, c-aud drumul cum
răsună şi-aud cum fluieră
piatra sub copita ca
săgeata !“

— „Măi copile, ţi se pare :
doar eu trec prin noaptea
mare gătită de
sărbătoare !“

Dar zlătarii se
arată în poiana
luminată ; pe băiat
îl trec fiorii şi-şi
închide ochişorii.

Gonesc ţiganii prin noapte,
vis de-aramă şi de şoapte,

plete-n vînt, faţa de smoală, cehii galeşi, de migdală.

Pitită în fagul mare, cîntă o privighetoare.

Prin nori fuge alba lună cu un flăcăiaş de mină.

Pling în poiană zlătarii, spoitorii, făurarii.

şi peste întreg pămîntul, stă de veghe numai vîntul.

Sîmbâta Puştilor, 194 1

VI AN
A

Cmtenil ei, druga mea,
De nebunie şi de ţigani, l.-uu sin un cuc şi-o cucuvea, Cântic de moarte şi la mulţi ani.

Peste rîpi de făgădău, peste noaptea ca un tău, urlă vîntul — dine rău — peste drumurile sparte, şuieră un vint de moarte, pe sub luna în inele, trec strigoi şi joacă iele ; peste scoborîta zare, carul mic şi carul mare işi pocnesc din balamale osiile de cleştare.

Prin vîlcele şi hirtoape, şi pe-nvolburate ape, bîntuie o vijelie de pustiu şi de urgie.

Cine-i vede, cine-i ştie, cine poate să le-aţie

drumul, cînd pornesc să vie despletiţi în negre spume, ţiganii de peste lume?

Cu foc de stele şi iască, vine şatra ţigănească, vin şi poposesc stăpîni în poiana cu aluni, şi şi-au prins în coviltire curcubeul şi-o tingire.

îmbrăcaţi de sărbătoare, vin zlătarii cu zlătare.
Între toate mai frumoasă, palidă şi ruşinoasă, stă Viana lăcrămată, o grădină-nrourată, stă sub bolta serii-naltă şi lacrâmi de stele-o scaldă pe Viana, starostea, care-şi plînge dragostea.

Dragostea de-un an şi-o vară i-a dus-o vîntul de seară, cînd i-a spus o cucuvea că bărbatul n-o mai vrea şi s-a hotărît s-o vînză pe-o snamie de balcîză.
N-o să-i mai sărute-acum ochii vineţi ca de fum, n-o să-i mai strivească sinul starostele şi stăpinul !
— „Spune-mi, tu, cărturăreasă, dacă-i alta mai frumoasă, spune-mi, tu, de-a văzut el un mai fraged ghiocel, mai tras mijloc prin inel ?
C-aud cucu-n glas subţire, cîntă-a noastră despărţire, şi-aud' mierla-n ghiers mai gros, plînge-al nostru trai frumos !“

— „Viano, tristă nevastă, ce spui tu e vorbă proastă : de i s-a făcut de-o slută, pe tine tot nu te uită ; două flori nu-s gemene, dar alta să-ţi semene ?
Nu-i fată de colonel mîndră ca tine la fel,
nici ghiers de privighetoare sâ te cînte nu e-n stare ! Uite, că de ce ai parte, zice în ghioc şi-n carte : mie-mi spune un spaţiu să nu-l crezi, că e candriu ; în tobă îmi spune-un zece că e capiu, dar îi trece; şi-mi mai spune un birlic să n-ai grijă de nimic !“

— „Spuie cărţile ce-or vrea, eu rămîi tot corcoreâ ;
geaba că e cartea bună,
el cu alta se adună şi mi-e inima-n furtună'!“

Lungi, sub despletita şatră, dorm ţiganii somn de piatră, dar pe sub crengile ude, vineţi, ochii-i se-aprind, şi-al ei chiot lung se-aude de aramă şi argint.

Pîimbă-n pinza nopţii, rară, sinii ei de jar şi ceară, se înalţă, se coboară, undă limpezită-n seară, fum şi pasăre ce zboară, se cufundă-n noaptea-ntreagă, albă umbră-n umbra neagră, şi se pierde-n depărtare, umbră mică-n umbra mare ;

frînge-n legănatu-i joc, subţirelul ei mijloc : fără cîntic, fără strună, sub încremenită lună, Viana joacă nebună ; o grădină în furtună.

Doar brăţara-i sună-n gleznă prin adînca nopţii beznă, şi-i atîrnă-n zare, grele, poiicandrele de stele.

Într-un tufiş de bur.i De lîngă un castel vestit O şatră de ţigani nomazi Din drum au poposit...

Cîndva demult, un crîng de

brazi Păzea un vechi castel;
O şatră de ţigani nomazi
A poposit în el.

Pe cînd făceau bărbaţii foc
Din crăngile de pini, Femei
cu cărţi şi cu ghioc Porniră
prin vecini.

Erau ţigănci cu ochi adinei,
Cu galbeni prinşi în plete Le-
neonjura un cîrd de ţînci Şi-
un pilc de negre fete.

Din turn, un tînăr castelan
Privind prin vechi fereşti,

1

Zări o fată de ţigan
Frumoasă ca-n poveşti.

Atunci, chemîndu-şi lîngă el
Un blond copil de casă, I-a
spus s-aducă la castel Pe
fata cea frumoasă.

Şi-n turnul lui cînd a intrat
Cea oacheşă fecioară,
El se simţi cel mai bogat
Curtean dintr-acea ţară.

— „Copila mea, ca din
poveşti, (I-a spus mai mult în
şoapte) în visul meu mai
mîndră eşti Ca îngerul prin
noapte...

Frumoasa mea, cum te zării
Mi-ai fost atît de dragă,
Ferice-aş fi, de-ai vrea să-mi
fii Stăpână viaţa-ntreagă.

Iubita mea, râmîi aci
De astăzi, totdeauna,
Că-n noaptea mea vei
străluci Mai mîndră decît
luna!“

Iar pajul blond şi-a înstrunat
Într-un balcon, ghitara,

Şi-un dulce cint a răsunat.
Vrăjindu-i toată sara...

S-a încheiat de-atunci un an,
Şi-n purpuri de mătasă
Frumoasa fată de ţigan Era
acum crăiasă.

Prin nopţi, ades, privea din
turn Gîte-un străjer de rond
Stîrnind cu pasul lui nocturn
Trecutu-i vagabond...

Dar iată că-ntr-o seară iar,
Ţiganii plini de fum, Lingă
castelul solitar
Au poposit din drum.

Privind spre ei, copila lor Din
turnul ei de sus, Simţi un
tainic, trist fior Şi prinţului i-
a spus : — „O, soţ iubit şi
prinţ al meu, Mi-ai spus
acum un an Că vrei să-ţi fiu
stăpînă eu,
O fată de ţigan !

C-un înger m-ai asemănat, Al
nopţii, şi cu luna, Dar
aştrii nopţii, ai uitat Că
pribegesc într-una,

Că negrul e culoarea lor (Pe
    cîte bag de seamă)
Şi-n noaptea neagră, tainic
    clor Pe drumuri lungi ii
    cheamă.

Cit mi-eşii de drag, ţi-am
    dovedit Cînd am rămas cu
    tine,
Dar, iată, azi m-a podidit
    Un dor de neguri pline.

Rămîi cu bine, dragul meu !
    I-a spus a lui crăiasă,
Că eu voi pribegi mereu,
    Doar drumul mi-este casă..."

Şi-acelui prinţ ce n-a-
nţeles Că-i dusă din castel,
îi cîntă blondul paj, ades,
Ast basm scornit de el :

„Cindva demult, un crîng de
    brazi Păzea un vechi
    castel;

ş.a.rn
.d.

O şatră de ţigani nomazi A poposit în
el...“

ci NTIC DE POTERA.ŞI

Memoriei lui

FEDERICO GARCIA LORCA.
„Privighetoarea Spumei'

Negre toate sînt pe
ei : flinta scurtă,
caii zmei, sufletul şi
ochiul strîmb, cizma-
naltă în carîmb, capul
împietrit, de plumb.

Şi cum vin pe drumul mare, cu inima-n cingătoare
răsuciţi, iscoditori, lasă~n urma lor fiori şi
presară groaza neagră peste noaptea mută-ntreagă.

Trec, dacă li-i gust să treacă, şi în mintea lor
descarcă, de răsună pînă-n vale, fum şi stele din
pistoale.

Ţigănie, neagră şatră,
ţi-ai pus steag-basmale-n
poarta,
în vîrful plopilor luna,
şi stelele, cîte una,
agăţate-n pălirnar
ca un galbin felinar.

Ţigănie, ţigănie, doar cin'
te-a văzut te ştie! Ţigănie,
neagră-slută. cin' te vede nu
te uită !

Peste bordeiele toate, cade
noaptea tot mai noapte; din
potcoave şi calele, bat
ţiganii sori şi stele.

Un cal necheza şotîng, izbit
la piciorul sting, şi ţipă
cucoşi, de sticla, la
circiuma lui Costică.

La Costică din **Hotar,** ciocnesc
paharele rar, ciocnesc
bărdaca de var, plîng.
viorile, nebune, vîntul li
se-ncurcă-n strune, şi prin
noaptea tot mai noapte vîntul
gol fluieră şoapte.

Picaseră, la. chindie Sîn-
Pie*tru.şi cu Ilie-

gătiţi ca de sindrofie;
între cer şi-ntre cîmpie
şi-au pierdut, zorind să
vie, aurita lor tichie.
Dar dacă e chef, să
fie : s-or găsi în
ţigănie talere de jar, o
mie !

Maica Domnului şi ea,
printre stelele-albine,
s-a-mpuns într-un
mărăcine, într-un galbin
ţep de stea, într-o
lacrimă de foc, şi cam
şchiopăta la joc.

Ţanţoş călca-n urma lor,
starostele spoitor.

Luna nouă sta pe zare, o
lebădă plutitoare.

Lunecă prin noapte,
moale, felinare şi
basmale ; fragede ca
nişte crăngi dânţuiesc
subţiri ţigănci : pentru
mîndrii musafiri,
dânţuiesc ţigănci
subţiri văluri tremurate
rar, la Costică din

Hotar.

**Ţigănie, neagră şatră,
cu basmale-steag la
poartă, stinge-ţi
felinarul verde că
potera mi te' vede !**

**Ţigănie, ţigănie,
doar cin’ te-a văzut te ştie !
Ţigănie, rai beteag,
nu te uită cui i-eşti drag !**

**Lasă-ţi doar vin tul
vioară să-ţi mai cînte
pe afară !**

**Peste cheful ţigănesc,
arnăuţi se năpustesc;
plîng, sub iuţile copite,
scînteioarele strivite.
Vine potera călare,
neagră ca de-
nmormîntare ; negri
sînt, larmă nu fac, dar
pe unde trec e jale c-au
ţesut un zodiac din fum
negru de pistoale.**

**A rămas acu pustie
veselită ţigănie.**

Şi sparg boarea nopţii

reci poteraşii,
patruzeci.

Toate au înţepenit; şi rachiul din clondire, ca să nu fie pilit, s-a vărsat într-o tingire. Peste cîmpul negru, gol, zboară ţipetele stol, bat călcîiele pămîntul, săbii şuieră ca vîntul.

Urcă rîpe şi poteci poteraşii, patruzeci, şi din flintă, mii de bice şuieră-n văzduh alice.

Cînd au trecut de hotar, i-a strîns băti'înul şătrar : Sîn-Pietru avea o rană şi-n braţe o fetişcană mai mult moartă decît vie, rătăcită pe cîmpie cu cinstitul Sfînt' Ilie.

Toată noaptea prin păduri răsunau împuşcături.

Maica Precista cea bună muia degetul în lună, strîngea brusturi, bălării, să-i descînte pe copii cu scuipat din sfînta-i gură, de plîns şi spărietură.

Şi potera, neagră fiară, lasă-n urmă foc şi pară : a mai mîndră dintre fete avea li ţel e tăiete ; celelalte, despletite, alergau înnebunite şi-nfloreau văzduhu-n drum negri trandafiri de fum.

Cînd n-a mai rămas bordei, abia pe la ceasul trei, luminată-n funduri, zarea parcă-şi legăna spinarea.

Ţigănie, biet sălaş, se tot duc cei poteraşi; pe ei îi înghite drumul, de tine s-a ales scrumul.

Ţigănie, ţigănie, doar cin' te-a iubit te ştie! Doar în mine mai trăieşti dănţuind negre poveşti.

EPI TAF

După ANTON PANN

AICEA S-AU DUS CU JALE ŞI IN TIHNA SE ALBESC OASELE DOMNIEI-SALE DE MIftON PARASCfIIVESC CE AU FOST TRECUT PE LUME CA SA DEA LA TOATE NUME

LAUDE

§1 ALTE POEME

PREFAŢA

O, cartea mea, trudesc de ani de zile Ca sâ te văd ieşită la lumină,
Spunînd doar ce-ţi pluteşte peste file Ca frunza despre muta rădăcină.

în locul unde ai să crezi că-s eu,
Vei fi tot tu, acel ce mă citeşti,
Ci unde simţi vorbind poporul meu, Şi glasul meu aş vrea să-l desluşeşti.

Iar viersul meu de n-are strălucire,
Doar ce-i firesc într-însul eu cîntai;
Că e ştiut: cuvîntul de iubire
Mai mult în şoaptă, nu strigat, ţi-l dai.

t-83

CÎNTABEA ROMINIIîI

Memoriei tovarăşului ALEXANDRU SAH1A

C I N r E C U L 1 N T 1 I

INVOCAREA POETULUI

Nici lacrămi nu cint, nici rîvne deşarte. Visul adună, gîndul desparte
Braţu-n furtună de trîmbiţe sparte. Cîntec, răsună, poate ai parte
Fruntea şi timpul larg să te poarte- Munţilor sumbri, clarelor ape
Aproape-departe,
Departe-aproape,
Vieţii, solie din moarte !
Dibuie, mină, scrie în carte,
Vîrste alege şi le împarte Printre cumpeni şi seceri,

Cum avurăm noi parte De anii cumplitelor treceri,
Ai potrivnicei soarte !
Sau, poate, veţi spune : nu-i vremea să
cînt,
Ţara-i sleită, neamul flămînd,
Case-n ruină, arsul pâmînt...
Lungi aşteptări, pînă cînd, pînă cînd ?

Iată, mă uit cu voi înapoi :
Văd holde pline, oamenii goi, Turma de nouri şi turma de oi, Oastea înaltă de păpuşoi,

Caii-n galop, cireada cu boi,
Ţara iobagă gemînd sub nevoi Ca ploile toamnei pe umede văi. Dar cine-a ştiut pe lume de voi ?
Cui i-a păsat
Şi inima cui a bătut
Cu sîngele-n lanţuri, amar şi stătut ?
Cine-a-ntrebat,
Cin' s-a-ndurat Să vadă măcar,
Să asculte Vaietul rar,
Durerile multe?
Cine v-a luat pe lume în seamă ? Cine-a muşcat Cu dinţi-aguridă,
Ardeiul din zeamă Să-l frigă
Şi blonda voastră mămăligă?

Răspunde-veţi, poate : — „Cine **tot strigă** Mereu, ca profetu-n pustie ?
Ce goarnă mai cheamă la lupte Oştirea feţelor supte,
Cu haina şi traista nădejdilor rupte **T**

Cine îndeamnă într-una la luptă,
Strigă şi-aşteaptă Nămiaza cea dreaptă ?
Cine tot suie A vremilor treaptă
Şi cheamă dreptatea ce nu vrea să vie Cine-i profetul pierdut în pustie,
Cine-i strigoiul care nu ştie Că morţii îs morţi şi nu-nvie ? !...“

Rogu-te, .Muză, fă-mi să nu-mi Re Lira şi cântul strunite-n pustie ! Fă-mi-le, Muză, să fie Ca floarea de păpădie,
Rotunde şi multe-n câmpie,
Vîntul să le poarte Vieţii, din moarte,
Din ele să crească Şi să tot rodească De fieştecare, o mie!

Rogu-te, Muză, să-mi fie făclie Şi surlă ghie-rsul, de bătălie !
Romînie, Românie,
Ţară de lene şi de trufie,
De scârbă şi veresie,
De pui de lele şi preacurvie,
De trîntori călări pe moşie,

Romînie-Vlăsie,
Ţară de tîlharj,,
Şi de boieri-mari

Cu ciubuc Şi
caftan,
Şi surgiue,
Şi rădvan,
Şi călească,
Şi plocon,
Cu pleaşcă Pentru
cocon Cel cocon,
Os de domn,
De iclean
Dragoman,
Negustor
Vînzător
De ţară şi limbă,
Sufletul nu-şi
schimbă

De-i Cantacuzin,
Or’ de-i Budiştean,
Or’ Marghiloman,
Or’ de-i Brătian,
Or’ din B'ădâcin,
Tot neam de tîlhari,
Cei mari boieri
mari : De poartă
iţari Or[1]' de-s[r]
nădrăgari,
De pare ţărean Or’
domn ardelean, Tot
nu ai ce-alege :

Ce-ar face şi drege,
De neam şi de lege
Amar trădător,
Porţii vînzător,

De dări purtător Cu aur în punge, în piei, vin, or’ sînge. Inimă, te frînge, Taci şi nu mai plînge ! Adună-ţi amarul, Umple-se paharul, Scapără amnarul,
Că naţia toată,
Purtată prin zloată,
Ruptă, nemîncaiă,
Cea trasă pe roată,
Cea-ntinsă sub bici
Pe la beilici De vechili voinici.
Cea pusă-n frigări
Să plătească dări
Şi să istovească
Tot ca să plătească
Ea, care asudă Tot frîntă de trudă Si de sînge udă,
De sus pînă jos
Doar piele pe os,
Ca să huzurească
Gingaşii feciori,
Carnea boierească
Tot ca s-o hrănească, Naţia prostească Visă uneori La răzbunători.

Trec prin somn fiori. Dormiţi,

domnişori, în rumene zori !

Pe eînd cei ciocoi îau
pielea pe noi,
Iau vite şi oi,
Iau galbenii noi, Miere
şi oloi Şi-apoi, mai
apoi Cară de la noi în
corăbii pline Cu aui'
din mine,
Cu vite bovine,
Cu grase porcine,
Cu bucate bune Trimese
anume La cei mari din
lume Ca închinăciune Oe
la cei boiari Mai
mărunţi, or’ mari,

Or’ că-s în iţari,
Or’ că-s nădrăgari,
Or’ că-s mustăcioşi,
Or’ la ceafă groşi,
Cilibii or’ roşi,
Or’ că sînt cu berbi,
Că sînt. slabi or’
spelbi, Or’ că ar fi
graşi,
Or’' că-s tunşi or’
raşi, Ei tot rni-s
iabraşi Dacă-mi sînt
stăpîni,
Or’ flocoşi or’ spini,
Tot hapsîni, avari,
Lacomi cămătari Cei
mari boieri-mari

Cu slugi învăţate Cu cefe plecate,
Grase, pomădate Şi ferchezuite,
Şi gargarisite în limbi şi plocoane Prin mîndre saloane,
Ca sâ poarte dări Peste mări şi ţări Celor mari boieri Care-şi zic bancheri Şi finanţieri

Mai daţi, măi boieri !

Că le-au pus sub nas
Tot ce-a mai rămas, Le-au vărsat sub rit întregul avut Din pămîntul gras,
Din Valahul slab,
Din pămîntul drag,
Din suptul iobag Galbin şi gubav,
Lipit de pămînt Ca suflat de vînt.
Şi-au mai dus pe rînd în vagoane cîrd,
Gaz de sub pămînt Şi negru cărbune iarăşi scos anume,
Şi-au mai dus plocoane, Oloi în bidoane.
Şi blăni de cocoane,
Şi stânjeni de lemne,

Şi miei din poiene,
Şĸ din bălţi peşti mulţi,
Şi brazii din munţi,

Şi sare şi fier,
Tot pe drum de fier Mi se duc şi pier Pentru cel boier Ce-şi zice bancher Şi finanţier.
Iar Valahii pier De foame şi ger.
Zăcu atunci ţara — o baltă stătută
în care nu ştiai ce-a-nceput să se-mputā
Cel mult avut făcut grămezi,
Or' strînsa osînză a celor obezi,
Or' despuiatele stîrvuri cu ochii lor orbi,
Mîncate de cîini şi de corbi,
Pline de ospăţul viermilor mărunţi
Din burta şi visul celor nemîncaţi,
Morţi înfometaţi,
Bătuţi, spînzuraţi,
Supţi, rupţi şi desculţi ?

Atît de mulţi erau, atît de mulţi

O adevărată genealogie De morţi, dăşelaţi în cîmpie, în păduri or' în vie, în lanţuri, la puşcărie, în grajduri or' la cuhnie,
Mai lipiţi de foame ca de glie,
Cu burta mai goală ca o pălărie,
Mai subţiată ca o lipie,
Mai sunătoare ca o tipsie,
Mai subţire ca foaia de bălărie,

Era o adevărată genealogie Fără
nici un pom din rădăcină,
Fără crăngi, nici tulpină,
Numai cu ţepi şi cu spini,
Că n-au fost de loc puţini :
Mulţi ca frunza-n arini.
Ca âcele-n pini,
Cîte fire-n barbă la popă sau
domn. Că n-ar ajunge creangă-n
pom,
Ci o adevărată genealogie de
iarbă, Atît erau de mulţi,
Puteau atît de mult Cei morţi nu
demult,
Supţi, rupţi şi desculţi.

Slăvită Muză, cum să nu m-
asculţi ? Că tot ce primesc de la
tine Nu-i pentru mine,
   Ştii bine :
Cit pot să văd, să ascult, îmi
spune peste vremi, pe sub cer, De
cei morţi de mult La curţi de
boier,
De cei morţi desculţi La bogate
curţi.

Slăvită Muză, cum să nu m-asculţi

Un singur lucru, rogu-te-ţi cer :
Să tremele şi-n mine răscoala celor mulţi, Ca trecerea clipei, prin plopi, către cer !

PREÎ imn

Ţara aceea se cheamă Rom'mia...
N BALCESCU
Sub pirozeaua tăriei... MATEIU ION
CARAG1AIE

Ţara zăcea de mult ca o stătută baltă...'

Sub pirozeaua cerului, înaltă,
Zburliţi pe zări, ţepoşi, domoli şi crunţi, Cu vîrfuri semeţe, stau munţii cărunţi Şi li se tolăneşte blondă la picioare, Leneş legănată pînă-n marea mare. Numa-n belşug, cîmpia roditoare Sub soare, ploaie şi vînt,
Numa-n muncă şi cînt...

Ci peste-ntreg acest slăvit pămînt, Cu holde şi vii stropite-n sudoare. Unde frîng metanii şui culegătoare, Cu pline grădine scăldate în soare,
Cu plaiuri şi luncile-n floare;

Unde pasc domoale,
Din vîrf pînă-n poale,
Oi cu tundra moale,
Şi-n poieni pe vale
Grelele comute
Sărută tăcute
Iarba din imaş,

Unde lîngă mamă, nevastă şi soră,
Prin cel lan bălan, un trufaş cosaş
Mijlocul subţire avîntă ca-n horă
Arcuindu-şi coasa prin lan lucitoare
Şi adună braţul, scurt, a-
mbrăţoşare, Unde-n unda iute-a
apelor adinei,
Prin valurile prinse de fluviu ca-
ntr-o
salbă,
Tăcuţii pescari trag seara pe brînci
Năvoade cu solzi lucind pe burta
albă.

Unde prin zăvoaie cu bolţi de
răcoare Sau de catedrale, prin
codri cînd răsună în ritmică
măsură, pătratele topoare Şi
cornul vînătoarei cu-al lunii
se-mpreună,
Cînd prin tîrguri albe luminînd,
spre
seară

Urnite de-abia, sub copita domoală,
Urcă scîrţîind mari care cu povară
Şi roşii scindai danţează-n nicovală,
Unde în pridvorul perdeluit cu vie,

Zîmbetul muşcatei şi-al gazdei te
îmbie.. Dar în zadar evoci vîrsta
patriarhală,
Câ morţii sînt morţi[1] **şi nu-nvie !...**
Ci peste-ntreg acest slăvit pămînt,
Tăcute au rămas, şi reci, atîtea guri !
Din inimi nu mai suie nici un cînt,
Nici zimbrul nu dii iureş în' păduri.

Că s-au ivit
Cumpliţii furi :
Cu mii de guri
Au înghiţit
Munţi şi câmpii,
CV seminţii De
moşi băirini,
IV fraţi şi fii 1
nu pus stăpini.
Cumpliţii furi,.
Cei veninoşi Şi
mult vicleni,
De pizme roşi,
Cu jaf şi pîri

Prăpăd făcură în moşneni. De-

atunci,

Amară trece viaţa, pe brînci,
Amară viaţă de cîine,
De ieri pe azi,
De azi pe mîine.

Ştii doar de necaz,
De foame de pîine,

De ieri pe azi,
De azi pe mîine,
Cu jugu-n grumaz,
Cu biciu-n
obraz La
boiarii mari,
Vedea-i-aş în
pari,
La cei arendaşi în
laţ vedea-i-aş,
Ducem viaţă de cîine...

Şi cresc bogăţiile pînă-n cer — pentru cine ?

Pentru cine hambarele
pline Şi grajduri, magazii
şi coşare,
Saci de făină, stupi de albine,
Butii de vin cu-a verii dogoare Din
grele ciorchine călcate-n picioare, în
pimniţi adinei, cu mari zăcâtoare, Cu
şunci, cu magiunuri şi cu ţuică tare
Pentru cine atîta mîncare ?
E vreun praznic mare,
După cît se pare...

Cum ?
Doar pentru cel din
pridvor, Cînd omul
muncitor N ici unele n-
are ?

Cînd el, cel flămînd,
Munci asudînd,

19D

Arînd,
cuîegînd,
Pînă ce s-a frînt, Căzut d-a-n picioare, 1
'entru cine oare Esle truda lor ?

Cum? Cel din pridvor Tot nu-i mulţumii,
Că parcă-i cruntat,
Parc-a mustăcit Neînduplecat V Ce bici a pocnit.
Ce plumb a plesnii Somările goale,
Aduse de şa le,
Că amarnică-i, Muză, viaţa de cîine
Ale celor fără pîine,
Cu amarnică viată de cîine !

De ieri pe azi,
De azi pe rniine, Cu jugu-n grumaz, Cu biciu-n obraz. La ciocoi umflaţi, Vede-i-aş crăpaţi, La cei arendaşi, Beliţi vedea-i-aş

Pe toţi care vor să mai fie
Călare peste noi, pe vecie !

Romînie, Romînie
Oare cît mai răbda-vei astă urgie ?...

ROPOTE

Vin mpolind, tropotind...
MAGDA ISANOS

Cum pe sub cimpia culcată-n zăpadă
Holdele ce-o-mpung nu-i ochi sâ le
vadă, Cum vîntul cu-al mării murmur
se-mpreună Spre tării să urce-n
vuiet .de furtună,

Cum pe-un c-er scăldat în iute văpaie
Tainici, din senin, cresc norii cu ploaie,
Cum pocalul dulce pe-o buză bolnavă
Preschimbă nectarul în strop
de .otravă,

Aşa a crescut În taină, tăcut,
Furia poporului, grozavă.

Erau doar doi-trei Cind porniră cei Sculaţi'
ăl dinţii

De pe căpătîi,
Cu sape, topoare. Să-cur i la spinare, De-au plecat tîlhari Prin codrii eei mari,
Tîlhari de berari Cu pungi la şalvari.

Sculaţi, măi plugari, Daţi iama-a boi uri !

Hat, sculaţi-.
Voi, haiduci Si tîlhari, lama daţi l.a i iwruci iu boi ari !

Şi au plecat cin tind Mereu, rind pe rînd.
Clntincb să nu pltngâ, încep să se siringa
Ca aduşi de vint,
Toţi legaţi de-un gînd, Şi-au pornit cintînd De jale şi dor Toţi cu focul lor:

„Vino lună,
Lună dragă,
Şi m-adună,
Mă dezleagă,
Câ mi-e inima beteagă După a care mi-e dragă !
Lună mîndră şi rotundă, Numai ochiul tău de poate Dorul tot să mi-l pătrundă Şi să-l poarte mai departe Fin' la mîndra mea în poartă !

Inimioară, plîngi, te zbate Ca haiducul după frate,
Ca robul după dreptate,
Şi-ţi du cîntecul de jale Pină-n zori la draga-n cale ! Du-l prin codrul fără fund,
Pe potică şi pe prund,

Pin’ce iese-n drumu mare Şi la mîndra pe cărare !

Şi zi-l, inimă, mai tare,
De mînie şi de jale,
Tot frunzişul să mi-l scoale, Că amaru-mi dă tîrcoale Şi mi-e negru şi iabraş Ca boierul cîrcotaş,
Şi-i adine, pustiu şi lat Cit ciocoiul încruntat !

Strigă, inimă, mai tare Cit vezi luna că răsare
Şi jalea-n tine câ moare !
Pînă vezi că-ţi iese-n cale Drumul lat, cînd dă de vale, Şi-ntîia rază de soare Că to-a-mpuns şi nu te doare !

Strigă, inimă, mereu,
Să răzbească focul meu Din tine, unde vreau eu !
I'i în pădurea-nfiorată,
Vi..i ul, glasul tău să bată, Sa alunge haita toată Dr vătafi şi de jivine Ce b au fugărit pe tine. Sa ; o duca mult şi bine !

Duce-s-ar de rîpa lată,
Neagră şi împrăştiată,
I >uce-s-ar, de s-ar ducea Peste creste şi vîlcea,
Nici să n-o mai văz vreodată !

Ba s-o văz numai cum fuge Peste mirişti şi uluce,
Peste văi, peste colnice, Peste prundul cel de
piatră S-auz cîinii cum mi-o latră Şi flintă să mi-o
doboare Şi s-o scuipe cu alice
Peste lipi, peste cărare,
Cum m-a scuipat ea cu fc-k>e !

Duce-s-ar cu-a hrînzii *zece,*
Spulberată-n viscol rece Cum se şterge noapţea-
n zare Peste tufe şi ogoare.
Cînd răsare mândrul soare De creşte ziua-n
lumină Peste pomii din grădină,
Peste j imnul din poiană, Peste-a riului năframă,
Peste lan şi buruiană,
Peste ochiul din fîntlnâ,
Peste ciutura cea plină,
Peste carul din şosea,
Peste roib şi peste şea,
Peste mina care-l mină !

Cîntâ-ntr-una, să nu taci,
Să s-auză neam de neam,
La tovarăşi şi duşman,
La avuţi şi la săraci!
Într-unii groaza s-o bagi,
Ce-i ferecat să desfaci,
Tot ca viscolul să treci Peste vadurile reci,
Peste văi şi peste munţi, Străbate inimi şi punţi
Pe sub streaşini, pe sub frunţi, Dă ocol pe
tot .pământul Ca lăstunul şi ca gândul !

**Ir'mă, de-ai vrea s-asculţi,
Nu mai plînge noaptea-
ntreagă, Că de dor rămîi
beteagă,
Dorul şi mai rău te leagă,
Roabă treci prin lumea largă !**

**Strmge-ţi dorul, ţi- adună
Şi-l creşte-n geană de lună
Cum creşte noru-n furtună,
Cu toţi fraţii împreună.
Şi-apoi spune şi răsună De
amar şi voie bună,
Că să-i duci miniştrii
cunună, - Cîntă cum ştii tu
mai bine,
Nu de lăcrămi şi ruşine,
Că te-oi pierde şi pe tine !**

**Du-te, ghiers, la mindra,
carte ! Să te-auză-n miez de
noapte, Fără lacrimă, nici
şoapte, S-auză cît mi-e de
dragă Ziua-ntreagă,
noaptea-ntreagă, Că şi-n
larmă şi-n tăcere,
Cit o fi lumea de largă,
Peste mirişti şi hotare,
Din oricîtă depărtare,
De-o fi-n cintic oii scrisoare,
Cit mi-i mîndră şi muiare,
Tot o şti ea de la cine Vine
dorul meu cînd vine !**

Dar vrăjmaşul de-i vrăjmaş,

Că-i hapssn şi e iabraş,

Tu în cale să nu-l laş;
Cu inima lui de fiere ! Nu-l slăbi pînâ nu piere, Ci să-l pîrjoleşti, să crape, De focul tău să nu scape

Cînd se lasă noaptea mare, Trece-un flăcăiaş călare Cu jungheru-n cingătoare Şi cu flinta la spinare Şi de-amar nu se mai plînge, Doar din ghiers şi frunză -i zic

„Dete bruma peste crîng,
Ochii-n vale mi-i arunc,
Flinta pe umărul sting,
Zeghea-n şa, straiţa-n oblînc, Jalca-n inimă mi-o strîng.

Iese lupul în potică,
Bob de ploaie şi-o alică,
Bate viscc^, frunză pică,
Noapte lungă, ziua mică,
Mor de dor, trăiesc de frică !

Trag flaneaua pe spinare,
Dă de vale caru-mare,
Canei în brîu şi-n buzunare,
Murgu-mi cere de mîncare,

Ţipă frăşcile în zare, Plouă fagul frunze rare.

Pîndeşte haila-n cărare, Poteraşu-n trecătoare, Plînge buciumul mai tare, Focul cin' să mi-l măsoare Om sărac, năcazu mare.

Pică şi ceaţa domol,
Acu dorm, acu mă scol, Tinda goală, nici un ţol. Bat necazurile stol,
Bate vîntul prin ocol Ipistatu-mi dă tîrcol...
Şi-am pus mîna pe pistol...

Şi-au fost mulţi la număr, Cu flintă pe umăr,
Cu ghioagă strujită Şi mină cumplită,
De se aciuiau- Prin verde zăvoi,
Cit se aţineau Şi năvăleau roi,
De cum iscodeau Că răul ciocoi În iute rădvan Trece pe tăpşan Şi-n mîndră caleaşca Lor le pică pleaşcă.

Făceau bogatului felul
Zdrelea şi cu Mărunţelu,
Şi mi-l belea din căruţă
Dînsul, Viţă Cătănuţă,
Că-şi găsi boierul unsul
La mir, cu ghioaga lui
Tunsu. Tăiaţi, măi
haiduci,
Boierii năuci !

Dar peste păduri, de sus, peste
munţi, S-au fost ridicat şi iobagii
crunţi,
Şi moţii muţi,
Mulţi şi mărunţi,
Că s-au sculat, mai an,
Cloşca şi Crişan,
Si-a urnit un vac Ursu din
Albac.
Dar peste ţara toată,
Ca flautu-n furtună,
La Bălgrad [1], cînd i-l
frînge, Osul lui răsună :
03 nescris în rună,
Că nu-i os de domn,
Ci e os de gloată,
Nu-i os de baron,
Nu-i de viţă bună (Nici
măcar Şagună)
Nu-i de nici o viţă,
Nici nu e de spiţă,
Ci e os de roată,
Care ni se frînge Peste
ţara toată.
Grofii mi se-mbată,
Iar iobagul plînge...'
Amare vremuri, Doamne, de
sînge Amari anii răi,
Minaţi, măi flăcăi,

Treceţi şi prin ei,
Prin anii cei grei,
Minaţi şi vei. moţi,
Izbiţi grofii hoţi,
Pe grofii cei răi,
Pe negrii călăi.
Săriţi, măi, pe ei,
Din munţi Apuseni
Pe grofii icleni,
De pe Arias IV
groful trufaş,

Din munţi şi din văi
Porniţi, măi — hăi-hăi !

(tf, pupa-i-ar mă-sa
reci Pe toţi grofii groşi
şi seci !
Peste munţi, peste
poteci, în ţară iară de
treci,
Vezi haiducii,
patruzeci, C-au
crescut, au tot sporit,
Pe bogaţi i-au năucit.
Că, uite, nu trecu anul
Şi-a golit iarăşi
rădvanul Unul zis Iancu
Jianu,
Şi iar au călcat conacul
Haiducii-n frunte cu
Iancu : Văzu boierul pe
dracu. Jupîneasa-şi
găsi leacul Şi domniţa,
cu ietacul,
L-a -dedulcit pe săracu...
Şi, uite, nu trecu luna Şi
se-aude încă una :

2f
>
7

Că Tudor din Vladimír,
Cu pistoale la chimir.
Nu te lasă să dai bir.
Şi dac-ar fi numai el !...
Dar gorjanul cel mişel A
strîns golanii cu el Şi-a
pornit-o la rezbel,
Şi cu puşti, şi cu drapel,
Cu pandurii după el,
Cu pandurii lui nebuni
Care-au fost făcut
minuni, Minaţi, măi
rumîni !
A pornit Tudor război
De-a stat ceasu la
ciocoi, Minaţi, măi —
hăi-hăi !...

Cei ciocoi, ieşiţi din minţi,
Au scos galbenii cu zimţi
De-au cumpărat arnăuţi
Mulţi-avari,
Avari şi mulţi,
Le-au dat straşnici
harmăsari, Flinte,
junghiuri, icusari,
Din pungi prinse de şalvari,

Şi-apoi, ne daţi, boieri mari !...'

Cînd toţi fraţii cercau să se scoale, Crîncen bogaţii i-au izbit la moale.
Pe aur i-ati vîndut. din chimir,
Pe Tudor, polcovnic de Vladimir,
Cu mustaţa vrabie ,Şi la biîu cu sabie,
Cu mustaţa ca fuiorul,
Căciula ca băniciorul,
Pe Tudor răzbunătorul,
Polcovnic din marea Rusie,
Tăiat la Goleşti pe moşie.

Dar în acel loc un-nalt stejar creşte, ŞI furia lui Tudor în el mai mocneşte. Că uneori, pe seară,
Cînd îi freamătă frunzele-n vînt
Şi mărunt se-nfioară,
Stejaru-l simte pe Tudor trecind,
Tropotind cu pandurii prin ţară.

Tăcere de moarte şi jale S-a-ntins de-atunci, ţară, pe plaiurile tale.
Prin tăceri şi osînde,
Prin aşteptări şi pînde,
Prin apriga viaţă de cîine.
De ieri pe azi,
De azi pe mîine,
Din griji şi necaz.
Cu jugu-n grumaz,
La marii boiari Vedea-i-aş în pari,
La cei arendaşi.
Tăiaţi vedea-i-aş...
Ca din biciul plesnit în obeaer».
O urmă, o crîrrcenă urcoii m-ine-

Cum urlă spre noapte un cana De
ieri către mîine,
Aşa cum se coace tetcerea<-n cuvinte;
Şi gîndul tot cr.este-n tăcere,
Ca fagurul plin nu: de miere,, ci fiere,
Aşa rabdă norodul ; şi-şi tot aduse-
aminte.

Din fier şi
sudori B'ffte
alte- flinte.
Din bice-
ndiTrwe Alte
ghioage bate

Şi precum alţi
seri Nasc în
ceruri caste,
Trecînd călători
Pe orbite vaste;

Peste alte zeci şi zeci de ani,
Din Apuseni şi pînă-n Bărăgan!,
Cînd alţi prunci au crescut din:
pruncii orfani, Cum dintr-acelaşi
păm£rt, o altă Holdă Creşte o mai
plină recolta,.
Mai afundă zace,
Mai cruntă se
coace O nouă
revoltă,
Mai aprig şerbi ardeleni.
Se scoală din Vidra-n Cîmpeni.
Şi lovesc în veacul .strîmb

Din Abrud la Săcărîmb,
Mai tulburi ca valul
erescînd, Pînă cînd
Trec ropotînd,
Tropotind,

Pe drumul Feleacului
Trece oastea láncul ui.

Cu mai strunit necaz,
Poporul cel treaz,
Dus de Popa Şapcă Lege
ca să-şi facă, Plesneşte-n
Izlaz,
Dă ţării ucaz.

Ci iară şi iară
Ciocoiu-şi abate urgia pe
ţară.; Şi o altă noapte
Aripa-şi abate,
O noapte mai noapte
Decît orice noapte...
Sub aripa ei,
Sîngeroase fapte,
Fapte de mişei,
Alelei, alelei !...

Numai uneori,
Ca fulgeru-n noii
Luminînd prin noapte,
Prevestind furtună, Se-
adună,
Răzbate

S07
Spre viaţă din moarte,
Din noapte spre zori
(Cum trec prin amintire anii viitori)
Se-abate
907
Şi strînge ai ţării feciori.
^ ., . |H
În astă grea noapte,
La capăt de veac,
Sărac cu sărac Se adună iară,
Poporul, în şoapte,
Şi-n putreda ţară lar zumzăie toba,
Surd, sus, prin Moldova,
Şi-n munţi tot mai cîntă
Fluierul lancului,
Jalea cea fiinţă Şi visul iobagului,

îndemnuri prin ţară mai vin, se mai spun Şi de la Băîcescul pierit în surghiun Şi de la Poetul ce-a murit nebun...

t 9 o 7

...Din primăvară pînă-n toamnă

I L. CARAGIALE

Cum chiar dintr-a lor carne golanii dau mîncare ■păduchilor ce-i rod, Hrănesc mii de pălmaşi pe toţi ciocoii graşi, călări peste norod ;

Rupţi, chinuiţi în chingi, supţi, şi minaţi de bici, desculţi prin ger şi glod, Acelaşi crunt destin, potrivnic şi hain, îi poartâ-n trist exod.

Dar amar, de venin, lins-prelins cîte puţin, le urcâ-n gît un nod.
.Cum orice lucru spune tot rînduiala firii :
Ritm nencăputa mare îşi trage peste ţărmuri, f|La ceasul hotărît, lichidele ei cărnuri,
Cum în păduri aşteaptă şi nimfa şi satirii Un Cupidon să sune din flautul iubirii,

Cum muma poartă prunc, şi norul .poartă ploaie, Cum vrea pămîntul apă, setos, după văpaie,
Cum ploile se suie cu seva prin tulpină,
Ca iarăşi să ajungă, prin frunză, la lumină,

Gri, cum din codru creanga spre ceruri se avînlă, S i urce ca-ntr-un braţ o răzvrătire sfîntă,
Si chiar din lemnul ei, o prea dibace mînă re îşi va face, ori cumpănă-n fîntînă,

Săcu
Să-i
Ori
Ceru
Prin
Cum

poarte răzbunarea prin lume, fără preget, ca să-mpungă cerul în ţîţe, ca un deget, od aceeaşi apă havuzelor din nori, roce limpezită, s-o dea la călători,

frunza poartă scrisă în verzile ei palme
Destinul cui, de mult, sub rădăcini îi doarme;

La fel o seminţie ce stăruie de ani,
Neîncetat sporită cu oamenii sărmani, Statornic, purtătorii de tot mai mari poveri, Cei hăituiţi de poteri, lăcuste şi guzgani,
Cei pentru care astăzi e un acelaşi ieri,
Ca un destin ce suie, lunar, pe fruntea lor, Să fie schingiuiţii şi robii tutulor,

Însă cînd vita, pomul şi totul ce se vede :
Şi apele, şi cerul, şi munţi şi codru verde, Dovadă dau că urcă din moarte către viaţă, Cum după noapte, vine o altă dimineaţă,

O soartă-i, se vede, ce prinse pămîntul de
toarte,
Doar omul să-l poarte din viaţă spre moarte,

O mult duşmană soartă,
Vrun aspru Dumnezeu ;
Ci împotriva ei, mereu,
Tauri în zăvorită poartă,
Bat toţi flămînzii neamului meu.

Şi cum creşte mare pîinea-n vis, de foame, în constelaţii, pogoane şi vagoane,
Mare cît roata,
Cît claia de mare,

Aşa pîrîie-n visul lor poarta Şi crapă rodul vremii viitoare.

Că ţăranii de la ţară Mu au iarnă, nu au vară,

Vite, doar, sínt, de povară, De bătaie şi ocară,

Frunză deasă, frunză rară, Robi ciocoilor din ţară, Din toamnă în primăvară, Robi jnapanului boiar, Din Faur pînfi-n Brumar, Frunză rară de mărar... Şi-apoi, pînă cînd Să tot stea ge-mînd ?

Culegeţi, ciocoi,
Acuma, şi voi,
La ceasuri mai noi
(Ceasuri de apoi)
Roadele prea coapte
Alor voastre fapte,
Cîte-aţi sădit cu lăcomie în săraca Romînie !

Şi durnneatale, cilibie Jupîniţă şi cocoană Mindră, precum eşti,
Ori mărită Doamnă
Trasă în căleşti,
O să-ţi aminteşti
Spurcatele fapte,
Şi tot suptul lapte,
Şi fiece toană Din

zori pînă-noapte,
Din primăvară şi pînă-n
toamnă,
Veleatul 907.

Noi vrem pămînt...
G COŞBUC

An de an, rind pe
rînd, Ţăranul
flămînd A răbdat
lucrînd., Lacrime
vărsînd,
Sînge lepădînd,
Visul legănînd,
Pînă cînd, zăcînd,
S-a legat din gînd
(Sămînţă pe vînt)
Visul de pămînt.
S-au sculat atunci
Cu toţii, pe brînci,
Din bordeie-adînci,
Din rîpe şi stînci,
Cu căciuli şi ţurci,
Cu bătrîni şi prunci,
Cu care şi junei,
Cu coase şi furci,
Pe jos, de-a-n
călare, Cu
ghioage, topoare,
Feştile, amnare,
Flinte la spinare,
Cu greble,
junghiere, Copii şi
muiere,
Cuţite, satire
Ciocane, custure,
Furcă şi săcure,

Din lan şi zăvoi,
Din tîrla de oi,
Din carul cu boi,
Cei flămînzi şi goi,
Mînjiţi de noroi,
Sleiţi de nevoi,
Se strînseră roi Şi-
au pornit şuvoi în
crîncen război Spre
curţi de ciocoi,
Cu aprigi dulăi,
Ca taurii, răi,
Minaţi, măi — hăi-
hăi !.. Singuri-
singurei Erau numai
ei,
Cei de sînge uzi,
I[1] ura călăuzi,
'''rulaţi eăscăunzi
Să nlrunle doar ei
('inrnll mişei.

.',11 ce mulţi mai sínt !
< 'a aduşi de vînt,
(.'îţi nu-s nici în
gînd, Nesfîrşit
curgînd Şi vin rînd
pe rînd; Ciocoiul,
nicicînd Nu le-ar da
de fund Şi nici
Duhul Sfînt.
Şi toţi vor pămînt.
Şi grozavi mai sînt :
Toţi nătoţi,
Pîrliţi,
Zburliţi,

Păroşi,
Flocoşi,
Furioşi,
Zdrenţăroşi,
Cioturoşi,
Noduroşi,
Bărboşi,
Fioroşi,

Zănatici,
Bezmetici,
Strîmbi,
Uriaşi,
Ciolănoşi
Şi
frenetici,
Cu
copilaşi
Cu petici,
Cu ţapi Şi
cu seceri,
Au dat drumul cumplitelor treceri, Şi din munţi pînă-n văi Au răsunat chiote, au jucat pălălăi, Au răcnit răi dulăi,
Au pocnit căpriori,
A.u zbucnit stol de ciori La conacele celor ciocoi...

Minaţi, măi — băi-hăi !...

Atunci plesnea parcă întîia oară Cum plesneşte coptura dintr-un buboi Balta stătută ce domnea peste ţară S-a revărsat în puhoi De sînge'şi puroi.

După ani de ocară,
Mujicii din ţară
Au plesnit boiaru-n o’eraz
Şi-au tăiat prin balta ţării, iaz,
laz fără zăgaz.
laz roşu de sînge a curs
Peste ţară, de jos pînă «sus.

Dar cei cu averi,
Amarnici .boieri
Ce stau în palate,
Au adus armate
Cu puşti
încărcate, Mulţi
viteji ostaşi,
Feciori de clăcaşi,
Şi le-au dat
porunci Să tragă
în .slugi, Să-şi
culce pe brânci Pe
moşi şi pe prunci,
Pe mume, muieri.

lar cei cu averi
Bătînd din picior
Priveau din
pridvor Clăcaşii
cum mor
Laporunca lor.

Of, măi fraţi şi
veri !..î Că cei cu
averi Chemaseră-
anume Pe cel ce-
avea nume Chiar

din neamul lor :
Avereseu-i spune.

De-averi păzitori, De neam robitor, Călare pe cal, Mare gheneral Anume croit Ca să fi păzit Averile lor, Călău de popor, De averi pîndar, Ţeapăn ghinerar De-avut ciocoiesc, De neam Averesc.

Cui a vrut pămînt
Plumb dă, şi mormînt;

Cui a vrut dreptate,
Tot plumbi şi granate ;
Cui vrea trai mai bun,
Ghiulea-i dă, de tun.

Ghiulea au, iară, de gleznă, Cei ce robesc în beznă,
Iară şi iară,
La ei în ţară,
Pălmaşii-s sluge-n Romînia dulce Că veni Averescu să-i culce.

Cădeau răcnind, cu braţele deschise Ca răstigniţii de pe cruce, Cu ochii tot căscaţi spre nemplinite vise Cînd pe cămăşi apusul pornea să le usuce

Mari trandafiri de sînge
Şi purta peste cîmp fumul conacului,
Obida cea frîntă şi jalea săracului...

Dar din sîngele lor Şi focurile-
aprinse pe zare Boierii mai
văd din pridvor Cum tremură,
sus, ca un nor,
O roşie flamură, călăuzitoare.
Pe cerul încruntat de fum şi
dogoare lată, o altă Stea,
mai înaltă Mai vie răsare :
Steaua clasei proletare...

C 1 N T E C V L A L D O I t E A

CÎNTECUL DE DRUM

...Şi-ncet grohoteau : — „Nu ne place,
Alt cîntec să ciuţi, măi orlace /“...

M. BENIUC

Spuneau : încă nu-i vremea să-ncep aceste
cînturi
Strigate-n drumul mare şi-n cele patru
vînturi, Aceste cînturi ale deplinei
libertăţi Spuneau să le amîn mai bine
pe-alte dăţi,
Cu glasul lor în şoaptă* cu gesturi moi,
de-popi, Mă sfătuiau deştepţii slugarnici

şi miopi Ai căror ochi şi simţuri de ieri văd, pin a azi, Dar nu zăresc pădurea de crăngile de brazi. Spuneau că nu e vremea să-ncep încă să cînt : Tăcerea se respectă cînd stăm lîngă⁝ momiînt !
Şi la mormîntul ţării, ştiu, cînfeceie. mele Păreau prea zgrunţuroase şi poate prea rebele De-ar fi zbucnit în plina-,, tihnita sindrofie,. Precum un cal nechează într-o sufragerie.
O, ţara mea pe-atuncea, atît ştiu să. fie :
O largă, primitoare şi lîncedă cuhnie
în care cu alai şi trîmbiţi ospătează
Toţi cei cîţi o vîndură, toţi cei oare-o trădează ;
De-aceea şi ospăţu-i mînjise doar pe rit
Şi chef n-aveau de chef, şi totul le sta-n gît,
Mai tare se umflară în putrede viscere
Dar n-au prins vlagă-n oase, în trup nici o putei
Şi din ce se-mbuibară, mai mult pofteau a cere.

O, nu, aşa ospeţe n-au fost. de bucurie,
Ci praznic fără cîntec şi fără veselie,
Ospăţul mut, posac, al lungiL-nmormîntări, Ce-l încingeau stăpînii la capul bietei ţări.

Ei, nu ! Crăpaţi ! Degeaba !

Nu-i chiar uşoară treaba,

Nu s-o întinde toată pecinginea-n hotare,
N-aveţi să prăznuiţi dorită-nmormlntare

Cit mai cercam în «piepturi un cînt de drumul
mare,
Cit mai ţineam săcurea, ascuns, lîngă pieptare,
Ca s-o izbim în hoardele verzi, năvălitoare ! Dospeau «răscrăcăraţi în şele, groşi, călări,
Noii veniţi şi vechile, grase lipitori,
Voiau să-i fie ţării, prin veac, stăpînitori s
Ei, cei slugiţi de slugi, 'tocmiţi «de vânzători ;
Ei, care neputinţa-şi mascau doar cu minciuni,
Cu osanale spaima, şi groaza-n plecăciuni,
Ei, care tot spuneau, în zeci şi zeci de rânduri, Că nu e încă vremea să-ncep aceste cînturi !...

Ci-n pofta lor hulpavă, într-unu nesătulă,
Li se părea că jertfa şi .plata axu-i destulă ;
Ne-au despuiat, deci, ţara şi au cernit-o toată, l-au smuls din curţi bărbaţii, flăcăii de la vatră, Şi i-au zvîrlit cu arma, să moară, să se bată Şi să lovească-n ţara nea -.mare «şâ 'vecină.
Pentru duşmane pofte şi-o «duşmană pricină, l-au pus casapii negri pe-ai «patriei feciori Ca să izbească-n ţara de liberi muncitori,
Mi-au pus flăcăii ţării care-mi zăcea de moarte Ca moartea lor din suflet s-to ducă

mai departe Şi peste noi hotare .şi seminţii să poarte Otrava lor cea verde şi rivnele «deşarte Şi ne-au minat ostaşii, cu lanţuri de grumaz,
Să-şi rătăcească paşii din Prut în Caucaz, Smulgeau din carnea ţării ¿jumate din Ardeal Şi ne-arătau duşmanul ¡părelnic în Ural,
Ne-a azvîrlit atuncea stăpânul cel vremelnic în cea mai surdă noapte şi-m negru întuneric.

SE AUDE UN CINTEC

Noaptea este foarte rece; tar afară-uri călător Prin furtuna nopţii trece, Intonînd cinlări de dor

D. BOUNTINEAMU

Dar parcă prin noapte Şi printre năcazuri Foşnesc nişte şoapte Şi scrîşnite glasuri.

Pare că, neunse,
Scîrţîiră roţi,
Şi viscol pătrunse
Ferecate porţi.

Parcă nori, pe cerul Lînced se adună, Şi-şi trage hangerul Fulgeru-n furtună.

Parcă e un freamăt Nelămurit încă,
Ori cîte un geamăt
Din locuri de muncă.

Parcă în privirea
Oamenilor trece
Uneori, sclipirea

Ca de bardă, rece,

Iar cine păzeşte
La toate aceste,
Oricît se căzneşte
Nu le dă de veste.

C-au pornit destui
Crîncenii pîndari,
Pe cei nesătui Şi
bogaţi domni-mari

Să-i păzească bine
Ca să nu audă
Vorbă de ruşine
Sau vruna mai
crudă.

Izbiră atunci
Crîncenele fiare în
muieri şi prunci
Şi-au dus la-
nchisoare

Lovit în obraz Şi
legat în fiare
Bărbatul viteaz ;
Şi-n chinuri amare

Au vrut să-i
doboare Pe cei ce
sculară Clasa
muncitoare Cu
întreaga ţară :

— „Hei, dar cino-i, cine Care nu sta bine ? !'
Cum de nu-i ruşine
Şi mi se aţine La burţile pline,
La curţi cu festine,
Cine vine, cine?...“

Căi pe sub> pămîofc
Şi-al lunii veşmînt,
Pe sub zi amară,
Sub- ceasul de seară». Sub noaptea fecioară*. O pasăre zboară»,. Pasăre din pom.
Of’ e glks de om ?’
Parc’ un pas de om
Ca trezit din. somn»
Supără pe- dbmm..

Lai porţi* ferecate-
Oare cine bate ?
Or’ roiesc tîlhari La curţile mari* ?
Cine menge-n-şoaptă Din poantă»' în poantă» ? Cuvînl. cine poantă-.
Câ ţara nu-i moartă ? I-auzi — ce s-auzi!
E vara» prin.» duză,.
Or’ mugurii, cruzi Au

pocnit lehuzi,
Or’ prin cucuruzi Ce
fdşnet auzi ?'

Trec stoluri de
sturzi... I-auzi —
nu-i auzi ?
Tu, ce nu asuzi Şi
n-ai ochii uzi,
La ce stai ursuz Cu
ceilalţi mofluzi ? I-
auzi, nu i-auzi ?
Doar n-aţi rămas
surzi : Trec ai voştri
juzi...

Dar ce este, ce s-a-
ntimplat *!* E-un cîntec ce
v-a supărat ? E-un cîntec
ce nu sună bine ? E-o
vorbă ce, poate, nu place,
E-un grai ce-ar părea de
ruşine, Sau ce neplăcere
vă face ?

Dar cîntecul acesta nu-i mina care-l scrie,
El creşte dintr-o surdă şi tainică tărie ;
Cum colţul ierbii crude răzbeşte-n
primăvară,
El suie din durerea care mocnea în ţară :
Ca tot ce-i astăzi liber şi viu, el s-a născut
Din luptele prin care poporul a trecut.
Dacă-mi întorc privirea prin timp, de zeci
de ori Văd tot mai deasă oastea de aspri
muncitori,
O văd crescînd prin vremuri, într-una
prigonită, De-atîtea ori înfrîntă;şi tot mai
strîns unită,
De parcă-ntreg tributul de sînge şi de
moarte Poporul îl adună şi-l duce mai

departe,
Trecînd mai vie torţa spre zările albastre.
Cu Horia, cu Tudor, Bălcescu, marea oaste Ce poartă steagul roşu în vremurile noastre.
Cu fiecare clipă de oarbă împilare,
Mai neclintit e zidul armatei populare;
Dacă i-au ars cu fierul, dacă i-au tras pe roată, Mai aprigă-n urmaşi, voinţa lor se-arată,
Aşa precum stejarul cel sănătos nu moare,
Ci retezatul trunchi hrăneşte noi lăstare,
Aşa creşte-ntr-una mai tare,
Mai dîrză, mai biruitoare,
Mai aspră, mai făr' de cruţare,
Mai mută, mai răzbunătoare,
Din sate-n oraşe,
Din oraşe la sate,
Peste pofte iabraşe,
Peste vreri spulberate Din hotare-n hotare,
Marea, străfunda, neînfrînta mişcare A clasei întregi muncitoare.

Cuvintele-i, şoaptele, pasul,
Dau ţării măsura şi glasul.
Prin ele se-apropie ceasul,
Prin ele sporeşte mai vie Nădejdea în vremi ce-au să vie, Mai nebiruită, tot creşte în inimi, mai) vie rodeşte A patriei sfirită nădejde.

Sărmană -mpilată Romînie ! Prin ei ai să ieşi din robie... Cînd unul cuvîntă, în el

sînt o mie.

Hai, cinta,
Hai, cîntă, Ilie !
Cu glasu-ţi dărimă

Să nu mai rămîie fărîmă,
Să nu fie urmă
Din crîncena ta puşcărie !

Hai, cîntă,
Hai, cîntă, Ilie !
Că ziua cea mare-o să vie

ÎNTOARCEREA ÂCASA

De-atunci, cînd străbăturăm răsăritene stepe, Ştiam că noua vîrstă a patriei începe,
Iar eînteeul cel liber, al vremii viitoare, Puterea lui şi-a tras-o din Soarele-răsare,
Ei unda nu-şi coboară din veştede Olimpuri, Ci suie din povara a zeci de anotimpuri,
Cum din durerea ţării şi împilarea ei îşi trase rădăcina cu şi mai mult temei.
O lege e : oricîte-ncercări, cît de amare, Odată biruite, se schimbă-n sărbătoare.

Nu, ţara mea de-atuncea, robită şi prădată, Sufletul meu cel tînăr n-a plîns-o niciodată. I-am ascultat doar vuietul pădurii Şi am pornit cu el să mă înfurii,
Pe cerul toamnei i-am privit cocorii Şi am văzut cum i se-ntorc feciorii,
Am auzit prin tîrguri şi prin sate Aripa libertăţii cum se zbate,
Ori am lipit urechea de pămînt Si auzit-am caii tropotind :
Veneau acasă cei de mult plecaţi,

De roşia armată răsculaţi,
Cu ea veneau, să puie
rînduîală Ir, ţară, şi să
ceară socoteală Graşilor
stăpîni Cu aur pe mini,
Stăpîni de iobagi,
Cu banii-n dăsagi,
Stăpîni de cirezi,
De fabrici, livezi
Cit pe ţară vezi,
Şi jefuitori Pe-a
ţării comori,
Stăpîni vînzători
De grîne şi oi,
Vite şi oloi,
De aur şi gaz,
De peşte din iaz,
De vaci din izlaz,
De păduri şi turme,
Nu le-aş şti de urme !
Şi mai erau ei,
Ciocoii mişei,
Negri vînzători
De-ai ţării feciori ;
Vindeau la
porunci.
Pe-ai patriei
prunci, Dădeau la
mezat Flăcăul
legat De mîini şi
picioare
Nemţeştilor fiare
Ca să-l puie-n
fiare Şi peste
hotare Să-l

arunce-n moarte,
Vîntul să mi-l poarte
De casă departe,
Ori să mi-l
îngroape Doar
prunduri de ape.

Aşa rîvneau negrii stăpîni
Lanţuri cînd ne-au pus de
mini, Aşa au vrut şi-aşa
visară Să călărească
peste ţară...
Dar prin fiii lui, poporul
Ştiu să afle adevărul,
Cînd mîini le-au întins,
frăţeşti, Ostile
muncitoreşti,
Cînd au pornit-o-mpreună
Pe Hieler să mi-l răpună,
Pe Hieler şi toţi ai lui,
Pe slugoi şi nesătui.

Pornit-au ostile, ca vii corăbii,
Cu flamuri roşii, lucitoare săbii,
Ca să ridice ţara din cenuşe,
Minară tancuri, luară-n mîini
catiuşe... A fost atuncea marea
sărbătoare A primei noastre oaste
proletare,
Ce renăştea voinţa strămoşească A
oastei de panduri, vladimirească,
Pe cînd intram în vechile hotare Cu
forţele armatei populare.

S-or spune încă multe de pe-
aiunci... Cum bolşevicii-i sărutau
pe prunci, Cum tuturora ne-au

întins o mînă Prietenească, blîndă, nestăpînâ,

Dar care pumnul şi-l schimba-n ciocan Cînd alungau pe vînătul duşman.
S-or spune încă multe de pe-atunci...' Cînd străbăturăm şesuri, munţi şi lunci, Cînd toţi îngenuncheaţii se sculară Să-şi stăpînească libera lor ţară,
Cînd s-a urnit poporul ca un val,
Din Bărăgan şi pini în Ardeal', Să-ntîmpine în strai de sărbătoare
Armate roşii eliberatoare,
Şi cerul se umpluse de scîntei Ca snopii, dînd lumină peste ţară,
Atunci, în August, douăzeci şi trei,
Cînd toamna am schimbat-o-n primăvară.

DRUMUL MARE

Allons, drumul ne stă-nainte!

WALT WHITMAN

Pămîntul ţării l-am umblat ades
Din munţii vineţi pînă-n linul şes,
Din piscuri pînă-n galbene ogoare —■
Văd ţara nouă cum se-nalţă-n soare, Liberă azi şi înfrăţită-n muncă ;
Furnale roşii văd cum îşi aruncă
Tulpinele, ca plopii, către cer,
Curg din cuptoare tonele de fier,
Largi, albe case cresc peste ruine,
Pe şine de oţel merg trenuri pline
De muncitori, cu feţe luminate ;
Din tîrguri pînă-n sate depărtate,

Un freamăt viu al muncii o străbate.
Te-am revăzut, o, ţara mea cea dragă, Născînd din umilinţă şi din jale ! Poporul tînăr, vîrsta lui întreagă Toate le văd pe drumurile tale,
Un sînge proaspăt care-ţi curge-n vine Ca o putere străbătînd prin tine.
Roşii clădiri pe care-i încă udă O tencuială reavănă şi crudă,
Şi care-n trupul lor adăpostesc
Prunci fragezi, ce într-una gînguresc în limba lor de vis, nelămurită,
O tinereţe cu a ta-mpletită.

O, ţara mea, cea plină de minuni !

Văd munţii-nalţi, cu albele cununi,
Şi dealuri viorii ce-şi moaie-n zări Spinările, ca valul unei mări,
Zăresc pe coaste turmele rotunde Ca albe pietre semănate-n munte,
Şi văd cum se ridică la picioare
Păduri de sonde, iuţi funiculare,
Uzine mari ca nişte stupi vuind,
Văd pînzele de apă ce se-ntind
Pe şesuri largi, pînă-n albastra mare, Purtînd pe ele negrele vapoare,
Pe rîuri, plute, bărcile gingaşe,
Şi peste tot, în tîrguri şi oraşe,

Cum alte dăţi îşi aprindeau pe culmi De strajă, focuri, aprigii străbuni,
Cît ochiul poate să cuprindă-n zare, Steaguri ca flăcări pîlpîie în soare.

Cu fiecare zi totul sporeşte-n tine,
Şi-n fiecare seară îţi sînt pline De
cîntec drumurile toate,
De oameni hotărîţi, ce ştiu să poarte
Alături de unelte- ciocan, firez,
mistrie— Gazeta lor iubită-n care
scrie De tot ce-au biruit în munca lor,
Al cărei rod se-mparte tutulor. ‘iflj

Trecui ades prin vechea Românie !
Nicicînd n-a fost mai tînără, mai vie..:
Şi-atunci, dogoritoare, mă cuprinde
Muta mîndrie, aprigă, fierbinte,
Cînd merg cu mii de oameni împreună
Care clădesc Republica Română.'
Doar azi, umblînd pe drumurile tale,
Descoperim adevărata cale,
Şi-abia acum, prin tot ce-am îndurat,
Eu, fiul tău mă simt cu-adevărat.

Un cîntec drumurilor ţării dară !
Acestor drumuri nesfârşite, largi,
Pe care le străbat ca-ntîia oară Ca să
ajung la toţi care mi-s dragi, Acestor
drumuri ce străbat podişuri, Păsuri de
piatră, cline şi prundişuri, Un cîntec
pentru drumurile-aceste Pline de
tineri, de bărbaţi, neveste Şi de copii
ce-ntîmpină cîntînd Drumeţii, care
singuri nu mai sînt.

Un cintec, dară, pentru fiecare !
Un cîfttec să-nchinăm drumului mare

Pe care trec răsunătorii paşi Ai liberilor, tinereşti ostaşi,
În cintec străbătînd întreaga ţară,
Ca solii vestitori de primăvară, Ca o deplină, dreaptă chezăşie Că munca ei, a ei are să fie !

Putem privi de azi-nainte, fără teamă. Dar ochiul, ca şi gîndul, prin larguri îmi
cuprinse
Mai îndelung, din toate, mai cu seamă Negre cîmpii bogate şi întinse,
Pline de lanuri galbene, voinice,
Cu legănate coame, grele-n spice,
Ca nişte valuri largi, unduitoare,
Ce-au preschimbat pămîntul într-o mare. Din fruntea lor, ce legănat se-nclină,
Din snopii strînşi ca urşii peste cîmpuri, Din foşnitoare săbii de porumburi,
Din toate creşte plinea unanimă,
Asemeni unui sînge ce străbate Prin nevăzute fluxuri şi artere,
Dintr-ale patriei adinei viscere Pînă în piepturile noastre toate.

Aceste lanuri — ţara mea ! — bogate,
Ce ani de-a rîndul ţi-au tot fost prădate
(Aceste lanuri care, se-nţelege,
Acum, în August, le vom culege),
Le-aud prin vară cum se-ntorc la tine Ca roiuri cîntătoare de albine,
în cruda lor strălucitoare salbă,
Prin blonde spice-n care creşte-o

nalbă. Prin zveltele armate de porumb

Se leagănă aprinşii maci de cîmp, Anume parcă spre a da de ştire — Roşii drapele-n paşnică oştire —
Cît sînge a vărsat acest popor
Ca să-şi întindă dreapta-i stăpînire Pe strămoşescul, liberul ogor.

Ţi-e trupul greu de roade, ţara mea,
Eşti ca o mumă tînără, voinică,
Dintr-ale cărei braţe se ridică
Iubirea care biruie în ea.
Şi astăzi, toţi cîţi te străbat pe tine
Cu braţele de grele scule pline,
Toţi s-au născut din truda, din visul de
mai bine,
Pe care zeci de ani, neîncetat,
L-ai plămădit cu fruntea în ruşine Ca să ţi-l smulgă hulpavul argat Al zecilor de asupriri străine.

Dar astăzi, fiii tăi se-ntorc la tine.
De-a lungul tău, ei vin, nebiruiţi,
De prin oraşe, cîmpuri şi uzine,
Ei sînt aici, cu tine contopiţi,
Cu viaţa lor veniţi ca să-ţi păzească
întreaga-ţi viaţă liberă-n lumină ;
Şi ceasul încercării de-o să vină,
De-or vrea năvălitorii să lovească Şi să-ţi prefacă trupul în ruină,
Atunci,

din văi, din făbrici şi din lunci,
Din lanul greu ce-n spice te-
nveşmîntă,

Din viaţa-ntreagă care-n tine cîntă, Poporul tău, sculat să te păzească,
Cu braţul pe unelte, pe arme şi pe pluguri;
Din roşii maci va şti să-i pregătească
Duşmanului, şi mai aprinse ruguri.

Bălceşti, august 19 5 1

LACRIMI

**Dacă te naşti mereu spre a te sparge Strivită într-al pleoapelor tighel,
Din ce adine lumina ta îşi trage Sclipirea, diamantului la fel ?**

**Speranţe moarte, rîvne ce se-ascund, Tăcute doniţă, vorbe nenăscute,
În apele cristalului rotund O clipă doar veţi străluci tăcute.**

Fluid sicriu ! Cadavrul cîtor vise 11 leagănă o lacrimă şi moare, Doar cît seînteie-n negrele abise Prin bezna cărnii, steaua căzătoare.

Nu vă iubesc, o, lîncede cleştare, în care duhul faptei n-a premers, Dar ştiu adînca bueurie-n care Cu ochii-n lacrimi, vezi în univers.

ARS POETICA

Maestrului *EMIL ISAC*

**'„Din inimă să-ţi fie versul rupt !“
Aşa mi-ai spus (şi-mi spui) ca o
dojana, Iar eu de-atunci mă
strădui să mă lupt Să leg cu el a
inimilor rană.**

**Şi tot rîvnese mereu ca poezia
Să-mi fie cîntul clar şi legănat Pe
care-n zori îl spune ciocîrlia
Peste-un pămînt din somn abia
sculat.**

**Cînd însă văd un om nepăsător
Pe lîngă cîţi trudesc pe-acest
pămînt, Eu versul meu, atunci,
mă simt dator Ca pe-un cuţit în
inimi să-l împlînt.**

PÎINEA

Vezi cum din geana serii şi-al nopţii prag răsare Dintr-un drapel de vise, reînnoitul rnîine Sub roşul sin al lunii, plutind pe larga zare !
La fel se rotunjeşte din apă, humă, sare,
Eternul legămînt al lumilor în pîine.

N-o pomenesc în cîntec aezi, nici pergamente Ce spun de arme, scuturi, cetăţi, năvălitori,
Dar urma ei rămasă prin vîrste şi unelte,
Ca soarele răzbeşte printre nori
Cînd scapără-n tăişul oţelului fierbinte
Al plugului ce scurmă bucate-n oseminte.

Zac scufundaţi^ prin timpuri călăi, tîlhari, corăbii, Sub viscole dd gheaţă ori lîncede liane,
Dar zi de zi sculară tăcute, calme săbii,
Armatele ţepoase de spice, printre vrăbii,
Cînd oameni aplecaţi pe-ntinse bărăgane
Tribut plăteau, de sînge, pîinii cotidiane.

Şi a crescut cu vara din ochii lor senini^

PÎINEA

Ploconitorul vis aî grînelor bălane,

Foşnindu-şi mătăsoase mustăţi de mandarini Din care-au curs şiroaie sub mari treierătoare, Grăunţele, ca rîuri de ploaie şi sudoare.

Nimic din visul lor în pîine nu se pierde Şi cînd în jurul mesei, sub geana lămpii trează, Cu arsele lor palme prind coaja să-i dezmierde, Popoarele întregi de muncitori semnează Pactul solemn al păcii şi al frăţiei lor Adînc dospind prin pîine un secol viitor.

MATERNITATE

Priveam aceste ţări, aceste spaţii Cuprinse-ntr-ale mărilor hotare : Maternul pîntec, după lungi gestaţii, Le-a împînzit cu neamuri şi popoare.

Prin ani de beznă, de nădejdi şi lupte, Omul avu alăturea de el Iubita zveltă, faţa mumei suptă,
Adine îndemn spre luminosul ţel.

Ca muma peste leagăn aşteptînd Sâ-şi vadă pruncul înălţat în soare, Femeia poartă-n gestul ei şi-n gînd
Toată chemarea lumii viitoare.

PRUNCUL

**El vine de departe : nouă luni S-a tot zbătut în lupte, nevăzut,
S-a smuls ca o furtună de pe culmi
Spre un tărîm necunoscut.**

**Dintr-o nădejde s-a născut — şi-un vis Fiu al iubirii pline şi carnale,
Zile şi nopţi muma-l ţinu închis Sub pieptul ei, ca sub un scut de zale.**

**Vâzuşi minunea ? Ţi se pare simplă
Cînd doarme-n faţa ta întins în perne; El a-nvăţat fluida vremii limbă Numai pe ceasul inimii materne.**

**Acuma ochii lui ca într-o carte
Citesc miraţi, iar fruntea lui învaţă
Obrazul tău, pămînturi, pomi; desparte Ziua de nopţi şi soarele de ceaţă.**

Priveşte-l ! Poate să te vezi în el Cu
anii tăi trecuţi, iar cei de mîine Sînt
scrişi în carnea lui ca spicu-n pîine,
Ca-n străveziul sînge, un drapel.

Priveşte-l ! El e universul
mic : Planeta-ntreagă pentru
el roteşte, Stele şi sori în ochi
îi oglindeşte Să crească-n el
un vrednic bolşevic.

TÎMPfcARUL

Stau aninate-n cui uneltele sărace Şi le cuprinde umbra din unghere ;
E meşterul plecat, e ostenit sau zace Bătrîn şi părăsit, ca sculele stinghere ?

Dar liniştea, aici, nici ea nu e pustie Printre fireze, tesle şi săcure,
Aşa cum dintr-o largă şi veche panoplie Răzbat mistreţi şi foşnet de pădure

LĂUTARUL

¡Mi GEORGE ENESCU

Cu spiralatu-i vîrl, vioara pare,
în pieptul lui, un semn de
întrebare.

O mpunge-arcuşul ca o codirişte: în
juru-i, timpuri, spaţii prind să mişte.

Şi cum se zbate roşia lăută
E-o aripă din pieptul lui
crescută.

PRO PACE

S în tem aici, prieteni, împreună !
E lungă toamna, ziua a fost bună.
Nici unul dintre noi nu e stingher,
Mereu clădim cu braţe tari, de fier, Noi roade-n roşul nostru emisfer.

Corabie din largul zării-ntoarsă,
Octombrie bucatele-şi revarsă,
Brăzdează plugul negrele hectare,
Înalte hornuri fumegă în soare Şi înfrăţită ţara laolaltă,
Prin voia noastră, normele îşi saltă. Grăuntele de ieri acuma-i pîine Şi-n pruncii cruzi, dospeşte noul mîine.

Sîntem aici, prieteni, împreună
Sărbătorind a muncii grea cunună, Păzind în fructul ce adînc se coace Tot preţul vieţii cucerită-n pace.

Dar soarele pe roşul măr aşterne
Lumina lui. Ci în adînc, un vierme

**Bălos şi alb, cu grasă lăcomie, în carnea crudă cearcă o chilie.
Din tot ce fuse rîvnă şi sudoare Care să urce-n vîrste viitoai’e,
Din toamna de lumină şi de miere,
Alt emisfer venin avu — şi fiere.**

**Şi-acolo-s pline roadele, bogate,
Osîndă e munca, din ea cresc grenate,
Ţărîna şi pomii ascund pe sub frunze,
Rotunde, umflate şi grele obuze,
Cu pîntecul rece, din care-au să iasă
Stafiile morţii, în cîrje şi coasă.
Aşa cum la noi e cules printre vii,
Tributuri de sînge dau vechi seminţii.**

**Vezi galbene popoare luptînd pe metereze Ori neamuri de cacao în sate indoneze,
Bărbaţi cu pielea neagră, legaţi în grea osîndă, Urcînd prin aspre cazne a băncilor dobîndă :
Din Anzi şi Pirinei se mai aud smucind
Noroadele în lanţuri, pînă-n semeţul Pind...'
Ei toţi sînt fraţii noştri, tovarăşi! Ei aşteaptă în ora care bate, semnalul vremii, coaptă,
Să urce-n fruntea lumii nămiaza cea mai dreaptă. Durerea lor se-aude chiar dacă gura tace,
Dar mina ce-i sugrumă vrea doar a morţii pace.**

**Dar astăzi, cînd aicea noi sintem împreună,
Cînd norii prevestesc în depărtări furtună,
Acuma, cînd nici unul din noi nu e stingher,**

Intinde-vom frăţeşte un trainic braţ de fier Şi dintr-al nostru roşu şi paşnic emisfer, Din alba Kamciatkă la Ţările de Foc,.
Cu muncitorii lumii ne-om strînge la un loc Şi vom sălta planeta prin vîrste viitoare în era libertăţii şi-a păcii proletare.

ARMATA PĂCII

Pămînturile astea ce se-ntind
Sub vineţi munţi şi ape de
cleştar,
Noi le muncim cu patimă şi jind
Din zorii limpezi pînă cînd şi-
aprind Luceferii, tăcutul felinar.

Ne-am strîns avut şi visuri
împreună - Pe cîmpul negru ce-şi
deschide-n soare Şuvoiul crud şi
proaspăt de ţărînă,
Prin care fierul plugului cunună
Grăunţele de pîine şi sudoare.

Aici vor şuiera în miez de vară
Batozele, ca mari locomotive,
Iar munca, preschimbată din povară,
Va da recolta ei, întiia oară,
Gospodăriei noastre colective.

Cînd tăbărîm cu toţii, strînşi în ceată,
Ca să pornim obşteştile întreceri,
Parcă vedem cum peste ţara
toată Dă bătălie paşnica armată
A muncii — cît ciocane şi cu
seceri.

Soldat e fiecare dintre noi,
De la bunic şi pînă la fecior, Ce-şi apără căminul de nevoi, De jafuri, de ruină şi ciocoi, Păzind avutul drept al tutulor.

Ci-n piept ne bate rîvna şi mai tare Cînd glas tovărăşesc ne dă de ştire Că-n apusene ţări de peste mare Duşmanii vor a morţii sărbătoare Ca să ne crească-n brazde cimitire.

Ştim de lăcuste, grindine şi ciori, Viscole iuţi şi seceta fierbinte,
De bătălii, învinşi, învingători,

Şi spunem tuturor, să ia aminte : Plugul croieşte-n cimpii roditori Bucatele, scurmînd prin oseminte.

VOINŢA TA

Popor al meu ! Tirani, războaie Te-au apăsat în fărdelegi.
Dar azi, recolta după ploaie Doar tu ai dreptul s-o culegi.

Cu cît îţi cucereşti mai plin Un drept, înveţi că nu-i uşor Să creşti din fiecare spin Un trandafir, în viitor.

Căci votul care-l ţii în rnînă 'E voia ta : cuţit şi pîine.
Tu pui, cînd îl înfigi în urnă, Răsadul zilelor de mîine.

CINCI TOASTURI
DE ZIUA PARTIDULUI

PAHARUL

Cînd ridicăm paharul plin
în cinstea marii sărbători,
Prin unda lui străbat
lumini Că raza soarelui
prin nori.

Şi dacă dintre anii grei
Alegi ce-a fost de ce-i
acum, Lumina strălucind
în ei E tot ce-n noi a fost
mai bun.

De anii cei trecuţi, e bine
În astă zi să ne-amintim,
Cînd ard în inimile pline
De zvonul celor care vin.

Fiorul lirnpede-l păstrează,
Din vechea luptă, aşadar,
Să fii, cînd te pătrunde-o
rază, Strălucitorul ei
pahar !
Te uită-n fruntea primăverii, cum
Un soare tînăr focul şi-l aprinde Şi
la sărutul lui, ţîşnind din scrum,
Ridică iarba proaspătul ei dinte.

CELOR DE LA „HAŞ‘

Tot cîmpul ăsta a zăcut întins v Sub viscole tăioase, de zăpadă;
Tot ce e viaţă azi, părea că-i stins,
Dar ea creştea cînd nu fu ochi s-o vadă.

Voi; ce-aţi luptat cu fiarele de glezne, Abia acum vă daţi măsura plină :
Aţi luminat pe cînd eram în bezne,
Dar astăzi, cînd noi sîntem în lumină !

LAUDA TĂCERII

Dar a venit şi ziua-n care Să-mi descui inima să cînt Durerile istovitoare La cîte n-am găsit cuvînt.

Cu ochi senin privind de sus Către cenuşa lor, apoi,
Acestor versuri care-au spus Prin ce-am trecut, prin ce nevoi*

Parcă pricep atunci că ele Nici nu şi-ar fi aflat contur

Fără de zilele acele Ce eram tare că le-n dur

Cu toti alături, ca-ntr-o horă în care cîntul s-ar fi stins De nu pîndeam adînca oră Cînd prin tăcere am învins.

LAMPA

Mă poartă negrul tren prin noaptea-albastră, Dar şi de n-ar fi bolta ei senină,
Lampa, arzînd departe-ntr-o fereastră, îmi spune de lumina ce-o să vină.

Ea reînvie nopţile trecute
Cînd o feştilă-n geam ne da de veste
Iar noi, de-a lungul gardurilor mute,
Cu pieptul căptuşit de manifeste.

Cînd ne-am deprins de-atuncea ochiul treaz Să vadă-n beznă raza ce străbate,
Cum n-am vedea că jumătate, azi,
Din lume-i îneă-n ilegalitate?

Din trenul negru ce acum mă poartă
Văd dimineaţa lumii ca prin fum,

Pe cînd sub bolta nopţii ca o poartă
Plăpînda lampă mi-e semnal de drum.

LA MULŢI ANI...

Be-ar fi să-ţi număr anii, niciodată N-aş termina, cînd cei trecuţi, mereu, în cumpenile vremii trag mai greu,
Iar cei ce vin, în zbor prind lumea toată.

Ştiu doar atît: că timpul nesfîrşit Prin tine unda lui şi-o înnoieşte, Cum soarele tăria şi-o sporeşte Cu fiecare zi întinerit.

Dar inima ? Cum nu ne-ai ţine-o trează Cînd şi pe tine însuţi te în treci :
Văd peste anii tăi de azi, treizeci,
Cum limpezi cincinale luminează.

De-am ascultat îndemnul tău fierbinte, Urmîndu-l ani de-a rîndul, fără frică, Oricît de mulţi sînt cei ce se ridică, N-am timp să mor de astăzi înainte !

UNU MAI

îmi amintesc de-o zi de sărbătoare Muncitorească,
dintr-un Unu Mai : Pe drum fugea o fată, şi în soare
Dinţii-i sclipeau şi părul ei bălai.

Oraşul îşi da inima pe faţă :
Un fluviu de bărbaţi, femei, copii, Ce înălţa în clara
dimineaţă Un hohot al imensei bucurii.

Poate şi astăzi îmi mai vin în minte Mîhniri şi doruri în
cernit alai,
Dar ştiu că viaţa merge înainte Cînd rîde-o fată,
undeva, în Mai.

PROCLAMAŢIE

Tăcere şi mai grea pluteşte Decît a morţii ; mult mai sus Ca moartea, naşterea ţinteşte : Ea are-un nou cuvînt de spus.

Atîtea viitoare nume În spume albe dorm în pat ; Un mesager din altă lume A spart tăcerea şi-a intrat Bolborosind, că vrea să-şi spuie Cuvîntul lui, neapărat. I-e creştetul ca o gutuie,' Iar glasul — chiot necurmat.

Un val în clocot sparge spuma : Fiinţe, lucruri — şi a zilei Rumoare au tăcut acuma În faţa micii proiectile Ce chiuie atît de des (Deşi nici n-are patru chile)
Spre a vorbi. Nu s-a-nţeles Ce spune-n limba lui cea

crudă, Sau f|ră noimă vi se pare ?

Dar nu-i ureche să n-audă Ce strigă el în gura mare. Tot ce e viu, atent încearcă Să descifreze-acest cuvînt Al cosmicei minuni ce, parcă, De-abia ieşită din găoace, îşi strigă vrerea pe pămînt : Să fie-n lumea asta pace !

O, de-aş putea găsi cuvîntul Ca pe-un grăunte să-l arunc, Să birui vremea şi pămîntul Cit chiuitul unui prunc !

LAUDA TOMATEI

...Căci orbul cartof şi strugurele Dau slavă luminii din humă!
P. NERUDA

Cînd vreau, să prind în fiece cuvînt Tot ce-i frumos şi spornic pe pămînt, Cum aş putea uita să spun vreodată. De lirica şi rumena tomată ?

Mai mîndre ca aceste pătlăgele N-au nici curcanii-n salba lor mărgele ; Cireaşa doar, sau strugurii, sub soare Pot cuteza cu ea să se măsoare.

Frumosul fruct, crescut pentru săraci, Ea nu şi-l suie-n vrejuri pe araci, Nobleţea toată-n miezul plin şi-o strînge Ea, humei negre, limpezitul sînge.

În toiul verii plină de dogoare îţi umple cerul gurii de răcoare, Iar umbra serii moale cînd se lasă E

lampă vie strălucind pe masă.

De pîine şi de apâ ţine loc ;
Nici să n-o fierbi şi nici s-o coci la foc Ea dăruieşte omului, mereu,
Ca şi pămîntul forţă lui Anteu

Nepreschimbată, crudă nentrerupt, Cum dintr-a lui rotire s-a şi rupt, Iar cînd o muşti cu însetată gură,
Primeşte-o ca pe-o cuminecătură

Şi află taina-n carnea-i străvezie : PQtere-i doar ce-i şi lumină vie.

Lui **STEPAN ŞCIPACIOV**

Priveşte: acest măr : e mai aprins Decît obrazul tinerei fecioare Al cărei braţ gingaş ţi l-a întins Ca ramura din pom, fremătătoare.

Sămînţa prinsă-n carnea lui adîncă îi împlineşte calma strălucire Cînd el, tăcut, spre lume îşi aruncă Acea egală, paşnică privire

A unui astru viu care străbate Pe largi orbite, biruite spaţii, Născînd prin sine timpurile toate Sub semnul unei certe gravitaţii,

Asemeni mumei tinere ce

Lui **STEPAN ŞCIPACIOV**

ştie Că-n arcuirea pîntecului poartă Durata unui timp ce o să vie Prin coapsa ei, boltită ca o poartă."""

CARUUNI

...în neagră, unsuroasă strălucire.
Codrul de ieri e iarăşi ridicat.
GABRIEL PAMPIL

Cărbuni ! neliniştite păduri intoarse-n piatră, În voi, ca-ntr-un cleştar de vrăjitoare Doarme virgină taina pentru care Chiar maica voastră, sihla samulatră,
Şi-a smuls feciorii avîntaţi spre soare,
Şi-n loc de templu, flaut sau flacără pe vatră (Cum scris era s-ajungă-n viitor). Ea, stăvilind întrînşii pornirea spre lumină, Zvîrlind în patru vînturi întreg frunzarul lor, Ca Abraham jerfindu-şi unicul lui fecior, î-a-ntors spre nevăzuta rădăcină Şi-i contopi, ca fluvii captive într-un nor, în tăinuite peşteri, în temniţe de tină.

O, ginţi de arbori una cu pămîntul !
Scutiţi acum de-a brumelor năframă,
Nu veţi mai asculta mierloiul dulce, vîntul,
Nici primăveri nu v-or schimba veşmîntul,
Nici toamnei lungi tributul de aramă Nu-l

veţi mai da.
Nici timpului sorocul

Nu-l veţi plăti în cruzi lăstari pigmei; La inima Planetei, lîngă focul Ei, veşnici, nevăzuţi ca nişte zei- Plutiţi prin spaţii surzi, nepăsători, Sporind subpămîntenele comori.

Ci, vineţi şoimi, vă dau minierii roată De sus, din lumea unde-aţi fost odată.

HAOS ŞI PRECIZIE

O fi din haos lumea, dar, băiete,
Cit de exact merg astre şi planete,
Orbite, căi lactee, meteori
Ce vin din haos, unde pleci cînd mori !

Şi-n haosul vorbirii curente Poetul dă naştere cîtorva sori,
Ca-n joacă zvîriind uneori
Vreun ritm de prisos ori vreo două accente.

PLOAIE DE VARĂ

Pe strada c-uîi singur salcîm îmi daseşi sărutul dinţii
Şi iute-ai fugit, pe cînd fiece pas, Toc-toc-toc !...
răsuna-n caldarîm ; Braţul meu ca al unei statui
După tine întins mi-a rămas.

Apoi veni ploaia. Treceam pe sub ramuri Atît de uşor, că la-ndemnul oricui Izbuteam pe frînghiile ei să mă sui,
Ca un clown, pînă-n cer. Ale caselor geamuri Mă priveau cu-acest plîns care e-al nimănui.

AERE PERENNIUS

Ca prin oglinzile de apă,
Dintr-un obraz iubit, ades
Privirii mele simt că-i
scapă Un nestatornic
înţeles.

Minciuna, ura, sila poate De-
al lor taifas, ce-n taină
scurmă, Pe mândrul frunţii
arc se zbate Să lase
prifaănită urmă..

Sumbre trufii sau rîvne hîde
Ce mă pîndiţi în clipe grele,
Sub voi statornic ştiu că rîde
Curatul os al frunţii mele. [1]
Octombrie totuşi îmi pare
Tăcutul şi spornicul timp,
Căci lui, fruntea mîndrului
soare Zălog îi dă ultimul
nimb.

---

1 Mai trainic decît bronzul. Din versul cu care începe cea 0-a odă din Cartea a III-a de *Ode* a poetului latin Horatiu : monumentum aere perennius.

TOTUŞI, OCTOMBRIE...

Sub frunza topită-n rugină
Dogorile verii le strînge
Rotundul cristal din
ciorchină Şi-a mărului sferă
de sînge.

Seninele zile de mîine în
galbena-i frunză le cînt Şi
simt cum dospeşte în pîine
Tot auru-nehis în pămînt.

Cînd leneşe care pe drum
Trec pline de grîu şi
legume, Eu văd, din
Octombrie, cum Pornesc
primăverile-n lume.

Bedenkt ihn oft Mit
dieser gunst Dass er im
härme Dass er im eise
Noch frühling hofft [1] *1*

STEFAN GEORGE

Pe-aici am trecut — Mai

1 Faceţi-i adeseori această favoare cu el şi în .inîhnire şi gheaţă să mai spere în venirea primăverii (germ.).

ştii ? — împreună : Şi-acum ne răsună,
Rari, paşii prin lut.

în veştede crînguri Bat erăngi rămuroase Sub straiele roase, Copacii, pe gînduri.

Din zile senine Vecini şi tovarăşi Ai verzilor pajişti Căzute-n ruine.

Dau frunzele vamă
Ca pasări plutind,
Şi-n flăcări aprind
Amurg de aramă.

Pe ciori şi pe
stânci Scămos
bruma cade, Jilave
broboade Agaţă
prin crăngi.

Minaţi, ca de-un
jind, De vint şi de
viscol,
Ca prinşi de
pericol Ciungi
braţe întind

Spre norii în
zdrenţe De zeghe
lăptoase ;
Spectrale
prezenţe,
Din ramuri de oase,

Copaci fără glas În
zare adie,
Pe stinsa cîmpie
îşi iau bun rămas.

Curînd au să vie Şi
fulgii de iarnă,
Iar ei au s-
adoarmă Pe ninsă
vecie,

Dar prinşi sub
povara De albă
zăpadă, Visînd au

să creadă Câ-s florg primăvara.

OCHII

OCHII

Cum stai întinsă-n faţa mea, îmi;
pare Că eşti statuia inerţiei,
goală,
Ori a materiei deplină revărsare
Nepăsătoare-n lenea-i triumfală.

Dar între giria slobodelor plete Şi
pietrele genunchilor, rotunde, îţi
plimbă ochiul raza privirilor
încete Şi-al cărnii duh prin apa
lui pătrunde.

PORTRETUL UNEI ADOLESCENTE

**Neprihănită, fragedă fecioară,
Copil c-un înger parcă frate geamăn,
Această frumuseţe fără seamăn
Capriciu al materiei e doară ?**

**Pe ce podoabe va să schimbe oare
întreaga-i strălucire pieritoare ?**

**Dar în făptura nemplinitei fete Atîtea
oarbe modulări secrete Ca arabescuri
dintr-un ochi de apă Deschid în lobi,
în nară, buză, pleoapă, Pure arcade
zilei ce-o să-neeapă ;**

**Caliciul lor, de crin şi orhidee,
Dulci şovăiri în plasma cărnii-ncete,
Petale sînt, ce floarea le aruncă într-
un desfrîu, ca de-al ei har o zee Prea
tînără, nepăsătoare încă.**

TIPOGRAFII

Cum tot culeg din facuri. tăcuţi, cenuşii, Călugări par : se-nchină, dumică ? — nu ştii.

Vezi cum preschimbă, doar gesticulînd, Cuvîntul în materie, pe rînd.

Prin culegaie mina le saltă ca hulubul. Aicea, gîndul este greu cît plumbul.

STANŢE DE DRAGOSTE

Dacă pi?în anii sumbri care-mi izbiră nava Am plîns şi am trecut,
Şi din iubirea dulce rămase doar otrava Coclită ca un scut,

Şi dacă tot mă apăr, cînd nici o grea durere Nu-mi fuse de ajuns,
Cind orice amăgire mă spintecă şi piere în pieptul nepătruns,

Aşa cum pe-o cetate se-nalţă doar ruine Pe care cresc bureţi,
Anume grămădite, să apere mai bine Tot ce-a rămas de preţ,

Nu-i asta chiar dovada că e într-una trează Secunda de atunci,
Precum un iute fulger prin nopţi mai luminează Grădinile adinei ?
Vezi marea : bătrînă, întinsă, adîncă.
De ţărmu-i departe, tot sare prin stîncă Un tînăr pîrîu ce spumos îşi aruncă, Voios, fără griji, unda lui cea zglobie.

PÎRÎUL ŞI MAREA

De-marea. întinsă, nimica nu ştie Zglobiul, voiosul şi clarul pîrîu :
El iute aleargă spre zări fără' frîu.

Şi marea bătrînă, întinsă, adîncă,
Spre tînăra undă privirea-şi aruncă,
Din valuri clipind ca din sute de pleoape: Pîrîul zglobiu în ea va încape.

El fuge voios, tot mai repede fuge,
Nu ştie, nu-i pasă ce ţărm va ajunge...

Tu, dragostea mea, ai aflat ghicitoarea : Tu, pîrîul zglobiu — ia eu, marea.

NUD LA PLAJĂ

Un vas etrusc de lut, o arsă oală E coapsa patinată de dogoare Şi se revarsă-n valuri, la-ntîmplare, .Vin auriu din părul de beteală.

Mulate pe nisipuri ca-ntr-o vrajă, Umeri şi sini sub arcuita frunte Lucesc aprins, asemeni unor fructe Din austral, cu aurie coajă,

Ce dezvelesc sub buzele de smoală, Cînd briza unui zîmbet le răsfrînge, Un colier de albă majolică

Prin care gura clandestin despică Miez răcoros în căptuşeli de sînge.
Tu eşti un ins apăsător, statuie !

STATUIE

Văd, gestul tău prin alte vîrste suie ;

Din spaţiul viu şi cald al lumii mele, Tu recea mină ţi-o îndrepţi spre stele.

Cînd frunza toamnei cade peste tine, Metalul mort dă viaţa de ruşine

Că îţi răsună bronzul, stins, prin harul Ce 1 dete mîinii tale făurarul.

SUVENIR

De-ncerc pe sub rugina atîtor ani să caut
Parfumul şi lumina ce-a strălucit în ei,
Aş regăsi fierbinte cuvîntul să te laud,
Ca flacăra ce doarme sub spuză şi
scîntei.

Precum mireasma florii pierită de
demult Preschimbă-n adiere
fragilele-i culori Şi-n nevăzuta
strună a vintului ascult
Ţipîndu-şi' tânguirea- echere de cocori,

Acum, cînd cu amurgul cobor lîngă
pămînt, Iubirea ce mi-ai dat-o mai strins
de el mă
leagă
Cum, despuiată-n toamnă de-al ei stufos
veşmînt,
Statuia verii creşte pe zariştea întreagă.

UNEI FLORI

Cine-o trăi în tine, floare dragă,
A cui e vrerea ce prin tine suie,
Iar mîinii ce-o veni să te culeagă,
Făptura ta, de dorul cui să-i
spuie ?

Corola doar îţi dovedeşte harul:
Inel logodnei soarelui cu tina, Cînd
demiurgul tău e grădinarul Şi solul
nunţii tale e albina.

Frumoasă ca o faptă inutilă,
Vrei doar să fii, şi-apoi să pieri, o,
floare, Sau tu exprimi nevolnica
argilă Coruptă în mireasmă şi
culoare?
Voi fi un lemn, o piatră sau o
stîncă. Un lemn să fiu aş vrea mai
degrabă,
Că vremea-şi scrie-n carnea lui
adîncă, în cercuri subţiri, nevăzuta
zăbavă.

METEMPSIHOZĂ

Voi fi un lemn ce-a fost cîndva cu poame, Fără negi de muguri pe creanga de oase, Fără frunze care-ngălbenesc în toamne, Fără fructe roşii, pline şi zămoase,

Fără pui ce-n inima mea se cuibăresc Ori în părul meu zborul şi-l încurcă, Fără ţînci zglobii ce-n braţe-mi chiuiesc Şi pe trunchiul meu se caţără, se urcă

Fără de furtuni prin mine bocitoare, Fără înserări în care să fiu trist Şi fără albastre dimineţi de soare, De argint sclipind, sau de ametist!

Un lemn voi fi, un lemn oarecare.

Dar în miezul şi-n uscăciunea mea,
Atîtea miresme, aduceri aminte !
Cerculeţele anilor, mărunte, de-abia
Ca nişte corzi de harfă în mine-au să cuvinte

Că din lemnul meu, viorile, doară
Toate se croiesc în vîna-mi subţire,
Şi spuneţi : din ce cîntă o vioară,
De nu din nădejde şi din amintire ?

Trecută mireasma-n coaja mea zbîrcită, în miezul uscat îmi va fi dospit Şi o să-mi mustească în trup ca-ntr-o sită De lemn blînd, cuminte, dulce şi-aromit.

Iar cînd, căzut, de nimic n-oi mai fi bun, într-un greu novembre de brumă şi ger, Stăpînii mobilei ce-oi fi, în sobă de mă pun, Cald să le ţiu cu soarele de ieri,

Ei bine, atunci să mă ţineţi minte,
Voi — şi iarna albă de după perdea,
Am să dau flacăra cea mai fierbinte
Şi cintezi au să cînte-n moartea mea,

Vor ciripi-n mine ţînci şi puişori Şi-mi vor vui viscole-n flacărea-naltă, Ce-au trecut prin mine de atîtea ori.

Iar cenuşa-mi va fi liniştită şi caldă.

ZĂPEZI

Acum, pe-ntregul cîmp n-ai să citeşti Decit cuneiforme păsăreşti,

Dar spre-a fi scrise, trebuia să vină Din cer, transport de linişti şi lumină.

Atîta alb, atîta dăruire,
Ca un ecou din nemărginire,

Atîta alb, tot alb jur împrejur,

Dînd celor vii şi mai exact contur.

ALBUM

Slăvită fie ziua cînd mi-ai dat Întîia sărutare, ce mă arde Şi astăzi, cînd un ţărm îndepărtat Şi-o lume de amaruri ne desparte.

Nu moare niciodată ce-a trăit într-a iubirii aprigă lumină :

CRONICĂ

De n-ar fi vie, cum s-ar fi stîrnit Un singur vers pe-a visului ruină ?

Porniră cavalerii. Scule grele Duceau cu ei în drum spre răsărit: Mănuşi de zale, mina pe prăsele.
Şi pieptul ca-n sicriu de tuci zidit.

Se şi vedeau de ţel tot mai aproape :
Ci un paing sub coiful lor cu plasă
Părea în asfinţit că printre pleoape A prins, de sînge, stema să şi-o ţeasă.

Trufia doar le-a fost şi vis, şi hrană,
Lăsau în urmă flăcări şi scîntei,
În drum stîrneau doar lacrimi şi prihană,
La zare, corbi în loc de porumbei.

Ajuns tărîmul cel cu stea de foc ' În vîrf cetăţii, prind să le necheze Sirepii iuţi, zbătîndu-se pe loc.

...Şi s-au întors armatele viteze Pline de faimă, bube şi proteze. Mormîntul lor nu-l afli-n nici un loc.

CARTEA

**Slăvite cărţi! De cîte ori
Pe fila lor, ca o aripă,
Nu ai crezut şi tu că zbori
Mai sus decît fugara clipă
!**

**Tăcute, grele : cărămizi
Ce arcuiesc o lume altă Şi
cartea după ce-o închizi
Pe capul pieptului
tresaltă.**

**Sau o arunci pe aita-n
care Găseşti potop doar
de cuvinte, O carte fără
nici o zare E numai cartea
care minte.**

**Dar cîte visuri fără
moarte într-alte pagini se
perindă ?**

Văd cititorul cum, în carte

TOAMNA

Priveşte mut ca-ntr-o oglindă.
Grădina e-acum o cireadă
Lăuză, cu ugere pline :
Dogorile n-au să-i mai
cadă În creştet : nici,
roiuri, albine.

îşi umple cu dulci fructe
poala O fată, sub crăngile
joase Prin care, o clipă,
beteala Fugarelor plete
jucase.

Astfel încărcată, îşi este Ei
însăşi materna icoană,
Dar tînărul piept dă de veste

Că toamna ei încă-i
departe Iar rodul grădinii
emană Doar taina de care-
o desparte.

SEMĂNĂTORUL

Lui MIHAI BENIUC

Ieşit-a semănătorul să semene sămînţa sa... Pămîntul învelit în aburi, adînc în zori de zi
visa
Şi-n somnul lui căzut pe zare gîndea plin de
melancolie
La vîrsta lui din tinereţe cu apele-n devălmăşie,

La gravitaţiile prime, cînd faţa lui era pustie Şi-i săruta obrazul vînăt doar faţa lunii străvezie. Gîndea la marile vulcane ce-i pătrundeau prin
coaja moale,
La pompele de gheizeri, la faliile călătoare,

La munţii ce~şi clăteau spinarea cercînd prin roce
să se scoale,
Visa la vîrsta lui de foc, de aur şi de piatră tare, În timp. ce-n geana zării crude simte că-l spintecă
pumnale :
Suliţe lungi şi roşii focuri îi trag pologul de pe
faţă,

Prelung oftat din humă scoate, întors pe-o rină-n
dimineaţă,
Nemărginit ca şi uitarea sau dorul celui ce-a iubit,
Şi-n zarea lumii şi a zilei care din visuri îl trezi, Simplu şi alb, semănătorul cu aurora s-a ivit.

Pămîntul s-a cutremurat sub blana-i grasă de huilă :
În trupul lui rotund şi moale ca un vast pintec de muiere
Simţea că-ncepe să-l pătrundă o forţă nouă şi virilă,
Pe cînd semănătorul singur şi alb se-apleacă, vine, piere

Peste nemărginirea neagră, ca o corabie pe valuri, Ca peste marea nenceputǎ un singur albatros în
soare,
Ca pe un cer senin ţîşnind un avion de după dealuri,
Ca o cometă presimţită, trecînd prin spaţii, călătoare,

Ca un echilibrist pe sîrmă călcînd atent peste prăpăstii,
Ca primul om ivit pe lume, singur, uimit, şi alb,
şi gol,
Cum zboară pasărea-n furtună trecînd ca

piatra
unei praştii,
Ca-ntîiul sîmbure de viaţă peste al lavelor
ocol,
Ca prima floare răsărită din trupul mic al fetei
moarte,
Ca proorocul în pustie stîrnind al blestemelor
stol,
Aşa ieşi semănătorul, mesagiul vieţii să şi-l
poarte,
Cu poala plină de grăunţe, ca visele
nemăsurate Ce-i încolţesc şi-i pier sub frunte,
la şir, ca ziua
după noapte.

în zori întins, pămîntul rumen prin somnul lui
mai răsufla.
Ca bivolii i'ăpuşi pe-o rină, poate dormea,
poate
visa,
Poate vedea ca-ntr-un potop zbor alb venind,
de
porumbiel,
Pe cînd semănătorul parcă largi aripi
deschidea
spre el...

Peste adînca brazdă neagră, pătrunsă de
singurătate,
El vede lumi de lanuri crude, vede şi blondele
regate,
Peste pămîntul fără graniţi, ca şi prin timpuri
ochiul vede

Cum se revarsă ca o mare, fecund smarald de undă verde,

Ca robul care libertatea şi-o mai rîvneşte printre bice,
închipuie semănătorul ţîşnind popoarele de spice.

Cam aurore izbucnite sub zările amăgitoare, Visează cîmpul cum se-mbracă în alte haine
schimbătoare,
Ga un puhoi topit de lavă, din miezuri izbucnind
fierbinte,
Ieşit din pietre, din adîncuri, din hrube ori din
oseminte,

El vede pe întinsul ţârii auriferele metale
Cum se rostogolesc în valuri, foşnind ca fluvii
largi, domoale,
Ca ample falduri de mătăsuri bătute-n rare
diamante,
Vede ţinuturi mari de ţepi suind sub razele înalte,

Pe cîmpul inelat ca şerpii ce: i se-ntinde sub
picioare,
Semănătorul alb presimte viaţa lumii viitoare Şi din pămîntul ce răsuflă adînc în visul lui
dintîi,'
Vede crescînd sub fruntea lumii al pîinii galben
căpăta.

Cum paşii lui desculţi şi-i poartă peste

4

cleioase
burţi de smoală,'
îşi plimbă între cer şi brazde, pe ale vîntului
odgoane,[1]
Mina ce pare că-i struneşte o navă grea şi triumfală
Tîrînd prin horbota de spumă ale seminţelor
broboane,

Şi-n gestul lui zvîrlit departe, peste pogoanele
întregi
(Irecuzabilă sentinţă rostită de-un judecător). Scurt arcuieşte visul aprig al dătătorului de legi Ce hotărăşte-n luraea-ntreagă stăpîn poporul
muncitor,

Sau ca herald sărac ce-şi suie-n văzduhuri spanga
de cucută,
Ca răzvrătirea mîinii-ntinse a unui cosmic
visător,
Belşug din sine lumii trage cu forţa calmă,
hotărîtă,
A marelui risipitor ce-şi dă sămînţa nevăzută Spre ample veşnicii deschise, sfîrşindu-se biruitor.

RECOLTA

Cetate de aur, sculată În zori, sub o rece lumină Aşa se desface deodată Cu zumzet de ploi şi albină Si, mîndră mireasă, şi-arată Găteala şi zestrea deplină.

Căruţele trase de cai Şi care urnite domol Deşartă groşi saci cu mălai Şi merele roşii pe-un ţol; Baroasele-şi sună un faur,
În pari măcelarul agaţă Berbecii cu lina lor creaţă, Alături, mari tigve de aur, Bostanii grămezi se înaltă.

Munci mari de pe slobode spaţii Pe lespedea ei piaţa-ntinde Prin omul ce-a-ntors în merinde Adînci, pămîntene

gestaţii;

Caş, slană, rachiu în ulcioare, Deşartă dăsagii şi schimbă Pe stămburi, cercei şi fuioare Spre care privirile-şi plimbă Muierile multrîvnitoare.

Zvîcneşte-n ocol cîte-un taur, Ca sabia ştiuca luceşte Şi freamătă piaţa-balaur...

O fată domol dănţuieşte Pe sprintene, zvelte picioare, Tot griul în plete-i luceşte, Ca holda se leagănă-n soare,

Şi hora vîrtej se porneşte Cu vuiet, ca brazii în vînt, întins şi puternic roteşte Iar paşii poporului sînt Stăpîni şi peceţi pe pămînt.

PORUMB IEI

Retina mea, rănită de dogoare,
Găseşte în albastrul de
cicoare A cerului perenie
culoare,

Şi-ntr-însa ca-ntr-o amforă se
scaldă, Din zona rece pinâ-n zona
caldă, Într-un eter cu ape de
smaraldâ,

Apoi, închisă peste ce-a văzut,
Din conjunctivă ea îşi face scut Şi
suie în tărîmul cunoscut

De somn adînc ; în timp ce-n
urma ei Planează seminţii de
porumbiei Spre pieţele cu boabe
mici, de mei,

Şi, gîlgîindu-şi ifosul stingher,

Se-alungă, îşi oferă şi îi cer
Ţărînii, rodul rezolvat în cer.

MANGALIE

Uscatul piere-aici — şi-o seminţie ;
Sfîrşit de lume adormită-n praf.
O zare potolită şi pustie Adoarme sub al apelor cearceaf.

Culcat popor, sleită cavalcadă în gesturi fluturate ca barişuri,
Ce glas te-adună, ce ochi să te vadă Sub moi, de lut, turtite coperfşuri ?

De verdea ta, sălbatica năvală
Pornită-n lume, nici nu poci să rîz
Văzînd-o cum din cioburi se mai scoală în glezna unei ştirbe caracîz '.

Pe unde ţi-ai lăsat, strivit Islame, Armatele sub scuturi zăngănind ? Poate cînd norii

1 *Caraciz* — lată neagră (turc.).

vînturâ năframe Şi rari scaieţi de stele se aprind.

MANGALIE

în greaua ta, adirjca letargie,
Doar muchea lunii aninată-n cer,
De-un poleit caic să-ţi dea solie,

Ori, spînzurînd pe capul tău,
stinghi Dintr-o deşartă, veche
panoplie,
Un multrîvnit, neputincios hanger.

SEPTEMBRIE

Suflet al meu, ce faci acu, Pierdut prin lucrurile toate ? Lăsîndu-şi soarele-n bucate, Vara, catarg de foc trecu.

Un greier ţîrîie mărunt Prin cîmpul unde am umblat, Şi ca un mort din somn sculat, în toate pier şi-n toate sunt.

Prin vîntul serii, glasul tău îl mai pîndesc poate şi-acum :
O stea sclipind prin nori de scrum
Tîrziilor păreri de rău.

Mai jos cad toate, pînă cînd, Singur rămas la ceas tîrziu, Nu te mai văd, nu te mai ştiu Prin timpul ce-l aud sunînd.

?i)7

O, suflete el meu, învie în

lunga toamnă, grea de rod, Să vezi crescînd într~alt norod Nestinsa ta copilărie !

GHICITORI

Fiindeá-i mai tînără ca toate, are Părul de flori şi carnea de răcoare ;
Şi alergînd pe cîmpuri doar în genunchii goi, Stîrneşte-n creangă muguri, şi-n miei, corniţe moi.

(vjuoavuiud)

Din raiul plin de fructe şi de soare
Coboară despuiată-n scăldătoare;
Iar merele, vreo două, ce-i rămîn,
Le-ascunde-n carnea fetelor, la sin.

(VUVA)

Aşteaptă greu culesul, şi viile, şi merii,
Să umple sumbre pimniţi cu dogoreala verii;
Dar pumnul în ciorchine te-o strînge iar de gît, Doamnă, muiere dulce, că prea-mi faci de urît !

(vuuivox)

Imensă, glacială şi tăcută,
Doar viscolul tiranic te sărută;
Ci pe sub blana albă a domniei-tale,
Te-mpung dorinţe verzi, de cereale.

' (muvi)

Noi toţi am fost cu dînsul
împreună Mai sus de pâmînt,
aproape de lună, Noi toţi, căci
pe lîngă puterea Algebrei,
Vitezei, Chimiei,
Cu el o dată îşi suise vrerea De
nevisat, aripa poeziei.
14 IV 19 fii

I

OŢELARI

Despuiaţi pînă ia briu în şorţuri cu pulpana largă, Parcă înoată prin grîu, Parcă prin mare aleargă.

înroşiţi de dogoare,
Ca nişte fete la scaldă,
De aurora din cuptoare Cuprinşi într-o privire caldă,

Cu arcuită detentă Aplecaţi peste oţel,
Sînt o maternitate atentă A lumii clădite din el.

CENUŞĂREASA

Grădina a dormit, furată parcă De un pîrjol ce n-a lăsat decît Columne de cenuşi, o mină ţarcă Şi-un crin sonor viţelului la gît.

Trecu un timp, curată nălucire...' Lumini sclipesc în ramuri, ca de jar, Spre ziua cărei singur îi sînt mire, Nescrisă încă-n nici un calendar.

Cînd, răsturnat pe roata lui, pămîntul Nescuturat de tot din somn şi besne, Zăpezi şi vifor îşi sfîrşiră cîntul Iar pomii-s policandre de miresme.

LUMINA APELOK

Acolo unde stînca se sugrumă Şi singur lemnul merge peste ape Ca Duhul Sfînt, iar peste ele-l mină Doar un flăcău cu-o vîslă, să nu-i scape,

Şi apele coboară mai curate Chemate parcă de-o minune care După un colţ le-aşteaptă, să le-arate Imensitatea lor topită-n zare,

Unde pădurile s-au tras mai sus De poala undei, parcă speriate, Cuvîntul nou ce încă nu s-a spus Printre vergeaua eonilor străbate.

Sub malul alb de gresie se-ntinde Un lac adine, ce-n ochiul lui

cuprinde Cele ce sînt, ce-au fost şi au să vină Şi le preschimbă toate în lumină.

Privighetorile, de mii de ani,
îşi suie trilul tînăr pînă azi,
Prundişul doarme gol de
bolovani Si cai-putere saltă
din Bicaz

CA'PRINTRE MARI PRĂPĂSTII

Ca printre mari prăpăstii aştepţi între furtuni Şi zborul mi-l veghezi prin vitregi depărtări, Cînd pînă peste valul ce suie din genuni Priveşti cu palma streaşină dincolo de zări.

Aştepţi şi curcubeul din ceţuri să răsară, Culorile-nfrăţite să-ţi fluture un semn în straja neclintită din zori şi pînă-n seară, Sub pomii legănîndu-şi catargele de lemn.

Tu stai acolo, mică nădejde tutelară, Mlădiu şi zvelt ţi-e trupul, nefrînt de oboseală Ţi-a înverzit privirea, iar suliţa solară În părul tău ca-n grîne se schimbă în beteală.

Însă în aşteptări, ca printre mari prăpăstii,
Tu ştii, lumina mea, că reazim sigur mi-eşti,
Şi toată înălţarea mi-o sprijini printre aştri,

Şi orice prăbuşire tu ştii să mi-o fereşti.

Tu ştii, în aşteptare, ca printre mari prăpăstii, întoarcerea tîrzie, cu praful pe sandale,

Sau poate chiar căderea ca piatra unei praştii Pe care mina ta o va culege moale,

Cînd, ostenit, la tine, pe coapsa ta domoală Şuviţe destrămate pe frunte-o să-mi jmprăştii Şi-mi vei culege-n palme privirile de smoală, Tu, fragedă ferigă crescută-ntre prăpăstii.

FLUTURE

Prin aerul de cleştare sparte El trece, mică frunză vie, Pornită din creangă, să-i poarte Avîntul către vecie.

Cu palme ce fîlfîie-n soare Copiii aleargă să-l prindă, Iar jocul le este colindă Luminii din zare.

Trec ani — şi de tine te scuturi Chemat de o altă lumină.
Ci dăinuie-n tine ca-ntr-o grădină Polenul din fluturi.

VĂLENI

Soarele cerul şi-l strînge Peste grădinile-n sînge.

Pietre ovale,
Oile pică devale.

Fumu-nfăşoară-n broboade Fruntea luminii ce cade.

Pe cline tot mai rotunde, Ţipătul zării pătrunde

Cînd, sub căzute

perdele, Crîngul o-
ncinge-n zăbrele.

DE TOAMNA

Şi iarăşi toate vor fi ca la-nceput : Marea hohotind sub meridianul violet, Din lumină acesta e-ntiiul stilet Cirul galbene ieţe pălesc în minut,

Si toamna asta, iarăşi, e la fel :
Cu marea verde hohotind în bocet,
În vreme ce-al luminii stilet va rupe-n foşnet
Foi galbene rotindu-se inel.

Stau zilele lingave şi moi, nişte pisici Pe care nici o maică nu dete să le cheme La blidul plin cu lapte, să-l soarbă cu limbi mici Ca de petale roşii, în burţi de crizanteme.

Dar o să vină, poate, şi ce-am rîvnit ades : Un iarmaroc cu pepeni şi sacii dolofani Prin care moarte frunze vor zornăi ca bani Ce-i pierde turcul nostru din stacojitu-i fes.

Dar e vreo bucurie de o consumi tu singur ?
Aşteaptă, deci, o lume ce-o să te ia de mină,

2
2’

Cînd vei sorbi fasolea cu-n plop cioplite linguri, Tribut dînd fiecare luminii din ţarină.

Dar mai vădit în cîntec, mai înălţată-n oră,
Enigma prin femelă se prelungeşte-n vid,
Ca pasările roată în zborul lor de floră,
Cu lacrima închisă în arcul suicid.

DRUM IN PĂDURE

**De ţi se-ntîmpiă uneori în viaţă Să te întrebi : pe care drum să merg ?
Stai drept, cum ai privi chiar moartea-n faţă. Şi toate îndoielile se şterg.**

**Priveşte-n tine şi în jurul tău,
Din ce-ai făcut nimic să nu-ţi ascunzi :
Ce crezi că-i bine şi ce crezi că-i rău,
De toate fii în stare să răspunzi.**

**Pădurea oarbă parcă ţi-e o mamă Şi-n matca ei din nou te zămisleşti. Sau, biet Ulise, poate că te cheamă
Amăgitoare nimfe ca-n poveşti.**

Navigator pe-o mare de pămînt, Tot ce-ai trăit îţi este azi povară, Poteci şi crăngi ţi se-ncîlcese în vînt De nu mai vezi nici steaua ta polară.

De-auzi în tine glas firav că-ţi cere în faţa lumii tare să-l rosteşti,
Cit poţi să-fi spui cuvîntul cu putere în nici un codru n-ai să rătăceşti.

Acelui tainic glas ce naşte-n tine
Răspunde-i drept, şi, neşovăitor,
Să urci cu el spre ziua care vine ;
Cu viaţa ta întreagă-i eşti dator
Că-s morţi doar cei ce nu ştiu la ce mor.

BĂTRÎNULUI MAESTRU

Viteaz războinic fără de pereche, îmbătrînit în rîvne şi orgolii, De-ţi tulbur piroteala prin fotolii, Îmbraci degrabă platoşa ta veche.

Ţi-e pasul greu şi ochiul şovăielnic, Pocneşte mina din încheieturi,
Zdrelită-n ruginitele armuri,
Dar tot pîndeşti prin cîte-un colţ prielnic

Cum vorba mea deschisă te mînie, Te văd cătîndu-ţi una ca să ardă,
Şi cînd izbeşti cu ştirba halebardă, Salut într-însa cazna ta tîrzie.

DUPA ANII PRIBEGI

După anii pribegi cînd te-ntîlnesc în lume, Atîta am vorbit, în lipsa ta,, cu tine,
Că nici nu ştiu acuma prea bine Ce să-ţi mai spun, chemîndu-te pe nume.

S-a aşternut atît necunoscut Peste tăcerea care ne-mpresoară De-mi pare că mă. nasc a doua oară, Stîngaci şi gol, lipsit' de orice scut.

Simt doar mai reci privirile străine Cum pînă-n taina inimii pătrund. Iscoditoare : ce anume-ascund,
Şi care să nu fie pentru tine ?
Iubite cititor.
Tovarăşe şi frate,
Fină cînd am să mor
De tot, ori pe jumate,

AUTOCRITICA

Du zăbovesc să-ţi scriu Şi să-ţi trimet mătale Cuvîntul cel mai viu Ce m-a purtat prin jale, Nădufuri şi speranţe,
Cu gloata laolaltă,

Firave, biete stanţe Faţă cu lumea-naltă Care-o slăvim cu toţii, Dar visul meu a fost Să afle-n voi nepoţii Dintr-acel tainic rost,
!Aşa cum, cîteodată, Plugarul prin cîmpie Mai scurmă vreo granată Din fosta bătălie.

Ţie, ce scut mi-ai fost mereu Şi sfetnic bun, ce-atît de des Ţi-ai aplecat la cîntul meu Urechea şi m-ai înţeles Cînd ai văzut durerea grea Din care el s-a zămislit,
Şi spornica-ndoială-a mea, Şi deznădejdi ce m-au pîndit, Şi lupte surde ce-am purtat Cu mine însumi, solitar,
Şi-n care-naripatul sfat Al tău, mi-a fost statornic far Spre tine-nchin acuma rodul Acestor nesfîrşite munci,
Că-n tine am văzut norodul Şi visurile lui, atunci

Iar dacă întinzîndu-ţi mîna Să frunzăreşti aceste file,

Ai să-ţi aduci aminte una
Din clipele acelor zile,
Voi socoti că am urmat
îndemnul tău ce-mi fuse
far,

Şi-acuma iată-l prelucrat Nu chiar de-un meşter aurar, Dar mai sporit la preţ niţel, Nu printr-a mea lucrare, ci Prin cîntul viu, ce izbuti Să zvînte lacrima din el.

/

CÎNT1CE ŢIGĂNEŞTI

C1NTICE DE LUME

BALADE

LAUDE ŞI ALTE POEME